

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК
УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ ОСВІТИ**

Романенко Людмила Віталіївна

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ
УЧНІВ ПТНЗ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ**

Методичні рекомендації

УДК 378.147

ББК

Ф 25

Рекомендовано лабораторією методик професійної освіти і навчання ПТГО НАПН України
(Протокол № 5 від 5 квітня 2015 р.)

Рецензенти:

Лузан П.Г., доктор педагогічних наук, професор, головний науковий співробітник лабораторії методик професійної освіти і навчання ПТГО НАПН України;

Гордієнко В.О., директор ДНЗ "Ржищівський професійний ліцей"

Романенко Л.В. Формування професійного інтересу учнів ПТНЗ аграрного профілю: методичні рекомендації / Л.В. Романенко – О.: Обухів. 2015. – 192 с.

У методичних рекомендаціях охарактеризовано педагогічні умови формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованого робітника; описано організаційно-методичне забезпечення формування професійного інтересу у навчально-виробничому процесі ПТНЗ аграрного профілю, розкрито готовність педагога професійного навчання до формування професійного інтересу учнів.

Для педагогів професійного навчання, науковців, аспірантів, які цікавляться питанням сутності та специфіки професійного навчання майбутніх кваліфікованих робітників, як конкурентоспроможного кваліфікованого робітника на ринку праці сільського господарства України.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Модель формування професійного інтересу в учнів ПТНЗ як майбутніх кваліфікованих робітників.....	8
Організаційно-методичне забезпечення процесу формування професійного інтересу в учнів ПТНЗ.....	36
Готовність суб'єктів навчально-виробничого процесу до інноваційного стилю діяльності.....	63
Приклади методичних розробок	
Програма клубу педагогічної майстерності «Детермінанти формування професійного інтересу в учнів ПТНЗ».....	84
Програма факультативного курсу «Професійна кар'єра».....	101
Професійно спрямовані завдання з математики для підготовки майбутніх кваліфікованих робітників агрної гаузі.	115
Формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників засобами соціального партнерства.....	135
Педагогічний проект «Розвиток професійного інтересу учнів на основі порівняльної характеристики вітчизняної та зарубіжної техніки».....	157
Проектно-дослідна робота учнів «Діти яровіта».....	172
Практико-орієнтований проект «Індустріальна технологія вирощування та збереження озимої пшениці».....	178
Використана література.....	184

ПЕРЕДМОВА

Україна за своїм виробничим потенціалом — аграрна країна і тому аграрна галузь економіки є життєво важливою сферою матеріального забезпечення і розвитку суспільству. У соціально-економічному розвитку України сільське господарство посідає особливе місце. Це одна з основних галузей виробництва, яка забезпечує продуктами харчування і є найпершою умовою розвитку суспільства. Продукти та сировина сільського господарства становлять 75% фонду народного споживання. Рівень виробництва сільськогосподарської продукції визначає темпи розвитку економіки країни в цілому. Головне завдання сільського господарства — забезпечити інтенсивний розвиток і підвищення ефективності всіх його галузей з метою збільшення виробництва і поліпшення якості продукції, що є основою задоволення потреб населення в продуктах харчування і промисловості в сировині. Вирішення цих завдань значною мірою залежить від рівня використання досягнень науково-технічного прогресу, поглиблення зв'язків сільського господарства з усіма галузями агропромислового комплексу, радикальних перетворень в економічних відносинах та прискорення соціальної перебудови у структурі і якості професійної підготовки кадрового складу аграрного ринку праці.

Система професійно-технічної освіти є одним із джерел поповнення аграрної галузі народного господарства кваліфікованими робітниками, підготовка яких здійснюють з урахуванням перспектив розвитку сучасне виробництва. Реалізація поставлених задач перед

професійно-технічною освітою, щодо підготовки кваліфікованих робітників, насамперед, визначається сформованістю та стійкістю професійних інтересів молоді. Ця обставина є необхідною умовою ефективності й якості навчання та характеризується діяльністю робітника в майбутньому.

Аналіз масової практики та результати емпіричних досліджень демонструють, що в професійних намірах юнаків та дівчат, що вступають у ПТНЗ, віддзеркалюється позитивна, індиферентна та навіть негативна позиція по відношенню до обраної спеціальності; більшість вступає до ПТНЗ без бажання і надалі працювати за спеціальністю, отриманою у професійно-технічному навчальному закладі. Результати нашого дослідження співпадають з результатами досліджень таких вчених як А. Алексюк, Й. Гушулей, А. Лігоцький, П. Лузан, В. Манько, Н. Ничкало, С. Сисоєва, Г. Терещук та демонструють, що майже третина учнів ПТНЗ, ще не отримавши спеціальність, вже бажають змінити її. Певна частина підлітків ставиться до отриманої спеціальності як до резервної, проектуючи життєві плани з працею за іншою спеціальністю. Вочевидь молодь потребує дієвої допомоги у вирішенні питань професійного самовизначення та професійної самореалізації.

Аналіз випадків змін професійних намірів учнів ПТНЗ показує, що причиною таких змін переважно є відсутність сформованості в них стійкого професійного інтересу, у якому виражаються перспективні професійні наміри майбутніх кваліфікованих робітників. Отже, перед

педагогічними працівниками професійно-технічних навчальних закладів постає задача, з'ясувати соціально-психологічні фактори та педагогічні умови формування стійкого професійного інтересу, що сприяє позитивному впливу на ставлення молодшої людини до професії.

Ряд науковців досліджували проблему формування позитивного ставлення учнів ПТНЗ до майбутньої професії. Вивчались позитивний вплив усвідомлення учнями цілей трудової діяльності (М. Любін, М. Скородумов та ін.), з'ясовувалось значення організації різних форм діяльності (М. Макієнко, В. Чахоянц, А. Родіонов та ін.), аналізувалися форми та методи взаємодії школи, ПТНЗ і виробництва (Н. Конькова, Г. Суздальцева та ін.), стиль взаємодії майстра та учня (П.Єршов, А.Соколов, Б. Адаскін и др.), виявлявся позитивний вплив характеру взаємовідносин учнів (А. Русалінова, Є. Кузьмін, О. Свенцицький та ін.), позиція учня в системі ділових міжособистісних відносин (Є. Іноземцева, Л. Шумска та ін.). Але робіт, присвячених обґрунтуванню педагогічних важелів щодо формування професійних інтересів в учнів ПТНЗ аграрного профілю та умов їх позитивного впливу на навчально-виробничу діяльність учня, професійні наміри учнів, як майбутніх робітників аграрної галузі майже немає.

Тож основною метою нашої роботи стало вивчення особливостей організації навчально-виробничого процесу в професійно-технічних навчальних закладах аграрного профілю, виявлення потенційних можливостей та

готовності педагогів професійного навчання до здійснення відповідної діяльності.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ ПТНЗ ЯК МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ

Професійний інтерес майбутніх кваліфікованих робітників формується у професійно-технічних навчальних закладах на емпіричному рівні. Одним із способів наукового забезпечення цього процесу є його моделювання.

Моделювання – відтворення характеристик деякого об'єкту на іншому об'єкті, спеціально створеному для його вивчення.; процес дослідження об'єкту та явищ дійсності, що здійснюється побудовою їх моделей-замінників. Моделі-замінники є аналогами реальних об'єктів. Ці аналоги створюються у вигляді схем, фізичних конструкцій, символічних зображень. Вони відображають та відтворюють структуру, властивості, взаємозв'язки та взаємовідношення між елементами цього об'єкту чи явища. Моделювання – спосіб відтворення складної системи або процесу їх зпрощеним аналогом. Педагогічний процес, що абстрагується від несуттєвих зв'язків, елементів має риси ідеальної моделі. Процес моделювання спрямований на творче перетворення професійної діяльності педагога та навчальної діяльності учня.

Моделювання процесу формування професійного інтересу майбутнього кваліфікованого робітника – непрямий, опосередкований науковий метод педагогічного конструювання навчально-виробничої та виховної діяльності. Моделювання ґрунтується на застосуванні

моделі як засобу професійно-педагогічної роботи. Його суть полягає в заміщенні реального процесу спеціально для цього створеним об'єктом - моделлю.

У процесі формування професійного інтересу учнів професійно-технічних навчальних закладів задіяні два суб'єкта – особистість, що здобуває професійну освіту, та викладач, майстер виробничого навчання, які сприяють формуванню її професійних знань та умінь. Це є підставою для розроблення бінарної (двоблочної) особистісно зорієнтованої моделі навчально-виробничої діяльності спрямованої на формування професійного інтересу.

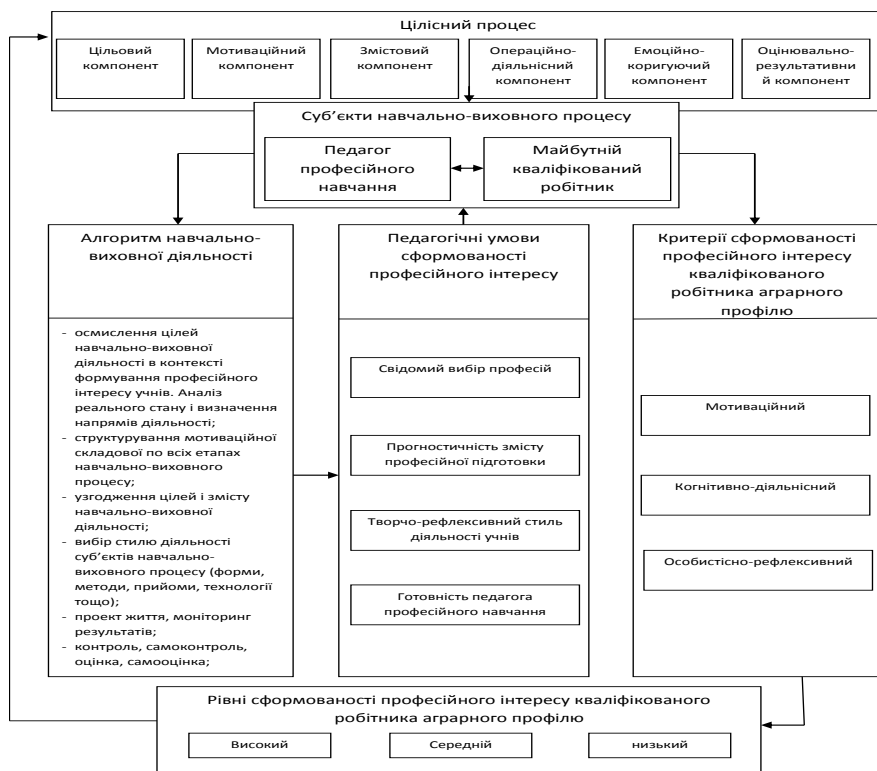

Рис 1. Модель формування професійного інтересу кваліфікованого робітника аграрної галузі

Один її блок відображає компоненти навчально-виробничої діяльності, яку здійснюють учні, здобуваючи професійно-технічну освіту, інший відтворює педагогічну діяльність педагогічних працівників, спрямовану на формування професійного інтересу, як складового професійної компетенції майбутніх кваліфікованих робітників. Ним передбачається багатоаспектна взаємодія суб'єктів навчально-виробничого процесу, яка здійснюється з метою забезпечення розвитку особистості учня ПТНЗ та повноцінного функціонування розгорнутої структури виробничої діяльності майбутніх кваліфікованих робітників.

Основою моделі процесу формування професійних інтересів кваліфікованих робітників на теоретичних засадах фундаменталізації професійно-технічної освіти є інструментальний, даний у категоріях особистості та діяльності, вираз навчально-виробничого та виховного процесу.

Все вище висловлене дозволяє нам представити модель формування професійного інтересу в учнів ПТНЗ, на основі включення в неї механізму взаємодії складників професійного інтересу, факторів впливу на їх формування і розвиток, педагогічних умов, що забезпечують ефективність дії факторів наступним чином

Фактори впливу на формування професійного інтересу мають бути реально забезпеченні відповідними педагогічними умовами, які враховують цілі, зміст

навчання, організація процесу навчання і виховання, забезпечення емоційно позитивної атмосфери взаємодії суб'єктів навчально-виховного процесу, оцінка і контроль процесу та його результатів.

Один її блок відображає компоненти навчально-виробничої діяльності, яку здійснюють учні, здобуваючи професійно-технічну освіту, інший відтворює педагогічну діяльність педагогічних працівників, спрямовану на формування професійного інтересу, як складового професійної компетенції майбутніх кваліфікованих робітників. Ним передбачається багатоаспектна взаємодія суб'єктів навчально-виробничого процесу, яка здійснюється з метою забезпечення розвитку особистості учня ПТНЗ та повноцінного функціонування розгорнутої структури виробничої діяльності майбутніх кваліфікованих робітників.

Основою моделі процесу формування професійних інтересів кваліфікованих робітників на теоретичних засадах фундаменталізації професійно-технічної освіти є інструментальний, даний у категоріях особистості та діяльності, вираз навчально-виробничого та виховного процесу.

Все вище висловлене дозволяє нам представити модель формування професійного інтересу в учнів ПТНЗ, на основі включення в неї механізму взаємодії складників професійного інтересу, факторів впливу на їх формування і розвиток, педагогічних умов, що забезпечують ефективність дії факторів наступним чином.

Ступінь забезпеченості такими умовами відповідно впливає на формування як окремо кожного із складників професійного інтересу так і професійного інтересу як інтегрованої характеристики особистості майбутнього кваліфікованого робітника. Нашу думку можна представити схематично (рис. 2.).

Обґрунтуємо педагогічні умови.

Першої умова – систематизація цілей діяльності суб'єктів навчально-виробничого процесу у контексті розвитку професійного інтересу.

Учень йде на заняття зі своєю метою, а викладач – із своєю. Щоб їх діяльність була результативною, їх цілі необхідно узгоджувати. Отже для особистісно орієнтованої моделі навчання характерне включення самого учня процес самовизначення на діяльність, на пошук ним особистих приоритетів з приводу вивчаємого матеріалу, на постановку цілей особистої діяльності. І.П. Павлов у своїй праці «Рефлекс цели» називає потяг людини до мети одною з головних умов його життя, тому так важливо актуалізувати потреби учнів в особитому цілепокладанні[28].

Викладачам-практикам відомо, що діяльність без прийнятої мети не є повноцінною та достатньо ефективною.

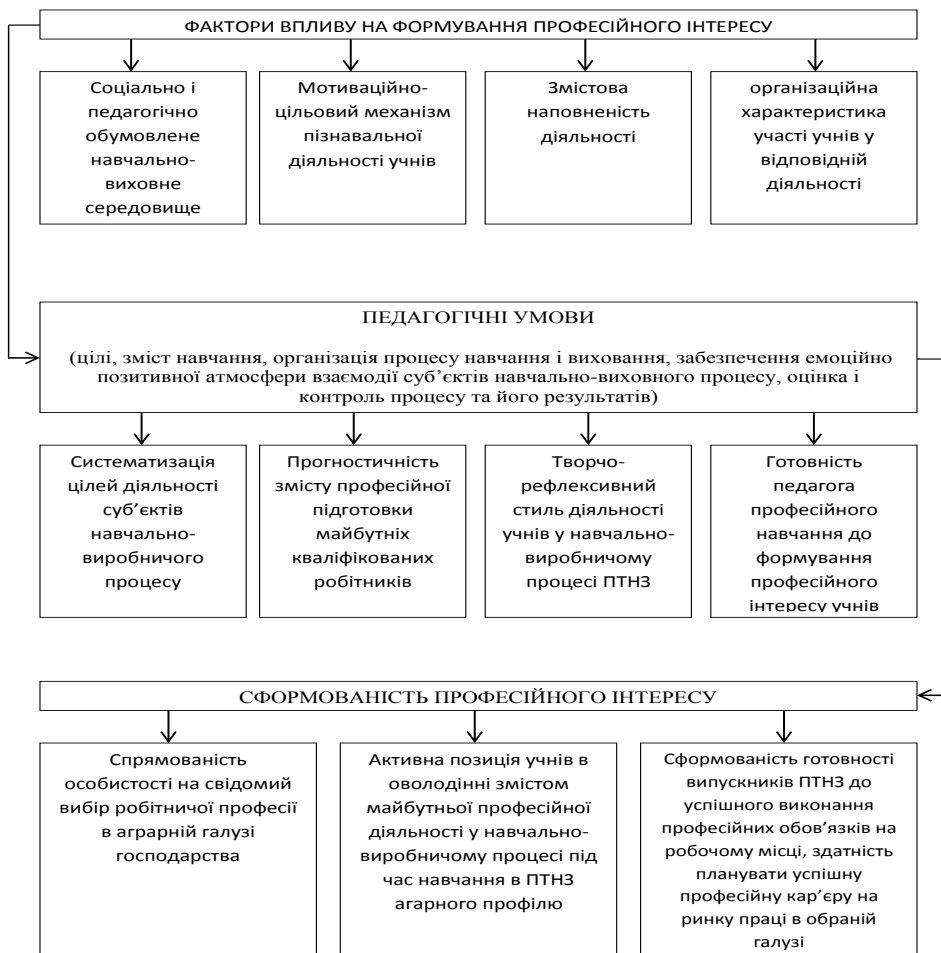

Рис. 2. Схема впливу факторів та педагогічних умов на сформованість професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників

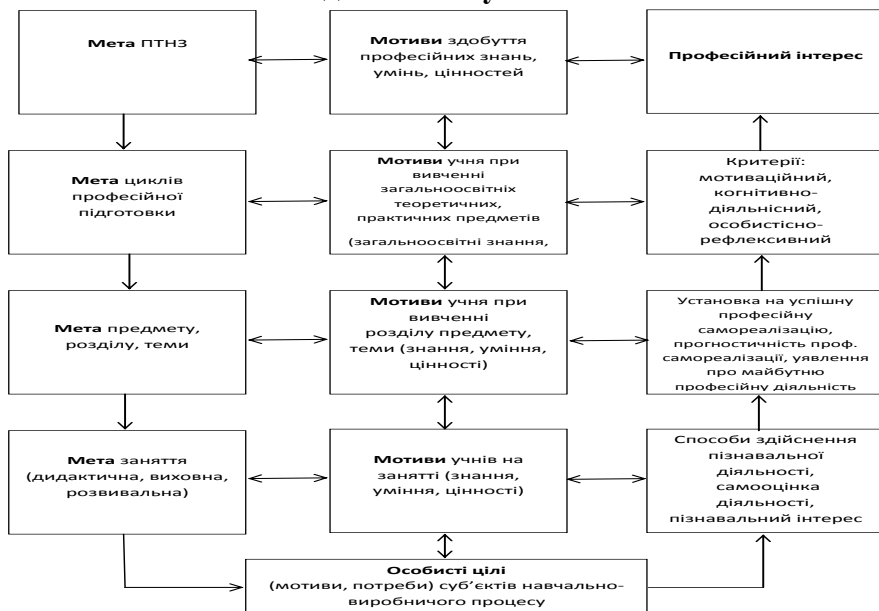
У теорії діяльності доведено: першим кроком до виникнення мети є актуалізація її потреби. Потреба – це стан нужди в будь-чому. Потреба є внутрішньою причиною активності особистості, вона породжує мотив, який виступає засобом задоволення потреби. За одної потреби мотиви поведінки можуть бути різні. Мотиви на відміну від потреб потенційно усвідомлені. Мета – це передбачення результату, на котрий спрямована поведінка. При цьому один і той же мотив може народжувати різні цілі. Є. Ільїн підкреслював, що мотив – складне психологічне утворення, яке має вибудовувати сам суб'єкт. Учень стає на занятті суб'єктом тільки за умови коли у нього з'являються цілі особистої діяльності. Особистісне цілепокладання відбувається тільки тоді коли актуалізуються його потреби. Ціль є вихідним моментом його діяльності, а діяльність – умовою досягнення запланованого результату (знань, умінь, навичок). Таким чином, механізм цілепокладання можна проілюструвати наступною схемою 1.1.

Порівняємо запропоновану схему з багатоповерхівкою. Фундаментом цього будинку – є актуалізовані на занятті потреби учня. Коли на занятті лише оголошується цілі, але не пропонується учням самостійно їх визначити, то в цьому випадку ігноруються їх потреби та мотиви, що подібне до будівництва будинку без фундаменту. Зрозуміло, що така будівля буде не стійкою. Але на занятті учні не будуть мати мотивів, їх діяльність буде формальною та не продуктивною.

Цілі заняття, як важливий компонент навчально-виробничої діяльності, є визначальними у діяльності викладача й учнів. Які будуть цілі таким буде й заняття. Прогностичний опис цілій заняття у вигляді переліку умінь або дій, якими повинен оволодіти учень на занятті, визначає планування відповідної роботи з оволодіння ними цих дій, умінь. Планування завдань особистісного розвитку орієнтує педагога на створення відповідних умов та ситуацій. В цих ситуаціях учні реалізують свої потреби та розвивають свої здібності. Ефективність заняття в значній мірі визначається прийняттям учнями або вирошування ними особистих цілей на заняття.

Схема 1.1.

Цілі та мотиви у структурі навчально-виробничої діяльності учня

Мотив спонукає особистість до дії лише за умови, що вона усвідомлює ціль (мету) своєї діяльності – лише тоді вона почне активно діяти для її досягнення. Мета - ідеальне передбачення у свідомості результату, на здобуття якого спрямовано діяльність людини. Доведено, що категорія мети у вигляді логічної моделі фіксує бажане, до чого людина прагне, що є для неї взірцем у певному виді діяльності, а отже, вона є активним фактором людської свідомості.

У теорії діяльності обґрунтовано: перший крок у виникненні цілі є актуалізація тої чи іншої потреби людини. Потреба - це стан нужди в будь-чому. Виділяють органічні, матеріальні, соціальні та духовні потреби. В учнів це можуть бути потреби в професійних знаннях, в певних способах виробничої діяльності, у визначенні особистісного смислу у вивчаємому матеріалі з предмету, у демонстрації особистісних професійних досягнень та ін. Потреба є внутрішньою причиною активності особистості, вона породжує мотиви – (від лат. *movere* – приводить в рух, штовхає) - те, що є засобом задоволення потреб. За однакових потреб мотивами діяльності можуть бути різні предмети. Мотиви на відміну від потреб потенційно усвідомлені. Ціль – це передбачуваний результат, на котрий спрямована діяльність. Один і тойже мотив може породжувати різні цілі. Учень стає на занятті суб'єктом тільки тоді, коли у нього з'являються цілі особистої діяльності. Особистісне цілепокладання учнів здійснюється на основі актуалізації їх потреб. Ціль є вихідним моментом діяльності, а діяльність – умовою досягнення

запланованого результату (отримання внутрішнього та зовнішнього освітнього продукту).

Отже, системоутворюючим фактором навчально-виробничої діяльності майбутнього кваліфікованого робітника є цілеутворення, що здійснює вплив на компоненти професійного інтересу.

У практичній діяльності моделювання цілей освіти зводиться до складання кваліфікаційної характеристики, в якій відображені вимоги до рівня підготовки спеціаліста, що визначаються особливостями професії, соціальними і суспільними функціями та задачами, які повинні вирішувати випускники, призначенням спеціаліста, номенклатурою посад, а також направленістю та морально-діловими якостями особистості й відображені тільки в навчальних планах та змісті дисциплін.

Фактор освітніх цілей впливовий, але на практиці його потенціал не використовується. Таким чином, дієвість фактору можна забезпечити шляхом систематизації цілей.

Друга педагогічна умова розвитку професійного інтересу учнів ПТНЗ аграрного профілю - прогностичність змісту професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників.

Процес досягнення мети розкривається через конкретний теоретичний зміст, що зумовлює необхідність врахування впливу на формування професійної компетентності кваліфікованого робітника когнітивного компоненту.

Зміст теоретичного навчання у професійно-технічній освіти через системність, інтегративність, універсальність,

знань, їх спрямованість на сприйняття учнем ПТНЗ світу як цілого, зорієнтованість на виявлення глибинних сутнісних зв'язків між різноманітними процесами і явищами навколишнього світу, отже, через його фундаментальність, має забезпечити випереджаючу, зорієнтовану на перспективу, підготовку кваліфікованого робітника.

Саме способи застосування учнем професійно-технічного навчального закладу умінь і навичок виробничої діяльності, які корелюють із засвоєнням змісту теоретичного навчання (змістового компоненту) є одним із найважливіших показників результативності професійно-технічної освіти. Урізноманітнення способів застосування професійних умінь і навичок вчені вважають вищим рівнем засвоєння змісту навчання. Здатність особистості використовувати здобуті знання, уміння і навички у різний спосіб, креативність забезпечують гнучкість професійної діяльності кваліфікованого робітника.

Останніми роками при відборі змісту освіти та навчання для підготовки професійних кадрів погляди дослідників все частіше звертаються в бік діяльнісного підходу. Сутність діяльнісного підходу при цьому полягає в орієнтації на професійну діяльність кваліфікованого робітника як в частині знань (компетентності), так і, насамперед, умінь (компетенцій). Це досягається шляхом відбору навчальної інформації, спрямованої на професійну діяльність, та комплексу задач, завдань і вправ, що максимально охоплюють всі складові елементи професійної діяльності.

Але при цьому підходи до відбору навчальної інформації можуть бути різними. Так, один із напрямів дослідників-розробників змісту навчання спеціалістів з професійно-технічної освітою дотримується позиції, коли в основу формування змісту покладено семантичний підхід, пов'язаний з галуззю наукових знань, на яких ґрунтується професійна діяльність. Перевага такого підходу полягає в тому, що забезпечується достатній обсяг і глибина знань спеціалістів конкретної галузі, досягається високий рівень новизни навчального матеріалу, його тісний зв'язок з інтенсивно зростаючими інформаційними потоками. Разом з тим, семантичний підхід орієнтований, головним чином, на оволодіння знаннями і не дає можливості повною мірою реалізувати практичну підготовку кваліфікованих робітників.

У практиці різних типів професійно-технічних навчальних закладів частіше всього застосовується емпіричний підхід, коли здійснюється деяке удосконалення існуючої системи підготовки на основі аналізу якості підготовленості фахівців. Для цього потрібно виявити ті прогалини у навчальному процесі, які не дають можливості кваліфікованому робітнику в повному обсязі виконувати свої професійні і посадові обов'язки. На емпіричному рівні формується зміст навчання навіть з новостворюваних спеціальностей, коли розробники спираються на зміст освіти і навчання за суміжними або близькими спеціальностями.

При відборі змісту освіти з професійної підготовки рядом дослідників розглядалась проблема моделювання

професійної діяльності спеціалістів різних освітньо-кваліфікаційних рівнів і на цій основі розроблялись кваліфікаційні характеристики і моделі спеціалістів, які розкривають цілі освіти, основи відбору її змісту та структурування. У них сформовано як призначення кваліфікованого робітника через опис основних видів його діяльності і функціональних обов'язків, так і основні вимоги до підготовки такого спеціаліста. Розробка моделі і кваліфікаційної характеристики безумовно є важливим кроком у розгортанні досліджень професійної діяльності для цілей підготовки спеціаліста і визначення її змісту. При цьому закономірно реалізується програмно-цільовий підхід в організації навчально-виробничого процесу у професійно-технічному закладі.

Г.Л. Таукач, розглядаючи проблеми професійної підготовки, прийшов до висновку, що для конструювання моделі змісту професійної підготовки необхідно створення моделі професійної діяльності, яка відображає об'єктивні закономірності розвитку виробництва і дає загальне уявлення про суть і задачі кваліфікованого робітника. Для цього проводиться аналіз діяльності кваліфікованого робітника з обов'язковим урахуванням прогнозу розвитку науки, техніки, економіки.

Аналіз ринку праці підтвердив, що в сучасні професії, як правило, входить широкий спектр робіт і завдань із відповідного поля професійної діяльності. До того ж кожна установа на власний розсуд “ліпить” свої професії навчання з “цеглинок”, тобто стандартів окремих видів трудової діяльності.

Разом з тим, ми зобов'язані дати в початковій ПТО такі професії, які забезпечують працездатність випускника протягом усього його трудового життя. А хіба в сучасних умовах застаріла професія “комбайнер” може претендувати на це? Крім того, у такому разі навряд чи вдається укомплектувати групу. Тому постає запитання: що такий випускник буде робити завтра і післязавтра, якщо він уже сьогодні не знайде роботу, що має нормально оплачуватися? Тому що “комбайнер” - це не професія, і тим більше не професія навчання. Навіть якщо припустити, що сьогодні ще є окремі такі спеціалізовані робочі місця. У перспективі жодне агропідприємство не може дозволити собі прийняти на роботу такого вузькопрофільного співробітника, робота якого вже сьогодні повинна бути повністю автоматизована, широкопрофільна.

Про які висококваліфіковані робочі професії для розвитку трудового потенціалу України можна вести мову, якщо початкова ПТО навчає за стандартами таких застарілих професій і до того ж роздроблених на розряди?

Доскональні аналізи ринку праці, які на терені України, як правило, здійснюють в рамках міжнародних проектів.

Як показує практика, сьогодні залишається актуальним узгодження організації, планування і змісту ПТО з ринком праці, у всіх нормативних і програмних документах підкреслюється величезне значення узгодження змісту професійної підготовки кваліфікованих робітників з ринком праці.

В той же час, окремі державні органи центрального та регіонального управління, більшість безпосередніх учасників процесу підготовки фахівців у закладах ПТО заявляють про продовження процесу надвиробництва випускників з одних професій і про дефіцит кадрів в інших. Чим це можна пояснити?

По-перше, продовження практики так званого державного замовлення, що виступає як залишок планового господарства, який у ринкових умовах навряд чи може ефективно спрацьовувати. Наприклад, розрахунки (в основному кабінетні) органів, що планують кількісні показники набору й випуску по професіях, рік у рік не відповідають реальним потребам суб'єктів ринку, що приймають, зрештою, рішення про працевлаштування випускників. Відомо, (і це підтверджено світовою практикою), що в ринкових умовах повинні враховуватися й використовуватися саме ринкові механізми в підготовці кадрів.

Одним словом, правила гри диктує ринок праці покупцям, тобто роботодавець, що вибирає наш “ продукт ”, яким є випускники закладів ПТО, у тому числі й за якісними показниками, здатностями кандидата на працевлаштування виконувати різні прийоми та робочі операції. Звідси виходить, що чим вужче профілі професій, які замовляються державою, тим менше шансів у випускників бути прийнятими на роботу за спеціальністю. І навпаки, у разі якщо держава замовляє широко профільні професії, то це істотно звужує діапазон помилки.

По-друге, головна прогалина, яка нам здається, це недостатньо глибоке розкриття і осмислення причинно-наслідкових взаємин змін суспільного ладу та вимог до освіти і навчання населення, і, зокрема, вплив нового формату виробничих відносин, технічного прогресу, євро інтеграційних процесів, організації виробництва та ін.. на ринок праці і на ПТО.

У результаті відбувається свого роду “коротке замикання”, що загрожує будь-яким емпіризмом: ПТО намагається реагувати на конкретні зміни на ринку праці, на вимоги роботодавців. Але поки поточні зміни вивчаються і впроваджуються, з’являються нові, які необхідно оперативно враховувати і адаптувати. Постійне спонтанне реагування на ринкові зміни на зразок біхевіористської моделі “стимул-реакція” необхідно змінити концептуальною моделлю випереджального характеру.

Таким чином, зміст майбутньої професійної діяльності кваліфікованого робітника, в тому числі відображений у державній і аграрногалузевій політиці, нормативних, нормативно-методичних, навчальних, дидактичних матеріалах на даному періоді їх професійного навчання не має належного впливу на формування професійного інтересу кваліфікованого робітника аграрної галузі по причині не перспективності.

Змінити ситуацію можливо за умови забезпечення прогностичності змісту професійної підготовки майбутнього кваліфікованого робітника аграрної галузі.

Апелюючи до мотиваційної структури особистості майбутнього кваліфікованого робітника в аспекті досліджуваної проблеми, ми вважаємо за необхідне звернути увагу на такий важливий з дидактичної точки зору активізуючий механізм оволодіння змістом обраної професії у навчально-виховному процесі - вибір способу взаємодії його суб'єктів.

Оскільки базою дослідження визначено ПТНЗ аграрного профілю, то аналіз способу такої взаємодії вважаємо доцільним здійснити з точки зору організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Учні оволодівають майбутньою професією шляхом вивчення навчальних предметів.

Навчальний предмет – це дидактично обґрунтована система знань, умінь, навичок, видів і способів діяльності, які відібрані з певних галузей науки для засвоєння в процесі навчання. Засвоєння навчального предмету дає можливість використовувати вихідні положення відповідної наукової галузі у відповідності з віковими пізнавальними можливостями і досягнутим рівнем загального розвитку в різних аспектах життєдіяльності людини.

Певною мірою зміст навчального предмету репрезентується системою елементів бази знань, яка здатна формувати або впливати на формування таких груп психічних властивостей людини як досвід, спрямованість, діяльність.

Знання відображають істотні моменти зв'язку між пізнавальною діяльністю і практичними діями людини.

Знання фіксують результати, пізнавальної діяльності. Вони виражаються у поняттях, явищах, процесах, властивостях, систематизованих фактах, відношеннях, правилах, залежностях, алгоритмах, моделях, теоріях, законах, гіпотезах тощо.

Базою знань навчального предмету слід вважати максимально необхідну і можливу для засвоєння в межах відведеного часу з врахуванням освітньо-вікових особливостей учнів кількість понять, явищ, відношень алгоритмів, теорій, тощо, яка репрезентує надбання певної галузі знань і є достатньою як для використання її на початкових етапах практичної життєдіяльності так і подальшої самоосвіти. Ефективне використання бази знань можливе лише за умов засвоєння її елементів.

Засвоєння як процес – це утворення психічного образу предмету, явища, дії, відношень, що здійснюється шляхом переводу зовнішніх дій у внутрішній план індивіда. Засвоїти знання – це, щонайменше бути здатним: відтворювати елементи бази знань; застосовувати елементи бази знань для вирішення типових задач предметної галузі; використовувати базу знань для здобуття нових для вирішення нових задач в нових умовах, в нестандартних ситуаціях.

Різні можливості щодо здатності застосування елементів бази знань свідчать про різні рівні засвоєння цих елементів. Наявність рівнів засвоєння та елементів бази знань дає можливість визначити модель засвоєння знань навчального предмету.

Модель засвоєння бази знань навчального предмету це перелік елементів його бази знань з визначенням рівня засвоєння кожного елементу.

У практичній діяльності доцільно виділити три рівня засвоєння: репродуктивний, алгоритмічно-дієвий, творчий.

Засвоєння на репродуктивному рівні – це уміння відтворювати (повторювати, переказувати, написати) елемент бази знань для здобуття нових знань та вирішення нових задач в нових умовах, в нестандартних ситуаціях (брак часу, конфлікт, криза тощо) [25, с. 26-28].

Фактично всі три рівні засвоєння бази знань (змісту майбутньої професійної діяльності) в тій чи іншій мірі передбачають активну позицію учнів. Однак активність їх зумовлюють різні компоненти мотиваційної структури особистості. Так наприклад, на репродуктивному рівні засвоєння ЗУН найбільш дієвими є мотиви уникнення, закономірність результатів, складність завдань.

Алгоритмічно-дієве засвоєння змісту навчальних предметів тенденційно зумовлюють такі компоненти мотиваційної структури як мотив уникнення, значимість результатів, оцінка досягнутих результатів, рівень мобілізації зусиль.

І тільки творчий рівень засвоєння навчального матеріалу активований практично всіма компонентами мотиваційної структури особистості учня. Результати констатувального експерименту засвідчують максимальне переважання репродуктивного, в значно меншій мірі алгоритмічного рівня засвоєння змісту професійної

підготовки до трудової діяльності учнів ПТНЗ аграрного профілю.

Пов'язуючи між собою не конструктивність змісту та нереалізованість творчої позиції учнів щодо його засвоєння суттєво і не позитивно впливають на динаміку компонентів мотиваційної структури особистості майбутнього кваліфікованого робітника аграрної галузі відповідно – формування професійного інтересу в контексті готовності їх до вирішення професійних завдань у майбутній діяльності та до успішної самореалізації на ринку праці.

Особливим параметром оцінки стану та процесу формування професійного інтересу кваліфікованого робітника в контексті його складових з погляду на виявлення чинників такого стану є смислотвірна індивідуальна діяльність особистоті учня. Смисл звязує значення з реальністю життя конкретної людини, його мотивами, цілями. Він виходить з специфіки життєдіяльності, постійно розв'язує «задачі на смисл»: це процес визначеннясмислу і осмислення значень. Визначення смислу- означає під впливом мотивів визначить цілі та продумати програму дій. Осмислення значень – Визначить особисту значимість зробленого або майбутніх дій [36, с. 55].

Самосвідомість як результат самопізнання та самовідношення визначається як стійкий комплекс уявлень й суджень індивіда про самого себе, здібності та можливості. У структурі самосвідомості як самообтованому особистісному досвіді можливо виділити такі утворення, як образ “професійного Я”, рівень

домагань, уявлень про способи самооцінювання та утворення особистісних сенсів, тощо. Професійна самосвідомість як сформоване ставлення до професії виявляється у наявності постійного розвитку і зв'язаної системи мотивів, особистісних сенсів та цілей [32, с.136-137].

Професійна свідомість особистості відображає її внутрішню психічну діяльність, яка направлена на самопізнання і осмислення своїх дій, ролі, місця у становленні трудових перспектив. Така рефлексивна особливість професійної свідомості помітно впливає на продуктивний розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця і на активнеє включення його в процес повсякденної діяльності на всіх етапах професіоналізації.

З точки зору філософії, психологічної і педагогічної наук (Абульханова-Славська К., Буянова І., Вовковицький І., Деркач В., Зилекін В.І, Іванова О., Кулаков Н., Уваров Л. та ін.) стрижнем у продуктивному самовизначенні людини виступає його здатність до рефлексії. Відповідно, практичним наслідком цього є можливість цілеспрямованого формування здібностей через культивування до продуктивного самовизначення різних форм рефлексивності. Особливо значима роль рефлексії під час реалізації функції продуктивного самовизначення: виявлення особистісних протиріч, проблематизація, розв'язання їх шляхом аналізу особистого досвіду та самореалізації через розв'язання проблеми; Самооб'єктивація через різноманітні знакові системи; визначення, утворення та виявлення особистісних сенсів;

виявлення адекватного “Я-образу” (“Я-концепції”) та його розв’язок; побудова концепції свого життєвого (професійного) шляху та реалізації стратегій професійного росту [36, с. 145].

Аналіз фактичного стану рефлексивної оцінки учнів ПТНЗ аганого профілю щодо власного творчого потенціалу в осмисленні професійних домагань, прикладених зусиль та реальних і перспективних успіхів на полі професійної діяльності вказує на незадоволений стан задіяності такого механізму у формуванні професійного інтересу кваліфікованих робітників агарарної галузі. Змінити ситуацію, як ми переконалися, можливо у першу чергу з включенням у навчально-виховний процес системи активізуючи творчо-рефлексивного стилю діяльності учнів.

Згідно методологічних позицій нашого дослідження такі принципи професіоналізації особистості як суб’єктивність, детермінізм, активність, рефлексивність з дидактичної точки зору (тобто стосовно формування професійного інтересу кваліфікованого робітника у навчально-виховному процесі ПТНЗ) акцентує нашу увагу на ролі педагогічного впливу на формування кожної складової професійного інтересу учнів з точки зору обґрунтованих критеріїв і показників.

Сучасна вітчизняна дидактика виділяє наступу систему принципів навчання: соціальна обумовленість і науковність навчання; практична направленість підготовки; цілеспрямованість, систематичність і послідовність у навчанні; доступність та високий рівень складності (трудности) навчання; свідомість, активність і

вмотивованість навчання; стійкість оволодіння компонентами професійної компетентності; диференційований та індивідуальний підходи в навчанні; комплексність та єдність навчання і виховання.

Принципи навчання враховують рекомендації різних наук і ефективної практики, які зв'язані в особливу систему: висновки науки та вимоги сучасного виробництва, рекомендації політології і соціології, психології і фізіології; досвід і теоретичні рекомендації виховної роботи. Об'єднані в єдине ціле, принципи навчання визначають всі грані навчального процесу як системи: зміст, організацію, методика і загальну (професійну) направленість процесу навчання [36, с. 145].

Чим вищий рівень майстерності педагога в реалізації заданих принципів, тим вищий потенціал такого педагога у формуванні професійного інтересу майбутніх фахівців, фактично у забезпеченні необхідних педагогічних умов: систематизація цілей діяльності суб'єктів навчально-виробничого процесу у контексті успішної самореалізації в якості кваліфікованого робітника аграрної галузі; прогностичність змісту професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; творчо-рефлексивний стиль діяльності учнів у навчально-виробничому процесі ПТНЗ.

Бесіди, спостереження, власний педагогічний досвід, нажал, більшою мірою характеризують незадовільний рівень функціонування вище визначених факторів формування професійного інтересу кваліфікованих робітників у навчально-виховному процесі ПТНЗ аграрного профілю.

Оцінюючи готовність педагогів професійного навчання до формування професійного інтересу учнів ми можемо охарактеризувати таку за інтегративними показниками (компонентами) виокремлених критеріїв сформованості такого інтересу та структурними компонентами навально-виховного процесу, а саме: рефлексивно-мотиваційний, рефлексивно-когнітивний, рефлексивно-утворюючий, рефлексивно-операційний, рефлексивно-результативний [9, С. 36].

У ході дослідження виявлено, переважає низького рівня прояву характеристик показників. Так, наприклад, рефлексивно-мотиваційний показник тенденційно демонструє суперечливість усвідомлення педагогами (особливо майстрами виробничого навчання) значущості пізнавального інтересу, професійного інтересу учнів до оволодіння професійної компетенціями та важливістю і готовністю до їх забезпечення у навчально-виховному процесі. Щодо рефлексивно-когнітивного, то виявляється низький рівень продуктивності рефлексивного аналізу педагогів щодо виявлення та кореляції сформованості в учнів образу майбутньої професії.

Рефлексивно-цілеутворюючий показник тенденційно характеризує орієнтацію педагогів на формування в учнів особистісно значимих цілей і планів, тобто таких, які співпадають із власним баченням власних перспектив. Такі перспективи у переважної більшості педагогів мало орієнтовані на виробничу діяльність, до якої вони готують учнів.

Рефлексивно-операційний компонент показує суперечливість між осмисленням способів організації навчально-пізнавальної діяльності учнів як таких, що з одного боку забезпечують формальні вимоги до інноваційної діяльності педагога, а з іншого, сприяє якості оволодіння учнями програмним навчальним матеріалом та осмисленням їх як способів професіоналізації, на етапі професійної підготовки, майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі.

Відповідно рефлексивно-результативний показники відображають високу міру обумовленості готовності педагога професійного навчання до формування професійного інтересу в учнів ПТНЗ аграрного профілю і фактичним етапом сформованості такого інтересу.

Таким чином, ми вважаємо, що виявлений факт вказує на важливість таких факторів формування професійного інтересу кваліфікованого робітника аграрної галузі як організація навчально-виробничого процесу у ПТНЗ аграрного профілю, контроль і оцінка результатів професійної підготовки кваліфікованих робітників.

Аналіз теоретичних джерел засвідчує, що на формування інтересів особистості впливають фактори подвійного характеру. Вони розподіляються на об'єктивні й суб'єктивні. Означені групи факторів нерозривно представлені у процесі формування професійного інтересу майбутнього кваліфікованого робітника. Психологи підкреслюють, що жоден із факторів формування людської особистості не діє автономно, вони взаємопов'язані.

Результативність впливу вищезазначених факторів прямо пропорційно, як видно із вище викладеного матеріалу залежить від забезпечення відповідних педагогічних умов.

Відповідно до обґрунтованих в дослідженні фактори формування професійного інтересу кваліфікованих робітників аграрної галузі та виявлених чинників, які впливають на її результативність доцільно виокремити наступні педагогічні умови: систематизація цілей діяльності суб'єктів навчально-виробничого процесу у контексті успішної самореалізації в якості кваліфікованого робітника аграрної галузі; прогностичність змісту професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників; творчо-рефлексивний стиль діяльності учнів у навчально-виробничому процесі ПТНЗ; готовності педагога професійного навчання до формування професійного інтересу учнів.

Систематизація цілей діяльності суб'єктів навчально-виробничого процесу у контексті успішної самореалізації учнів в якості кваліфікованого робітника аграрної галузі дозволить через усі компоненти навчально-виробничої діяльності забезпечити зростання показників визначеності цілей на майбутнє прояву в учнів потреби у самопізнанні та самоусвідомленні професійних намірів, наявного потенціалу; позитивного впливу на позитивну динаміку мотиваційної структури особистості.

Прогностичність змісту професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників продукує високу динаміку мотиваційних структур особистості майбутніх

кваліфікованих робітників, сприятиме стійкій позитивній віковій динаміці показників особистісної рефлексії, тенденції до зростання чіткості, усвідомленості образу майбутньої професії.

Творчо-рефлексивний стиль діяльності учнів у навчально-виробничому процесі ПТНЗ, як логічна складова освітнього процесу згідно діяльнісної парадигми відіграє роль активного включення попередніх умов. Як стверджують прихильники асоціативно-рефлексивної концепції навчання досягненню мети навчання та якісному оволодінню змісту навчання сприяє спосіб дії суб'єктів навчання, який включає: формування активного ставлення учнів до навчання; чіткий, логічний і послідовний переказ навчального матеріалу; активізація пізнавальної діяльності учнів; демонстрування різних прийомів розумових дій та їх закріплення з допомогою вправ. Необхідно враховувати, що в залежності від рівня засвоєння учнем знань підвищується і ступінь їх впливу на практичну діяльність [36,с. 185-186].

Отже, творчо-рефлексивний стиль діяльності учнів у навчально-виробничому процесі ПТНЗ, як важлива педагогічна умова формування професійного інтересу кваліфікованого робітника сприятиме зростанню критичності, адекватності, діагностичності оцінки майбутнього кваліфікованого робітника аграрної галузі своєї обізнаності щодо майбутньої професійної діяльності; позитивній динаміці розвитку контрольно-оцінного механізму рефлексивної оцінки професійно значимих навчальних і особистісних досягнень, рівня прикладених

зусиль; корегування індивідуальної траєкторії професійного становлення.

Готовність педагога професійного навчання до формування професійного інтересу учнів передбачає уміння педагогів організувати навчально-виробничий процес у відповідності з основними закономірностями пізнавальної діяльності учнів. Власне остання умова виступає як така, що пов'язує у систему попередньо названі умови та визначає методичні особливості їх фактичного забезпечення. Розкриттю їх фактичного змістового наповнення ми присвятили наступний підрозділ дисертації.

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ В УЧНІВ ПТНЗ

Здійснена робота дозволяє нам представити розроблену методичку реалізації обґрунтованих педагогічних умов, що забезпечують результативність формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі.

При розробленні методики ми базувались на такому вихідному положенні: формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі відбувається у навчально-виховному процесі ПТНЗ аграрного профілю. Це вказує на важливість реалізації визначених педагогічних умов через всі його структурні компоненти: навчання, виховання. Професійний інтерес майбутнього кваліфікованого робітника – є складне особистісне утворення суб'єкта майбутньої професійної діяльності, яке включає: спрямованість особистості на свідомий вибір робітничої професії аграрної галузі, активне оволодіння змістом майбутньої професійної діяльності у структурі спеціальної професійної підготовки, готовності до успішної самореалізації при вирішенні професійних завдань у аграрній галузі народного господарства. Відповідно педагогічні умови мають забезпечити розвиток кожної складової професійного інтересу у навчально-виховному процесі як особливого етапу професіоналізації майбутнього фахівця. Результативність сформованості професійного інтересу в

учнів ПТНЗ, виражається в установленні певного рівня (низький, середній, високий) відповідно до критеріїв (мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний) та показників: осмислення мотивів вибору майбутньої професії, розвиток пізнавальних інтересів, установка на успішну професійну самореалізацію; уявлення про майбутню професійну діяльність, спосіб здійснення пізнавальної діяльності, якість засвоєння базових і професійних знань, умінь та навичок; самооцінка досягнутих результатів та прикладених зусиль, прогнозування професійної самореалізації.

Таким чином забезпечення педагогічних умов передбачає впровадження механізмів оцінки і самооцінки суб'єктами навчально-виховного процесу: потреб, мотивів, цілей, дій, досягнутих результатів на кожному етапі навчання і виховання через призму професійного росту учня як майбутнього працівника в аграрному секторі економіки за обраним фахом. Виходячи з цього методологічна схема буде представлена наступним чином (рис. 3)

Отже, об'єктом нашої уваги є навчально-виховний процес в ПТНЗ аграрного профілю, якість забезпечення всіх його компонентів. Дидакти, в принципі, досить узгоджено виділяють наступні компоненти навчально-виховного процесу: цільовий, мотиваційний, змістовий, операційно-діяльнісний, емоційно-корегуючий, оцінно-результативний [51, с. 17]

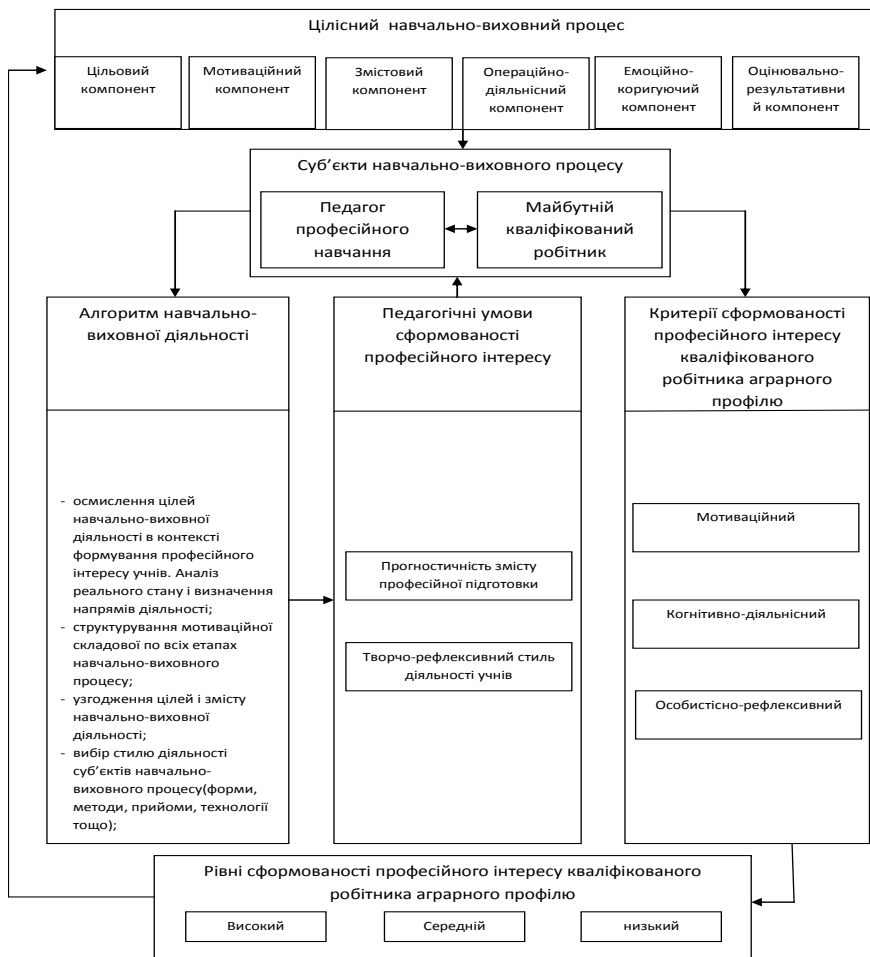

Рис. 3. Схеми формування професійного інтересу кваліфікованого робітника аграрної галузі

Розуміючи сутність навчально-виховного процесу як формально створеного процесу передачі накопиченого суспільством досвіду, як частини певної науки,

адаптованого до конкретної освітньої ситуації шляхом взаємодії тих, хто навчає і тих хто навчається, внутрішню структуру і організацію навчально-виховного процесу ми сприймаємо з позиції відомого дидакта І.Ф. Харламова (схема 2.1).

Схема 2.1.

**Характеристика навчально-виховного процесу
(за І.Ф. Харламовим)**

Процес навчання і виховання			
Навчально-виховна діяльність педагога	Визначення цілей та завдань навчальної діяльності учнів	Усвідомлення цілей та завдань навчально-пізнавальної діяльності учнів	Навчально-пізнавальна діяльність учня
	Формування потреб в знаннях і мотивів навчальної діяльності	Розвиток та поглиблення потреб в знаннях і мотивів навчально-пізнавальної діяльності учнів	
	Визначення змісту навчального матеріалу, що пропонується до засвоєння	Осмислення змісту навчального матеріалу, що пропонується до засвоєння	
	Організація навчально-пізнавальної діяльності для	Сприйняття, осмислення, запам'ятовування навчального матеріалу,	

оволодіння змістом навчального матеріалу	застосування знань у практиці та наступне повторення
Забезпечення навчальній діяльності учнів емоційно-позитивного забарвлення	Прояв емоційно-позитивного ставлення та вольових зусиль у навально-пізнавальній діяльності
Регулювання та контроль навчальної діяльності учнів	Самоконтроль та самокорекція навчально-пізнавальної діяльності
Оцінювання результатів навчальної діяльності учнів	Самооцінка навчально-пізнавальної діяльності

Ця схема дозволяє усвідомити сутність навчання та виховання як педагогічного процесу та дидактичні підходи до його практичного здійснення. По-перше, навчання та виховання має двосторонній характер і обумовлюється необхідністю взаємодії педагога та учня на всіх етапах навчально-виховної роботи, починаючи з постановки цілей і закінчуючи перевіркою та оцінюванням знань. Якщо на якомусь з цих етапів той, хто навчається “не включається” у навчально-пізнавальну діяльність, його навчання і виховання припиняється.

По-друге, виділення окремих компонентів цього складного процесу дає чітке уявлення, про підходи його організації. Ця організація складається з постановки цілей навчально-виховної роботи, збудження (возбуждение) потреби учнів до оволодіння матеріалу, що вивчається, чітке визначення його змісту, залучення учнів до пізнавальної діяльності з його усвідомлення та засвоєння тощо.

По-третє, активізація навчально-пізнавальної діяльності учнів у процесі навчання та виховання не є застосуванням педагога окремих методичних дій під час викладання навчального матеріалу. Це завдання повинно вирішуватись на всіх етапах навчально-виховного процесу: під час визначення цілей навчальної та виховної роботи, під час формування мотиваційної сфери учнів, під час структурування змісту навчальних занять тощо.

Саме з цієї позиції звернемося до розгляду сутності та призначення одного із структурного компоненту навчання та виховання.

В контексті досліджуваної проблеми організація навчально-виховного процесу завжди пов'язана з чітким визначенням його цілей, а також з усвідомленням та прийняттям цілей учнями. Цілі навчання – це ідеальне очікування його кінцевих результатів, тобто те до чого повинні прагнути педагог та учні. Цільові установки навчання роблять для учнів зрозумілим зміст та способи організації навчально-пізнавальної діяльності та впливають на її активність.

Практичне визначення цілей навчання - процес досить складний і потребує від педагога ретельного продумання [51, с. 141-142].

Стосовно нашого дослідження етап цілепокладання за змістом зводиться до осмислення цілей навчально-виховного процесу в контексті формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників на основі аналізу реального стану та прогнозування напрямів діяльності. Методика реалізації даного етапу дослідження заключається у наступних діях групи педагогів: по-перше, створення “карти мотиваційної структури учня”, які вступили до ПТНЗ за обраним фахом. Карта включає: мотиви внутрішні, пізнавальні, загальні мотиви, уникнення, зміни діяльності, самоповаги; значимість та закономірність результатів, очікувані результати та оцінка досягнення результатів; складність завдання; вольове зусилля, рівень мобілізації зусилля; ініціативність; оцінка свого потенціалу.

В аспектів формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників вона розкриває фактично всі критерії (мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний) та показники сформованості професійного інтересу учнів. Аналіз первинної картини такої карти дозволяє спрямувати цільовим чином педагогічну діяльність.

Формування “системи цілей” відображається в різних нормативно-методичних документах, таких як: план роботи навчально-виховного закладу, план роботи

педагогічної ради, методичних комісій, робочих навчальних планів, планах-конспектах занять тощо.

Основні зусилля групи педагогів слід спрямувати на виокремлення цільового компоненту щодо формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі. Тому на етапі формування цілей ПТНЗ важливо окреслити цільову перспективу підготовки фахівців з конкретної професії шляхом націленості навчально-виховного процесу на оволодіння певного ряду компетенцій майбутнього кваліфікованого робітника та формування у них професійної компетентності як кінцевого результату професійної підготовки. Конкретизація цілей відбувається, якщо вона узгоджується з осмисленням соціально обумовленого запиту на вказані цільові складові, а не обмежується формально визначеними умовами та зі станом індивідуальної “карти мотиваційної структури учня”, щодо свідомого вибору професії учнів, які прийшли навчатися у ПТНЗ.

Якість виконання цілеутворення на даному етапі суттєво впливає на деталізацію цілей загальноосвітньої, теоретичної професійної та практичної професійної підготовки в контексті формування професійного інтересу учнів.

На даному етапі важливо зважувати потенційні можливості предметів відповідних циклів щодо формування мотивації учнів, щодо оволодіння майбутнім кваліфікованим робітником професією як привабливим способом трудової реалізації в контексті особистісно значимих мотивів її вибору; виокремленню професійно

значимих і особистісно доступних конструктів образу професійної діяльності, розвитку перспектив неперервної професіоналізації.

Чіткість і прозорість формування цілей означеного етапу створює основу для формування цілей вивчення конкретного навчального предмету, окремої теми предмету, кожного заняття. Перспективність цілей полягає у забезпеченні цілісного уявлення учнів про майбутню професійну діяльність, володіння досвідом прогнозування професійної самореалізації, сформованості установки на успішну майбутню професійну самореалізацію з урахуванням соціально і психологічно обмовлених факторів.

Такий системний підхід до структурування цілей професійної підготовки кваліфікованого робітника аграрної галузі в контексті формування професійного інтересу до майбутньої професійної діяльності природно налаштовує педагога на послідовну, системну координацію дидактичних, виховних, розвивальних цілей кожного заняття, виду навчально-пізнавальної діяльності. Тому, наприклад, дидактична мета включатиме не просто формальне виокремлення теоретичних знань та практичних умінь, навичок з навчального предмету, а перетворення їх через призму професійних компетенцій, вибір адекватного способу оволодіння ними. Виховна мета, яка часто зазначається формально, у запропонованому підході набуває особистісно-рефлексивного значення з точки зору оцінки наближення учня до близьких та віддалених перспектив щодо власної професіоналізації. Розвиваюча

мета спрямовує діяльність суб'єктів педагогічного процесу на позитивну динаміку мотиваційної структури особистості; доцентровим вектором якої стає пізнавальний інтерес.

Важливо зауважити, що реалізація даного етапу експериментальної роботи обумовлена індивідуальними характеристиками ПТНЗ з точки зору складності і потребує науково-методичного супроводу. Його здійснення можливе шляхом організації та проведення тематичних засідань творчої групи, методичних семінарів, індивідуальних консультацій тощо.

Згідно алгоритму дій наступною важливою складовою методики реалізації педагогічних умов формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників аграрної галузі є структурування мотиваційної складової на усіх етапах навчально-виховного процесу.

Мотивація учнів – це їх зацікавлене ставлення до удосконалення професійної компетентності та загальної культури. Що забезпечує самостійний і активний рух до вершин майстерності, орієнтування на власні зусилля у навчальному процесі, потреби і цілі, мотиви і волю. При цьому організація та керівництво навчально-виховного процесу орієнтовані на творчу участь учнів у педагогічному процесі. Цей принцип потребує дотримання наступних педагогічних правил.

Домагатися розуміння кожним учнем значення навчання у цілому, цілей і завдань навчального процесу, кожного заняття, демонструвати взаємозв'язок їх зі змістом

попередніх занять; формувати свідоме позитивне ставлення учнів до навчально-виховного процесу, викликати інтерес та допитливість до вивчає мого матеріалу.

Розвивати творчі основи навчально-виховного процесу, у якому сполучаються традиційні підходи з інноваційними рішеннями; підтримувати активність та творчі починання учнів; стимулювати мотивацію професійного удосконалення; створювати умови, що підкріплюють престижність результативної професіоналізації.

Озброювати учнів методами та способами самостійної роботи у придбанні нових знань, умінь та навичок, навчати їх прогресивним технологіям роботи та пізнавальної діяльності, орієнтованим на власні особливості та розвиток; сприяти творчому та самостійному використанню отриманих знань в практичній діяльності; залучаючи їх діяльність до взаємонавчання.

Підвищувати відповідальність учнів за отримані ЗУН, їх якість та удосконалення, підвищувати престиж професійної діяльності [36, с. 179]. Саме такий підхід до забезпечення мотиваційної складової навчально-виховного процесу дає можливість вирішити у активному прояві протиріччя між реальним самооцінним образом професійного “Я” і ідеальним само прогнозованим образом професійного майбутнього шляхом активізації докладених зусиль для досягнення успішного результату. Це дозволило нам в якості мотивуючого механізму на всіх етапах

навчально-виховного процесу визнати реалізацію проблемного навчання.

Центральними категоріями проблемного навчання є проблемна ситуація, проблема та проблемне завдання. Проблемна ситуація – пізнавальне утруднення, для подолання якого учні повинні здобути нові знання або прикласти інтелектуальні зусилля.

Проблемна ситуація, усвідомлена і прийнята учнем до розв'язання, переростає у проблему.

Проблема з вказаними параметрами та умовами розв'язку представляє собою проблемне завдання. Останнє відрізняється від проблеми тим, що в ньому заздалегідь обмежене поле пошуку розв'язку.

Сукупність таких цілеспрямованих сконструйованих завдань і повинна забезпечувати основні функції проблемного навчання: творче оволодіння навчальним матеріалом та засвоєння досвіду творчої діяльності.

Проблемне навчання передбачає чітку продуману систему проблемних ситуацій, проблем та завдань, що відповідають пізнавальним можливостям учнів.

З цією метою передбачаються різні рівні проблемності.

Перший рівень характеризується тим, що педагог сам аналізує проблемну ситуацію, виявляє проблему, формулює завдання та спрямовує учнів на самостійний пошук шляхів розв'язання.

Другий рівень відрізняється тим, що педагог разом з учнями аналізує ситуацію та підводить їх до проблеми, а вони самостійно формулюють завдання і розв'язують його.

Третій рівень (найвищий) передбачає представлення учням проблемної ситуації, а її аналіз, виявлення проблеми, формулювання завдання та вибір оптимального рішення учні здійснюють самостійно.

Педагогічними умовами успішного проблемного навчання є: створення пізнавальних утруднень, що відповідають інтелектуальним здібностям учнів; забезпечують учнів сукупністю знань предметного змісту проблемної ситуації; формування в учнів операційних вмінь розв'язання проблемних завдань [53, с. 188-189].

У практичній реалізації передбачуваний етап алгоритму дій педагогів професійного навчання в експериментальних ПТНЗ аграрного профілю включав розроблення дидактичного кейсу проблемних питань, ситуацій, завдань зі спецдисциплін “Агротехнологія”, “Сільськогосподарські машини”, “Комплексна система технічного обслуговування машин”.

Викладачі спецтехнологій та майстри виробничого навчання повинні були цілісно представити систему використання дидактичного кейсу на різних етапах навчально-виховного процесу в контексті професійного розвитку майбутніх фахівців.

Дійовим мотивуючим фактором виступає і наступний етап алгоритму педагогічних дій, а саме узгодження цілей і змісту професійної освіти і навчання.

Згідно із вище викладеного стандартизованість змісту професійної освіти сьогодні вступає в протиріччя з динамічними змінами вимог ринку праці. На шляху вирішення таких протиріч педагогічні працівники ПТНЗ

мають самостійно здійснювати максимальне наближення змісту професійного навчання до змісту реально затребуваних компетенцій робітника на робочому місці в межах нормативно обумовленої свободи (стандартизації).

Аналіз педагогічних публікацій свідчить, що досить часто поняття “зміст освіти” та “зміст навчання” освітяни використовують як тотожні. Разом з Б. Гершунським, А. Вербицьким, В. Краєвським, В. Петренком дослідники О. Голубенко та Т. Морозова, у свої роботах, диференціюють ці поняття. У сучасному контексті зміст освіти виступає як зміст, ізоморфний сучасному досвіду, який включає: досвід пізнавальної діяльності, фіксований у формі результатів-знань; досвід здійснення відомих способів діяльності – у формі вмінь діяти за зразком; досвід творчої діяльності у формі вміння приймати нестандартні рішення в проблемних ситуаціях; досвід здійснення емоційних відношень – у формі особистих орієнтацій [6].

У Законі України “Про професійно-технічну освіту” ця дефініція трактується наступним чином “...Зміст професійно-технічної освіти зумовлюється суспільними вимогами до рівня кваліфікації робітничих кадрів і визначається державними стандартами професійно-технічної освіти з кожної професії для підготовки кваліфікованого робітника у ПТНЗ, зазначених у державному переліку професій” [13].

Стандартизація освіти в Україні ґрунтується на принципах діяльнісного підходу і знаходиться на етапі полеміки навколо суспільного сприйняття стандартів і якості підготовки фахівців. Різні їх розуміння: як засобу

регламентації обов'язкового мінімуму обсягу та змісту навального матеріалу (стандарт «на вході»); як засобу фіксації характеристик освітнього процесу (процесуально-орієнтовані стандарти); як засобу для оцінювання якості результатів навчання (стандарт «на виході») підкреслює, що у рамках Стандарту ПТО відбувається об'єднання трьох специфікацій: сфери праці, навчання і оцінки.

Зв'язок сфери праці і сфери освіти в стандарті досягається шляхом перекладу вимог однієї сфери на мову іншої сфери, ключовим положенням якого є формулювання кінцевих результатів навчання, які встановлюють, чого саме учень навчиться по завершенню програми.

Враховуючи зазначене, можна зробити висновок, що основним об'єктом стандартизації є зміст професійно-технічної освіти і система його формування у цілковитій відповідності до вимог ринку праці.

Не менш значимими є також екзаменаційні вимоги, які дозволяють порівнювати параметри запланованого кінцевого результату професійно-технічної освіти з реальними досягненнями випускників [4, с. 6].

Тому на даному етапі експериментальної методики забезпечення педагогічних умов формування професійного інтересу майбутнього кваліфікованого робітника аграрної галузі важливо, щоб педагог професійного навчання глибоко осмислював напрями реформування і модернізації професійно-технічної освіти України – на оптимізацію взаємовідносин та взаємозв'язків професійно-технічної

освіти з ринком праці шляхом упровадження Стандартів ПТО, орієнтованих на світ праці [4, с. 5].

Зазначимо, що інформативним полем для вирішення поставленої задачі є усвідомлення педагогів, а відповідно і учнів ПТНЗ, з тенденціями розроблень Стандартів ПТО, що спрямовують її на формування в учнів широкопрофільних кваліфікацій. Останні базуються на загальнопрофесійних знаннях і вміннях, сприяють подальшій спеціалізації.

Особливо актуальним на даному етапі алгоритму педагогічних дій в осмисленні змісту Державних стандартів з обраних для підготовки професій в училищі з позиції компетентнісного підходу. Постільки зміст освіти (Державний стандарт) під час його реалізації у навчально-виховному процесі трансформується у зміст навчання (який виступає щодо змісту освіти як засіб відносно мети і є обґрунтованим дидактичним і методичним матеріалом), то особистісне осмислення компетентнісного підходу до професійної підготовки кваліфікованого робітника установе на зміст навчання як на результат освіти та формує розуміння результату навчання з позиції оцінки компетенції і компетентностей.

Ключовим принципом компетентнісного підходу виступає орієнтація на мету, що є визначальною для сфери праці. В межах окремих компонентів змісту навчання, що виступає цілісною одиницею професійного стандарту за професією, формуються вимоги до компетентності кваліфікованого робітника для виконання конкретної трудової функції.

Максимальна реалізація творчого потенціалу педагогів професійного навчання щодо структурування змісту професійного навчання можлива на етапі введення у навчальний план варіативних спецкурсів, на етапі розроблення робочих навчальних планів відповідно до програми предмету, на етапі створення системи поурочного планування, розроблення дидактичного комплексу з предмету та ін.

На базі експериментальних ПТНЗ було запропоновано розроблений курс “Професійна кар’єра”. Мета курсу – моніторинг професійних намірів, особистісного потенціалу проектування шляхів досягнення професійного успіху учнів на полі професійної діяльності.

Завдання курсу:

- перший рік навчання – вмотивувати та навчити учнів здійснювати моніторинг професійних намірів, особистісного потенціалу для їх реалізації, визначати рівень прикладених зусиль;

- другий рік навчання - формувати навчально-професійні цілі на найближчу перспективу, оцінювати можливі шляхи їх досягнення, обирати способи нейтралізації перешкод на шляху досягнення цілей;

- третій рік навчання – готовність до проектування карти професійного росту, формувати та корегувати траєкторію професійної самореалізації на найближчу перспективу.

Програма курсу складається на основі діагностики “карти мотиваційної структури особистості”. Тому

змістовно може варіюватись в залежності від суб'єктивно обумовлених даних.

Що стосується навчальних планів і програм, то із аналізу практики спостерігається домінування теоретичної підготовки над професійно-практичною, що відповідно надає учневі багаж знань, однак набуті знання не повністю розкриваються у практичній діяльності. Саме тому, у розробленні навчальних програм за компетентнісною технологією важливим є взаємодоповнення теоретичної та практичної підготовки, запобігання виникненню розбіжностей у поданні теоретичного матеріалу викладачем та демонстрацію прийомів майстром виробничого навчання. Логічно було спонукати педагога професійного навчання до того, щоб він цілісно формувати відповідні компетенції у професійній галузі без відриву теорії й практики.

З цієї метою у роботі творчої групи педагогів при розробленні робочого навчального плану було введено такі структурні складові: ключові компетенції, спеціальні, базові кваліфікації. Педагог вже при плануванні роботи щодо вивчення предмету прогнозує яка змістова частина програми здатна сформувати необхідні компетенції, які з них програма не “закриває” та намічати шляхи розв'язування протиріччя, що виникає. Перспективними було визнано в експериментальній роботі використання між предметних зв'язків, оновлення змісту за рахунок “дозволених” – 20% навчального часу, що відводяться на предмети для вільного вибору (так званий училищний

(варіативний) компонент), використання індивідуальної роботи, самостійної роботи з учнями.

Важливою методологічною позицією творчої групи педагогів має бути усвідомлена необхідність – формувати професійну компетентність майбутнього кваліфікованого робітника. Оволодіння різноманітними її компонентами можливе лише тоді, коли навчальний матеріал вивчається в певній системі. Систематизування знань необхідна людині для успішної діяльності під час виконання нею своїх професійних обов'язків, але отримувати їх можливо лише у строгій логічній послідовності викладу навчального матеріалу, комплексуванні різноманітних навчальних предметів (інтегруванні), чіткій організації предметного та міжпредметного змісту та методичних зв'язків. Майбутнім кваліфікованим робітникам для їх діяльності необхідні не уривчасті знання з тої чи іншої теми, не добре засвоєна інформація того чи іншого розділу, предмету підготовки, а комплекс професійних знань, який би виконував роль специфічного методу в їх практичній роботі.

Це передбачає реалізацію педагогом ряду педагогічних вимог: у процесі навчання керуватися всіма плануючими документами (навчальним планом, програмами, розкладом занять), чітко дотримуватись логіці навчального процесу, послідовності розподілу матеріалу за періодами навчання, тісно пов'язувати попередньо вивчений матеріал з новим, зі змістом практичних дій під час виконання функціональних обов'язків; виділяти з навчального матеріалу головне, формувати та розкривати загальну мету кожної теми, розділу, курсу в цілому;

спрямовувати та розвивати логічне мислення учнів, привчати їх до самостійного аналізу й узагальненню фактів, самоконтролю і самокорекції; систематично керувати самостійною роботою учнів, знати їх успіхи та недоліки, підвищувати в них почуття відповідальності за результати навчання, стимулювати наміри до постійної роботи з повним навантаженням сил [36, с. 176-177].

Змістовно реалізувати такі вимоги можливо шляхом введення інтегративної системи навчання. Так, до прикладу, з педагогами Вищого професійного училища -36 (с. Балин) в рамках роботи творчої групи було розроблено “Інтегровану систему вивчення предмету “Агротехнологія””. Навчальна програма даного предмету є уніфікованою, що вдосконалено інтегрувало базисні вимоги предметів “Основи агрономії” і “Організація і технологія механізованих робіт”. Зміст предмету з інтегрував основи знань загальнотехнічного і спеціального циклів предметів. Вона передбачає вивчення таких тем: основи агрономії; меліорація ґрунтів та зрошення; агрозаходи по захисту ґрунтів від ерозії; технології обробітку ґрунту; технологія догляду за посівами; технологія внесення добрив; захист рослин; технологія вирощування та збирання сільськогосподарських культур; організація проведення механізованих робіт; основи раціонального використання машин; охорона та раціональне використання ґрунтів.

Послідовність формування компетенцій та компетентностей майбутнього кваліфікованого робітника аграрної галузі на інтегрованих засадах можна визначити

наступним чином: загальноосвітні з елементами загальнотехнічних знань (1 курс); загальнотехнічні з елементами професійних знань (2 курс); спеціальні на основі знань загальноосвітніх і загально технічних предметів (3 курс).

Така схема є умовною проте в загальних рисах вона забезпечує дотримання принципу випередження та формування цілісної системи знань з усіх трьох циклів навчальних дисциплін. Проблема інтеграції навчальних дисциплін тісно пов'язана з проблемою між предметних зв'язків, які є першим рівнем інтеграції і актуальним в професійно-технічній освіті. Підготовка кваліфікованих робітників у ПТНЗ включає кілька циклів навчальних предметів. Без виконання вимоги системності у формуванні загальноосвітніх, насамперед, природничо-математичних знань, що забезпечуються дійовими міжпредметними зв'язками, неможливо здійснити цілісний навчально-виховний процес.

Кожен навчальний предмет є системою наукових знань, практичних умінь та навичок, досвіду, творчої діяльності відповідно до теоретичної та прикладної науки. Між окремими науковими дисциплінами існують розгалужені інформаційні зв'язки – наукова взаємодія.

Як приклад, предмет “Агротехнологія” широко використовує поняття, визначення, виконання окремих технологічних операцій самих різноманітних предметів. При вивченні розділу “Основи агрономії” учням приходиться використовувати знання з таких загальноосвітніх предметів, як “Біологія”, “Хімія”,

“Фізика”. Це питання клітинної будови рослинного організму, морфологічної будови, процеси живлення, умови життя, склад поживних речовин в ґрунті та продукції тощо. В циклі спецпредметів “Агротехнологія” пов’язує між собою такі дисципліни, як “Трактори”, “Сільськогосподарські машини”, “Комбайни”, “Охорона праці”.

Постійно на кожному уроці виникає необхідність повторення окремих елементів тем цих предметів, які вже по іншому сприймаються іі каще засвоюються учнями в комплексі з новою інформацією, що йде по “Агротехнології”. Для прикладу, по дисциплінам “Трактори”, “Сільськогосподарські машини” вивчається їх загальна будова, технічна характеристика, по “Агротехнології” – комплектування МТА (машинно-тракторних агрегатів) і технологія вирощування, і якщо ця інформація іде одним потоком, то в учнів створюється струнка та чітка система знань як агрономічних так і технологічних пов’язаних між собою. Це повинно бути метою кожного уроку.

Якщо взяти кожний навчальний елемент із будь-якого навчального завдання лабораторно-практичних занять і проаналізувати його за змістом, то помітно його зв’язок із спорідненими предметами. Це можна подати у вигляді простої схеми між предметних зв’язків (схема 2.2.).

Схема 2.2

Міжпредметні зв’язки навчальних предметів

№	Навчальні елементи	Предмети

1	Вимоги охорони праці	Охорона праці
2	Підготовка МТА до роботи	Трактори, СМГ, СТОРМ, Математика, Фізика
3	Організація і технологія виконання завдання	Агротехнологія, Агрохімія, Біологія, Екологія
4	Агротехнічні вимоги	Агротехнологія
5	Контроль якості виконання	Агротехнологія

Результатом навчально-виховного процесу є професійні компетенції. Вони повинні бути стійкими, міцними, системними і глибокими. Компетенції мають давати впевненість у вирішенні виробничих проблем та можливість отримувати бажаний результат від своєї професійної діяльності. Для кваліфікованого робітника аграрної галузі важливим є розуміння характеру його роботи, яка не обмежується відмінними зусиллями трактора, машини, самої технології вирощування, а й високою хліборобською відповідальністю за умови використання землі та рослин. Майбутній врожай, в великій мірі, залежить від здатності спеціаліста раціонально використовувати природні фактори впливу на потенційні можливості рослин.

Специфіка вивчення предмету “Агротехнологія” зводиться до до максимально можливого наближення теоретичної форми навчання до практичного виконання технологічних операцій, які проводяться при виконанні навчально-виробничих завдань під час лабораторно-

практичних занять. Лабораторією навчання являється вся база виробничого підрозділу ПНТЗ, на якій здійснюється вся навчально-виробнича діяльність учнів кваліфікації тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва.

Основним завданням виробничого навчання є формування в учнів умінь і практичних навичок праці на машинно-тракторних агрегатах (МТА) по вирощуванні сільськогосподарських культур. Майбутній механізатор повинен засвоїти всі основні технологічні процеси обробітку ґрунту, способи посіву, догляд за рослинами та збирання врожаю і одночасно вивчати машини і механізми та одночасно працювати на них.

Кращих педагогічних результатів в оволодінні учнями знань і формування у них умінь виконувати всі механізовані роботи можна домогтися, якщо виконання кожного навчально-виробничого завдання завершується самостійною продуктивною працею учнів на агрегатах у виробничих умовах. Виконання виробничих завдань вимагає чіткого і правильного планування, яке відповідає сезонному проведенню польових робіт.

Узгодження цілей і змісту навчання вимагає відповідного навчально-методичного забезпечення. Оскільки ця проблема особливо актуальна в системі ПТО в цілому, та у навчально-виховному середовищі експериментальних ПНТЗ у тому числі, наші дослідницькі зусилля було направлено на його розроблення. Спільно з педагогічними працівниками ми спрямували свою роботу на розроблення дидактичних комплексів. До них ми включили: практико-орієнтовані проекти. Основним

методологічним принципом їх створення ми визначили інтегративну методику вивчення тем, що найбільш перетинаються у різних предметах. Наприклад, практико-орієнтований проект “Інтенсивна технологія вирощування та збирання картоплі” розкриває зміст, що дозволяє інтенсифікувати вивчення даної теми на уроках “Агротехнологія”, “Технологія галузі”, “Сільськогосподарські машини”, “Охорона праці”, “Організація і технологія механізованих робіт”.

Практико-орієнтований проект “Інтенсивна технологія вирощування та збирання картоплі” вміщує розроблені електронні посібники, технологічні картки для самостійних робіт учнів (з предметів “Агротехнологія”, “Комплексна система технічного обслуговування”, “Сільськогосподарські машини”); розроблення системи інтегрованих уроків.

Особливості інтегрованого уроку, зазвичай, вважають те, що один викладач водночас застосовує навчальний матеріал споріднених тем кількох предметів. На таких уроках рівень інтеграції змісту освіти є вищим, що забезпечується передусім удосконаленням системності навчального матеріалу та економічності його викладу, тому інтегрований урок відрізняється від традиційного, перш за все, специфікою навчального матеріалу, який на ньому розглядається. Важливою перевагою інтегрованого уроку є повніше моделювання професійної діяльності.

Інтегрований урок – це урок, що базується на використанні інтегративного підходу як до його змісту, так і до процесуального аспекту, і спрямований на реалізацію

запланованої інтегративної цілі навчання, яка передбачає координацію освітніх, виховних, розвивальних та професійно-орієнтованих цілей уроку виробничого навчання.

Узагальнюючи алгоритм педагогічних дій на даному етапі методики забезпечення педагогічних умов формування професійного інтересу кваліфікованих робітників, основні його елементи можемо подати схематично (рис. 4.).

Однак у формуванні компетентного фахівця вирішальну роль відіграє не тільки змісту освіти і навчання, але й середовище навчального закладу, організація навчального процесу, педагогічної технології та самостійна робота учнів.

У зв'язку цим логічним продовженням алгоритму педагогічних дій є вибір стилю діяльності суб'єктів навчально-виховного процесу ПТНЗ. Основними суб'єктами, задіяними у формуванні професійного інтересу, є учні і педагоги професійного навчання.

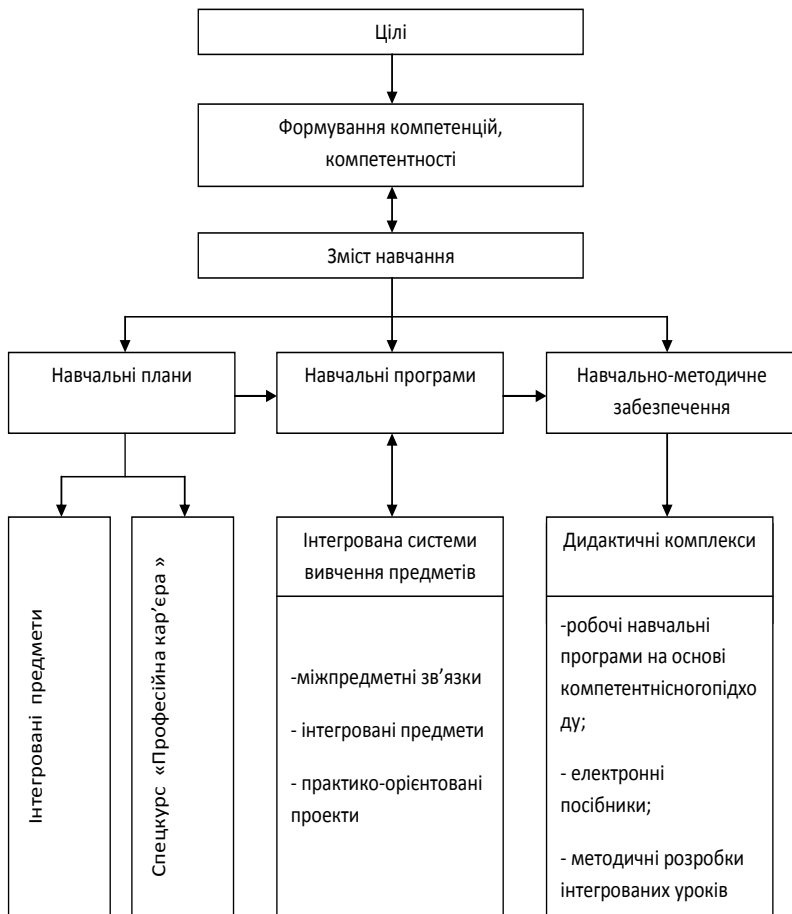

Рис 4. Схеми узгодження цілей і змісту професійного навчання

ГОТОВНІСТЬ СУБ'ЄКТІВ НАВЧАЛЬНО- ВИРОБНИЧОГО ПРОЦЕСУ ДО ІННОВАЦІЙНОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ

Учень ПТНЗ – вчорашній школяр, що звик працювати у рамках класно-урочної системи, яка не ставила перед собою завдання навчити учня працювати самостійно. Відтак більшість учнів не вміють ставити перед собою навчальної мети, складати план чи алгоритм її досягнення, аналізувати хід роботи і вносити у неї відповідні корективи. Врахуйте при цьому той факт, що учні професійно-технічного закладу у своїй більшості не є кращими з випускників школи. Виникає риторичне питання: чи може педагог професійного навчання вимагати від такого учня побудови плану особистого розвитку, який намагатиметься допомогти йому реалізувати у ході уроків виробничого навчання. Педагог професійного навчання – це або досвідчений педагог (понад 10-15 років стаж), або молодий спеціаліст - вчорашній випускник ПТНЗ чи педагогічного ВНЗ без досвіду роботи. Перші з них знають в тонкощах особливості роботи у професійній освіті, працюють за давно налагодженими методиками і не завжди схвалено ставляться до будь-яких нововведень, особливо до підпорядкування побажанням учнів. Другі – використовують у роботі методи своїх наставників, або ж переймають їх від досвідчених колег у ході першого року роботи. Додавши до цього низький рівень поінформованості щодо можливостей інноваційних

педагогічних технологій, відсутність фінансування для стажування стає зрозумілим, наскільки педагоги готові вносити зміни у свою роботу, змінювати методика, яка дає позитивні результати професійної підготовки.

Для вирішення цих проблем розроблена методика впровадження інновацій, яка полягає у послідовному проходженні трьох основних етапів, які тісно переплітаються і взаємопов'язані між собою.

Перший етап – підготовка майстрів виробничого навчання до впровадження інновацій. Вона включає три складові: формування професійної мотивації; оволодіння знаннями щодо педагогічних інновацій, технологій її реалізації; ознайомлення з методами дослідницької роботи.

Другий етап – підготовка учнів до навчання в режимі впровадження інновацій. Вона включає три складові: адаптування до навчання в нових умовах; оволодіння методами самостійної роботи; формування мотивації.

Третій етап – вибір інновації для професійно-практичної підготовки. На цьому етапі перед членами колективу стоїть завдання визначити, які з відомих їм інновацій можна реалізувати у навчальному закладі. Цей вибір залежить від багатьох факторів, серед яких можна виділити такі: готовність колективу до впровадження інновацій; особливості підготовки фахівців із даної спеціальності; вікові особливості учнів, рівень їх підготовленості та реальних пізнавальних можливостей; матеріально-технічна база навчального закладу; можливості майстрів виробничого навчання, рівень їх

теоретичної та практичної підготовленості, методичної майстерності, особистих якостей.

Сутність інноваційних змін у діяльності педагогічного колективу полягає у поєднанні факторів інтенсифікації навчання – створення умов для динамічного оволодіння професійними компетенціями на максимально можливому рівні компетентностей з використанням творчого потенціалу суб'єктів навчально-виховного процесу (внутрішніх резервів).

Щоб з'ясувати сутність зміни діяльності учнів при інтенсифікації навчання, розглянемо ряд прийомів, засобів та умов, виявлених емпіричним шляхом, ефективність яких підтверджена практикою. Об'єднаємо ці фактори в шість груп (рис. 5.), використовуючи методологічний підхід В.А. Трайнева, та І.В. Трайнева [49, с. 12.].

До першої групи факторів віднесемо дидактичні прийоми навчання які використовуються у традиційному навчальному процесі. Але під час інтенсифікації стає обов'язковим впровадження нових методів, оскільки без цього змінити діяльність суб'єктів навчання неможливо. Це насамперед орієнтація педагога на конкретні результати, які необхідно отримати на конкретному занятті. Особливо важливим є конкретне цілепокладання на досягнення необхідного рівня засвоєння знань, на формування конкретних навичок, що дозволяє психологічно обґрунтовано побудувати структуру та методику проведення заняття.

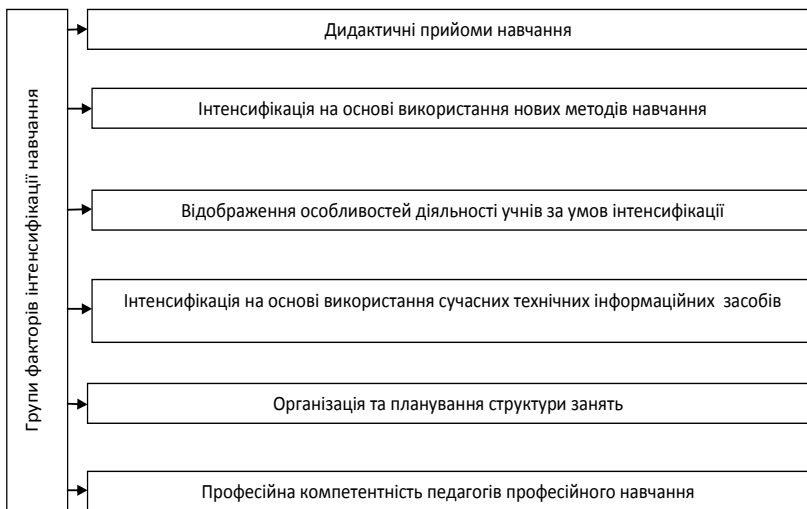

Рис. 5. Групи факторів інтенсифікації навчання

Вимоги «знати» та «вміти», що записані традиційно у методичних рекомендаціях програми навчальної дисципліни, не завжди носять конкретний характер, оскільки один і той самий матеріал можливо засвоїти по-різному. Матеріал можливо знати лише на рівні, щоб знайти його серед матеріалів довідника (розпізнання – рівень запам’ятовування); його можливо знати у деталях й застосовувати, не звертаючись до довідкової літератури, доповнюючи з урахуванням конкретних умов (продуктивний рівень відтворення вивченого); можливе відтворення навчального матеріалу близько до тексту підручника (репродуктивний рівень відтворення).

Ймовірно, що для досягнення кожного з трьох рівнів знань необхідна особлива методика навчання. Для

формування рівня розпізнання достатньо викласти в лекції лише принципи розрізнення, сконцентрувати основну навчальну роботу на практичних заняттях з довідником тощо.

Найважливішим фактором є ретельний відбір навчального матеріалу та переведення його на рівень концентрованих, звернутих категорій (на третій рівень керівництва засвоєння у термінах теорії поетапного формування розумових дій). Цей фактор враховує характерну рису перспективного навчання – генералізацію навчального матеріалу. Звичайно, генералізація корисна й за традиційного навчання. Але без орієнтації на викладання загальних закономірностей, а не окремих випадків, інтенсифікація практично неможлива.

Логічне структурування навчального матеріалу створює умови для організованого його сприйняття та застосування. Специфічної роботи педагога вимагає підготовка комплексів навчального матеріалу, коли вивчення нової інформації супроводжується практичним засвоєнням змісту та закріпленням правил.

Друга група факторів пов'язана з інтенсифікацією, реалізація якої неможлива без відходу від традиційних методів навчання. До таких факторів відносять комплексність заняття - поєднання в одному занятті прийомів теоретичного викладу й прийомів проведення практичної роботи.

До цієї групи факторів відносять також деяке збільшення кількості практичних занять; поетапний контроль ходу навчання на кожному занятті з метою

своєчасної корекції навчання; активізації діяльності учнів впровадженням проблемних і ігрових ситуацій створення умов для індивідуалізації навчання та взаємонавчання; виконання учнями певних рольових функцій у ділових іграх; проведення спеціальних практичних занять по формуванню навичок й спрямованому формуванню автоматизму в операціях.

Третя група факторів відображає особливості діяльності учнів в умовах інтенсифікації. Це насамперед відмова від конспектування та забезпечення учнів довідковими матеріалами. Розповсюджене, на сьогодні, конспектування в ході теоретичного заняття примушує учнів виконувати одночасно декілька дій; сприймати інформацію педагога, обмірковувати її; перетворювати почуте в записи свої формулювань у зошит; формулювати й записувати своє ставлення до сприйнятого. Дуже багато учнів не справляються з такою багатогранною, суміщеною діяльністю, переходячи на дослівний або уривчастий запис. За цих умов практично неможливе активне обмірковування матеріалу. Наприкінці теоретичного заняття в учнів залишаються лише тексти для наступного засвоєння його змісту.

Під час роздачі довідкового матеріалу, в якому вже є основний зміст навчального матеріалу, учні мають можливість обмірковувати інформацію, що подається педагогом на теоретичному занятті, зробити в цьому матеріалі особисті позначки, записати власні думки. При цьому короткочасні відхилення для обміркування не шкідливі, бо за довідковим матеріалом легко відновити

лінію міркувань педагога. У заключній частині теоретичного заняття педагог коротко повторює логіку викладених взаємозв'язків, особливо зупиняючись на складних міркуваннях. У цей час учні можуть доповнити довідковий матеріал записами, з'ясувати незрозуміле. Отже, дослівний запис та активне осмислення викладеного педагогом матеріалу несумісні.

Важливим є обов'язкове закріплення нового матеріалу його практичним застосуванням, активізація роботи учнів з довідковим матеріалом, складання опорних схем почутої інформації, яку потрібно запам'ятати; учні повинні уявити механізм навички, що формується.

Ряд факторів четвертої групи, що забезпечують інтенсифікацію навчання, пов'язані з використанням технічних засобів. До них належать: автоматизація представлення інформації учням; комплексне використання технічних засобів навчання для керування уваги учнів та забезпечення не довільного запам'ятовування матеріалу, що вивчається; автоматизація контролю знань; застосування автоматизованого навчання; використання електронно-обчислювальних машин як засобу діяльності. Все це не виключає педагога з процесу навчання. Рівень автоматизації повинен звільняти педагога від рутинних операцій, позбавляти учнів дій, що не сприяють розвитку навичок його майбутньої професійної діяльності.

Фактори п'ятої групи пов'язані з організацією, плануванням та побудовою занять. Для інтенсифікації навчання створюються умови під час проведення заняття з

певної дисципліни протягом всього навчального року або протягом декількох навчальних днів без чергування з іншими дисциплінами. Але при такій концентрації необхідна перебудова режиму навчального дня з урахуванням працездатності та проведення заходів, спрямованих на збереження працездатності учнів та педагогів. Концентрація – найважливіший фактор інтенсифікації навчання у тих випадках, коли необхідно прискорено освоїти конкретну дисципліну. Але практика показує, що ефект інтенсифікації спостерігається під час концентрації занять із окремої теми навчальної дисципліни. У відведений на тему час вдається додатково практично закріпити матеріал.

Фактори інтенсифікації шостої групи відображають готовність педагогів професійного навчання до роботи з картою мотиваційної структури особистості учня, що важливо для організації індивідуального підходу у навчанні та вихованні. Розуміння таких особливостей навчальної групи необхідне для добору необхідної методики викладання: педагогічна діагностика; особливості комплектації навчальної групи з врахуванням індивідуальної карти учня; можливості та результати використання прийомів, що руйнують у учнів упередження щодо складності навчальної дисципліни та відчуття успішності у навчанні й впевненості у своїх здібностях.

Аналіз психолого-педагогічних досліджень показує, що найбільш ефективним методом інтенсивного професійного навчання є проблемне навчання – процес творчості учня, що розв'язує нестандартні навчальні задачі,

у процесі чого вони засвоюють нові знання, вміння і навички. Мова іде про те, щоб у процесі професійної підготовки використовуючи метод проблемного навчання формуються необхідні творчі навички: самостійне формулювання проблеми; висунення гіпотези і знаходження способів її перевірки; аналіз зібраної інформації; обґрунтування можливого практичного застосування отриманих результатів; визначення міри особистої, творчої та прикладної участі у розв'язанні проблеми.

В експериментальній роботі групи педагогів які приймали в ній участь було запропоновано скласти «технологічну карту використання інтерактивного навчання». Така технологічна карта включала: назву предмета, групи, прізвище викладача (викладачів, якщо використовуються інтерактивні уроки міжпредметного характеру), послідовність використовуваних форм, методів, мета і завдання уроку, підготовка, етапи проведення, результат (схема 3.1).

Завбачливе складання технологічної карти сприяє системному технологічному погляду на детермінованість цілей, змісту, організації навчального процесу, розвитку творчо-рефлексивного стилю діяльності її суб'єктів.

Зважаючи на високу ефективність використання ігрових форм і методів навчання та не менш високий інтерес до такої діяльності педагогів та учнів в розробленій методиці забезпечення педагогічних умов формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих

робітників аграрної галузі було приділено увагу впровадженню ділових ігор.

Схема 3.1.

Технологічна карта використання інтерактивного навчання

Предмет: _____

Учнівська група: _____

Викладач(і): _____

№	форми	методи	мета	завдання	Підготовка		Проведення		Результат		
					педагог	учень	дата	структура заняття	оцінка	самооцінка	
	Вказується форма проведення заняття	Вказуються методи, які використовуються на занятті	Дидактична, виховна, розвивальна в контексті компетенції та компетентностей	Для педагога (для учня) на даному етапі навчання щодо формування професійного інтересу учнів	Етапи діяльності педагога	Етапи діяльності учнів	За робочим навчальна планом з вивчення предмету, або графіком проведе про	Дата	Мета:Завдання:Вступна частина:Основна частина-Заклюочна частина.	Бальна, якісна	Наміри: Зусилля: Досягнення:

Суттєва роль належить організації реалізації психолого-педагогічних принципів навчально-ділових ігор. У процесі її розроблення. Необхідно розпочинати розробку навчально-ділової гри з створення двох моделей – імітаційної і ділової. У результаті перший принцип навчально-ділової гри реалізується на початковому етапі її розробки. Імітаційна модель отримує своє втілення в наступних структурних компонентах: ціль, предмет гри, графічна модель взаємодії учасників, система оцінювання. Компоненти ігрової моделі – сценарій, правила, цілі, ролі і функції гравців.

Принцип проблемності закладається у систему проблемних завдань, представлених у формі опису конкретних ситуацій або задач. Вони можуть складатися з протиріч, надлишкових або невірних даних, вимог перетворити ситуацію у відповідності з більш складними або більш простими критеріями, знайти недостатню інформацію, тощо. Проблемність змісту виступає об'єктивною передумовою самостійного мислення кожного учасника гри. Це «інструмент» розвитку теоретичного і практичного мислення майбутнього кваліфікованого робітника. У діловій грі замість передачі інформації від педагога до учня у спільній діяльності та діалогічному спілкуванні її учасників створюються умови для зародження знань, які ніхто окремо отримати не в змозі. В наслідок колективної дискусії ігровий колектив успішно розв'язує навчальну проблему в рамках імітаційної моделі.

Три наступних принципи – сумісна діяльність, діалогічного спілкування і двоплановості – підпорядковані принципи ігрового моделювання [52].

Принцип ролевої взаємодії у спільній діяльності вимагає від розробника або ведучого вимогу вибору та конкретизації ролей, визначення повноважень, ресурсів, інтересів «посадових осіб». Усе це повинно підтримуватись відповідним набором методичних та психологічних умов спільного або індивідуального прийняття рішень. Навчально-ділові ігри – праця двох або більше людей. Процес гри можливий лише при наявності декількох учасників, що вступають у спілкування або взаємодію.

Принцип діалогічного спілкування - необхідна умова гри. Кожен учасник у відповідності з роллю висловлює свою точку зору, свою ставлення до всіх проблем навчально-ділової гри. У діалозі народжується процес мислення. Його виникнення обумовлено наявністю включеного в гру протиріччя або проблеми. Задача розробника і ведучого – створити оптимальні дидактичні умови для виникнення діалогу, що переростає у полілог, дискусію.

Принцип двоплановості вимагає від розробника закласти в гру такі ситуації, у яких її учасники діють осмислено, але розуміючи як вони діють і чому виконуючи ігрові ролі, як майбутні виробничники. Ігрові обставини дають можливість не лякатися помилок, інтелектуально розслабитися та активізуватися творчому потенціалу особистості. В залежності від задачі гри можлива варіація

цілей, пов'язаних з навчанням та вихованням. Ефективність навчально-ділових ігор забезпечується засобами: збалансуванням реальних та умовних компонентів. Тоді навчальна ситуація сприймається двояко, і ця двобічність максимально працює на розв'язання навчальної та виховної задачі [49, с. 27-29.].

Включення в технологічну карту використання інтерактивного навчання ділових ігор здійснюється з урахуванням їх достоїнств і недоліків. Колектив творчої групи в основу вибору форми організації професійного навчання - ділової гри поклав важливість вирішення наступних педагогічних завдань: формування у чунів цілісного уявлення про професійну діяльність та її динаміку; здобуття проблемно-професійного та соціального досвіду, а також здатність приймати індивідуальні та колективні рішення; Розвиток теоретичного та практичного мислення у професійній сфері; формування пізнавальної мотивації, забезпечення умов прояву професійної мотивації.

Одним із дійових мотивів активної підготовки та участі у діловій грі є адекватність оцінки і самооцінки ефективності такої гри.

Методи визначення ефективності ділових ігор розроблені в теорії не достатньо. Зважаючи на визнані основні види ефективності ігрового моделювання: загальноекономічний ефект дослідницьких розробок, виконаних методом ділових ігор; ефективність рішень для певного закладу; результативність розрахунків, виконаних у навчальній грі на реальному виробничому матеріалі;

ефективність підвищення професійного рівня майбутніх кваліфікованих робітників; інтенсифікація навчального процесу у професійно-технічному закладі; психолого-педагогічна та виховна результативність участі в ігровому моделюванні. Ми у своїй роботі в якості критерії ефективності використання ділових ігор як форми інтерактивного навчання ототожнювали з ефективність процесу формування професійного інтересу учнів до майбутньої трудової діяльності в аграрному секторі економіки.

Методика їх обґрунтування та практичного забезпечення розкривається у наступних етапах алгоритму педагогічних дій: проміжний моніторинг результатів та забезпечення контролю і самоконтролю, оцінки і самооцінки.

За логікою структури навчально-виховного процесу заявлені етапи педагогічних дій відповідають контролюю-регулятивному компоненту. Практично весь цикл навчально-пізнавальної діяльності учнів, забезпечуючи глибоке та міцне оволодіння навчальним матеріалом, формування пізнавального та пізнавально-професійного інтересу, професійних компетенцій обумовлено конкретними цілями навчання, специфікою навчального матеріалу, особливостями самої пізнавальної діяльності. Ці фактори регулюють навчально-виховний процес у прогнозу вальній перспективі. Не менш важливий вплив на регулювання навчального процесу мають і такий важіль як індивідуальні особливості учнів, правильне врахування

якого сприяє позитивній динаміці досліджуваного феномену.

Велику регулятивну та стимулюючу роль у навчанні має здійснення контролю за якістю оволодіння вивченого матеріалу та наміри учнів до самоконтролю. Необхідно намагатися, щоб цей контроль був регулярний та здійснювався з кожної теми, що вивчалася. Учні необхідно спонукати до здійснення самоконтролю, та допомагати в оволодінні його прийомами [51, с. 160].

Критеріями контролю для педагогічних працівників – мотиваційний, когнітивно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний у відповідності до визначених цілей на етапі вивчення конкретного матеріалу. Таким чином поетапно контролюючи ЗУН пізнавальний, пізнавально-професійний інтереси, динаміку професійних намірів, розвитку творчого стилю пізнавальної діяльності і т. ін., педагоги мають можливість скоординувати відповідним чином навчально-виховний процес як при проведенні конкретного заняття, вивчення теми, предмету, циклу предметів.

Особливо важливо було на етапі експериментального забезпечити активну позицію учнів в контролі своїх досягнень та корегуванні власної позиції у навчанні. Підтверджує нашу думку практичний досвід, який засвідчує, що існуючі сьогодні цілеспрямовано-організуючі форми підготовки вже не можуть охопити те велике коло задач, які постають перед майбутніми кваліфікованими робітниками, виходячи з сучасних вимог. Сучасна вітчизняна педагогіка та психологія особливу увагу сьогодні приділяє закономірностям ефективного

формування особистості з (здієнням) урахуванням її особистих зусиль та резервів [36, с. 231].

Сутність діяльності майбутнього кваліфікованого робітника на даному етапі у тому, що він контролює роботу над собою, постійно тримає її у полі зору своєї свідомості (рефлексія) й на цій основі своєчасно встановлює (або запобігає) можливі відхилення реалізованої програми самовдосконалення від планованої, вносить відповідні корективи у план подальшої роботи. З цією метою педагогам професійного навчання рекомендується ввести в практику щоденники, плани, розклади, тощо, у яких методом самозвіту відображати зміст, характер роботи над собою, як правила, за попередній день, тиждень, місяць. Крім покращення контролю це значно збільшить активність учнів, що працюють над собою, - при цьому спрацьовує специфічні психологічні механізми: якщо задача прописана, зафіксована на папері, то у людини підвищується відповідальність за її реалізацію.

Зважаючи на те, що стрижнем нашої експериментальної роботи є формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників як дієвого механізму професійного самовдосконалення, ми спонукали учнів: по-перше, до адаптивного перетворення контролю в інформаційні параметри самоконтролю; по-друге, сконцентрувати увагу на самоконтролі позитивної динаміки подолання внутрішніх протиріч між наявним рівнем професіоналізму (Я-реальне) і уявно змодельованим ідеальним образом професіонала (Я-ідеальне). З цією

метою на першому занятті курсу «Професійний кар'єра» учням експериментальних груп видавали «Щоденник професійного самовдосконалення» (схема 3.2).

Схема 3.2.

Щоденник успіху учня групи № _____

1 сторінка: Процес професійного самовдосконалення

2 сторінка: Модель особистого самовдосконалення

3 сторінка:

Дата	Предмет та інші види навчально-виховної роботи	Усвідомлення особистістю мети			Результат намірів, прикладених зусиль			Що планую зробити
		так	ні	нечітко	так	ні	частково	

Обговорення результатів, графік консультацій педагогів, психолога та ін., корегують викладачі спецкурсу за потребою викладачі спецкурсу за потребою. В кожному професійно-технічному навчальному закладі і навіть групі вони матимуть свою специфіку. Ведення таких щоденників сприяє: осмисленій оцінці мотивів вибору майбутньої професії; розширення уявлень про професійну діяльність; розвитку професійних, пізнавально-професійних інтересів; активізації учнів у пізнавальній діяльності; прогнозуванні професійної самореалізації; утвердженню установки на успіх у професійному майбутньому.

Найбільш складним етапом роботи зі щоденником є заповнення змісту «шаблів професійного росту», якісне виконання якого свідчить про прозорість і осмисленість місця і ролі професійної підготовки в професійно-технічному навчальному закладі на етапі професіоналізації учня як фахівця в контексті успішної професійної самореалізації на ринку праці. Висока відповідальність за якість виконання таких завдань та осмислення їх як особистісне значимих лежить на педагогах професійного навчання. Якщо всі попередньо визначені етапи алгоритму педагогічних дій по формуванню професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників виконані належним чином, то даний етап логічно має позитивні результати.

Оцінка таких результатів має кількісні та якісні показники, що підтверджує психолого-педагогічний механізм професійного самовдосконалення учнів ПТНЗ в процесі професійної підготовки: процес професійної підготовки в ПТНЗ – сукупність цілей, змісту професіоналізації – мотиваційна структура особистості – підтримка: педагогічні умови, соціальне обумовлення (неодноразово повторюючись)– пізнавально-професійні інтереси – мотиви самовдосконалення – адекватність професійних намірів і професійних інтересів.

За традиційно прийнятим підходом до оцінки у навчально-виховному процесі, вона зводиться до виставлення балів за результати виконання конкретного завдання: відповіді на завдання, розв'язання задач, виконання вправи, домашнього завдання, курсового проекту тощо. Переважно виставленню оцінки не

мотивується. Відповідно роль оцінки зводиться до «суворого приговору» досягнень учня через оцінювання дуже обмеженої долі в цілому прикладених зусиль. Щоб змінити ситуацію у виставленні оцінки ми орієнтували педагогів включати в неї оцінку як рівень наближення до запланованого (визначеного метою) результату, оцінку власної ролі у такому процесі і оцінку результативності оволодіння відповідними компетенціями та сформованих компетентностей. У такому разі оцінка – є допоміжна інформативна база для учнів щодо професійного самовдосконалення з розкриттям напрямів подальшої пізнавальної поведінки і діяльності. Вона максимально адекватна самооцінці учнів тим більше, що учні не оцінюють себе як «розумних» чи не «дуже розумних», а оцінюють свої зусилля до наближення прогнозованих перспектив. Важливим є той факт, що при такому оцінюванні і самооцінюванні пробуджується в учнів переживання внутрішніх протиріч між тим, як вони вчать і як повинні вчитися і тим самим стимулює до пізнавальної активності, формує відповідальність за виконання своїх учнівських обов'язків, за власний успіх і перспективи.

Підсумовуючи методика алгоритму навчально-виховних дій колективу ПТНЗ щодо формування професійних інтересів учнів-майбутніх кваліфікованих робітників забезпечується систематизацією цілей діяльності суб'єктів навчально-виробничого процесу у контексті успішної самореалізації в якості кваліфікованого робітника аграрної галузі; прогностичності змісту професійної підготовки майбутніх кваліфікованих

робітників; творчо-рефлексивному стилю діяльності учнів у навчально-виробничому процесі ПТНЗ.

Однак досягти такого ефекту можливо тільки за умови високої професійної компетентності педагогів професійного навчання до відповідної діяльності, що створює підґрунтя їх готовності до формування професійного інтересу учнів у навчально-виховному процесі.

Педагог має володіти педагогічною, психологічною, методичною профільною (за спеціальністю) компетентністю. Щоб максимально результативно впливати на формування позитивних мотиваційних установок на професійне самовдосконалення, формування міцних знань, умінь, навичок у роботі з професійного самовдосконалення, активізації потреб у професіоналізації: педагог повинен знати механізм самосвідомості; зміст, структуру і логіку процесу професійного самовдосконалення; дидактичні методи і прийоми самовдосконалення; мати досвід позитивного вираження завдань власного професійного самовдосконалення та ін..

В експериментальній роботі ми прагнули відібрати до творчої групи педагогів, які б якомога якісніше задовольняли визначеним всім вище заданим умовам. Однак, ми розуміли, що складність вирішуваних завдань потребує підвищення рівня їх професійних компетентності. Для цього було створено роботу консультативного центру, до складу якого ввійшли всі педагоги професійного навчання творчої групи, методист, психолог, науковці лабораторії методик професійної освіти і навчання

Інституту професійно-технічного навчання НАПН України і автор дисертації.

У рамках консультативної роботи з педагогами професійного навчання дієвими показали себе такі форми роботи як участь у теоретичному семінарі «Інтерактивні методи навчання», науково-практичних семінарах «Інноваційні методики професійної підготовки кваліфікованих робітників», педагогічному подіумі «Авторських методик в підготовці педагога професійного навчання», засіданні круглого столу «Профільне навчання (технологічний напрям) учнів старшої школи на базі ПТНЗ: досвід, ресурси, можливості та перспективи», науково-практичній конференції «Науково-методичні засади професійної підготовки кваліфікованих робітників»; Здійснення індивідуального консультування по запиту педагогів, спільна праця творчих груп педагогів і автора дослідження.

ПРИКЛАДИ МЕТОДИЧНИХ РОЗРОБОК

Клуб педагогічної майстерності

«Детермінанти формування професійного інтересу в учнів
ПТНЗ»

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Психолого-педагогічна наука і професійно-технічна практика в нинішніх умовах реформування системи освіти вирішує складне питання переорієнтації на гуманістичні цінності, педагогіку дитиноцентризму, намагається узгодити суспільні інтереси з інтересами особистісного становлення людини та її самовизначенні в суспільному та особистому житті. Тому є актуальним пошук освітніх технологій, які забезпечили б всебічний розвиток особистості, її успішну соціалізацію, інкультурацію, адекватну самоідентифікацію, сприяли розвитку професійного інтересу особистості.

Клубу педагогічної майстерності «Детермінанти формування професійного інтересу в учнів ПТНЗ» охоплює коло питань з педагогіки розвитку професійних інтересів людини, технологічного підходу в професійній освіті, педагогічних технологій, аналізує теоретичні основи окремих наукових шкіл і напрямів, зокрема особистісно орієнтованої освіти, розвивального навчання, навчального проектування, сугестивної технології, створення ситуації успіху тощо.

Метою Клубу педагогічної майстерності «Детермінанти формування професійного інтересу в учнів ПТНЗ» є розкриття сучасних педагогічних технологій та наукових концепцій особистісно орієнтованого навчання і виховання майбутніх кваліфікованих робітників, ознайомлення педагогів з технологічним підходом у професійній освіті, широким спектром педагогічних технологій через систему знань про основні нововведення, новації в професійній освіті, вихованні, управлінні; набуття педагогами практичних навичок і досвіду здійснювати педагогічну діяльність у різних концептуальних системах щодо формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників та професійному становленні.

1.1. Завдання Клубу :

- **систематизувати знання про:** технологічний підхід у навчанні; сучасні педагогічні технології, їх ознаки, класифікацію; педагогічних технологій на основі активізації навчально-виробничої діяльності учнів (активних методів навчання);

- **сформувати вміння і навички:** описувати, характеризувати та аналізувати сучасні педагогічні технології; використовувати сучасні підходи до організації навчально-виробничого процесу; використовувати педагогічні технології у фаховій діяльності відповідно до потреб, мети, завдань, формувати вміння моделювати пріоритетну педагогічну технологію за вибором, здійснювати дослідницьку і пошукову діяльність, працювати з різноманітними джерелами педагогічної інформації;

- *розвинути установки до:* інноваційності; креативності; аналізу, синтезу; логічного мислення.

1.2. Місце робочої програми Клубу в системі розвитку педагогічної майстерності педагога

В системі **розвитку педагогічної майстерності педагога** Клуб «Детермінанти формування професійного інтересу в учнів ПТНЗ» розглядається як підготовка педагогів до пошуку педагогічних технологій, які б розглядали учня як головний пріоритет і цінність, як суб'єкт культури і життя, є найбільш актуальним завданням сучасної педагогічної науки і практики. Дана **робоча програма Клубу** створює базу для самоосвіти, професійного становлення педагогів, для наукового осмислення ними основних концепцій і педагогічних технологій щодо формування професійного інтересу майбутніх кваліфікованих робітників. Одержані знання допоможуть педагогічним працівникам у вирішенні професійних задач, з'ясуванні ними необхідності комплексного підходу до формування професійних інтересів майбутніх кваліфікованих робітників у навчально-виробничому процесі ПТНЗ.

Робоча програма Клубу «Детермінанти формування професійного інтересу в учнів ПТНЗ» тісно пов'язана зі дисциплінами: «Професійна педагогіка», «Психологія», «Теорія виховання», «Дидактика», «Історія педагогіки».

Програма допомагає педагогам розвивати теоретичні та практичні навички педагогічного освоєння і педагогічного узагальнення технологій навчання і

виховання майбутнього кваліфікованого робітника, сприяє розширенню кругозору, розвитку ерудиції та бажання спрямовувати особистість на творчу діяльність у професійній сфері. Знання та вміння, одержані під час опрацювання робочої програми Клубу, будуть використані у процесі індивідуальної роботи з самоосвіти та професійного становлення педагогічних працівників.

II. ПРОГРАМА КЛУБУ

Змістовий модуль I

Технологічний підхід у професійній освіті.

Педагогічні технології вільної освіти

Заняття 1. Поняття про технології в освіті.

Технологічний підхід до процесу навчання

Теоретичний компонент:

Поняття і зміст педагогічних технологій і технологічного підходу. Історія виникнення і концептуальні положення педагогічних технологій. Еволюція поняття „педагогічна технологія”. Сутність, особливості та головні ознаки педагогічної технології. Розмежування понять „освітня технологія”, „педагогічна технологія”, „технологія навчання”, „технологія виховання”, „технологія управління”. Класифікація педагогічних технологій.

Основні категорії та поняття: освітня технологія, педагогічна технологія, технологія навчання, технологія виховання, технологія управління.

Самостійна робота:

1. Ознайомитись з базовими психолого-педагогічними поняттями педагогічних технологій.
2. Ознайомитись з наявною в бібліотеці літературою з проблем педагогічних технологій (за каталогом).

Заняття 2. Особистісно орієнтована освіта і технології

Теоретичний компонент:

Особистісний підхід у педагогіці: історія виникнення. Особистісно орієнтоване навчання та його моделі. Мета і завдання особистісно орієнтованого навчання. Основні категорії та поняття особистісно орієнтованого навчання. Особистісно орієнтовані технології.

Основні категорії та поняття: гуманістична педагогіка, гуманістична психологія, гуманістичний підхід, особистість, індивід, „Я-концепція”, рефлексія, самоактуалізація.

[осн.:1,2,5; дод.:13, 14.]

Самостійна робота:

Ознайомитись з особливостями педагогічних технологій на основі гуманно-особистісної орієнтації педагогічного процесу (педагогіка співробітництва, гуманно-особистісна педагогіка Ш.Амонашвілі).

Змістовий модуль II

Технології розвивального навчання. Педагогічні технології активізації діяльності учнів

Заняття 3. Технологія розвивального навчання (за В.В.Давидовим, Л.В.Занковим)

Теоретичний компонент:

Історико-педагогічні засади проблеми розвитку. Концептуальні положення творчо-розвивальних систем навчання (Л.С.Виготський, Л.В.Занков, В.В.Давидов, Д.Б.Ельконін). Мета і завдання, структура розвивальної технології навчання. Види творчо-розвивальних технологій навчання. Основні принципи навчання розвивальних технологій. Вимоги до особистості педагога. Організаційно-педагогічні умови реалізації розвивальних технологій навчання.

Основні категорії та поняття: „зона ближнього розвитку”, „цілеспрямована навчальна діяльність”, розвивальне навчання, розвиток учня, розумове виховання, сприйняття, уміння навчатись.

[осн.: 2; дод.:24, 27,53]

Практичний компонент:

1. Історія виникнення технології формування творчої особистості.
2. Сутність та специфіка творчої діяльності.
3. Механізми організації творчої діяльності.
4. Мета і завдання технології формування творчої особистості.
5. Зміст технології формування творчої особистості.

6. Вимоги до особистості вчителя в процесі реалізації технології формування творчої особистості.

7. Досвід реалізації педагогами технології формування творчої особистості.

література основна [1,2,3,4]

додаткова [13, 14.]

Самостійна робота:

1. Дайте аналіз компонентів розвивального навчання (навчально-пізнавальні мотиви, навчальне завдання, навчальні дії, оцінювання).

Заняття 4.

Теоретичний компонент:

Тема. Проектна технологія: історія виникнення, мета і завдання

Необхідність впровадження технологій проекту. Історія виникнення технології. Концептуальні положення. Класифікація проектних технологій, мета і завдання. Сутність, принципи і правила проектної технології. Зміст і організація технології проекту. Вимоги до особистості педагога і учня. Розподіл ролей і функцій. Педагогічні умови застосування проектної технології в сучасних навчальних закладах.

Основні категорії та поняття: інтегрування знань, діяльність учня, потреба, інтерес, проект, суб'єкт діяльності.

[осн.: 2,3; дод.: 44,48]

Практичний компонент:

1. Проектна технологія як відображення вимог сучасного суспільства (*Історія виникнення технології*).
2. Педагогічні функції методу проектів.
3. Структура проектної діяльності учнів ПТНЗ.
4. Проектні вміння учнів.
5. Зміст проектної діяльності педагога та учня.
 6. Індивідуальний досвід проектної діяльності учня як головна мета технології проектів.
 7. Зміст технології. Типи проектів. Основні етапи проекту та його результати. Можливості застосування технології у ПТНЗ.
 8. Особливості ролі вчителя як координатора роботи учня у технології проектів.

література основна [2,5,6]
додаткова [48, 50, 51, 52]

Самостійна робота:

1. За матеріалами посібника: Метод проектів / Упоряд.: О. Онопрієнко, О. Кондратюк. – К.: Шк. світ, 2007. – 128 с. (Б-ка «Шк. світу») схематично зобразити:
 - педагогічні функції методу проектів;
 - структуру проектної діяльності учня ПТНЗ;
 - проектні вміння учнів;
 - зміст проектної діяльності педагога та учня.
2. Розробка проекту для професійного навчання.

Змістовий модуль III

**Інформаційні педагогічні технології. Педагогічні
технології на основі ефективності організації
навчального процесу. Альтернативні технології.
Виховні технології**

Заняття 5-6.

Теоретичний компонент:

Тема. Нові інформаційні технології навчання, їх характеристика

НІТ як вимога інформаційного суспільства. Концептуальні положення. Мета і завдання НІТ навчання. Основні напрями зміни змісту навчання з застосуванням НІТ. Вимоги до особистості педагога. Організаційно-педагогічні умови впровадження НІТ у професійно-технічні навчальні заклади.

Основні категорії та поняття: інформатика, нові інформаційні технології, засоби нових інформаційних технологій, інформатизація освіти, засоби інформатизації освіти, програмно-педагогічні засоби, дистанційне навчання, мультимедіа, телекомунікаційні технології.

[осн.: 2,3; дод.: 28,46]

Практична складова:

Тема. Технологія організації групової навчальної діяльності

1. Історія виникнення технології організації групової навчальної діяльності.

2. Концептуальні положення технології групової навчальної діяльності.

3. Мета та завдання технології групової навчальної діяльності.

4. Зміст технології групової навчальної діяльності учнів.

5. Вимоги до особистості педагога в процесі реалізації технології групової навчальної діяльності.

6. Досвід роботи вчителів за технологією групової навчальної діяльності.

література основна [2,3,4, 50]

додаткова [13, 14, 27,34,48]

Самостійна робота:

Законспектувати матеріали посібника: Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; За ред. О. М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2004. – 256 с. – С. 163-179 за поданим планом:

1. Історія виникнення інформаційних технологій навчання.

2. Концептуальні положення інформаційних технологій навчання.

3. Мета і завдання НІТ навчання.

4. НІТ у ПТНЗ.

5. Вимоги до особистості педагога в процесі використання комп'ютерних технологій.

6. Досвід використання НІТ у ПТНЗ.

Практична складова:

Тема. Педагогічна технологія „створення ситуації успіху”

1. Історія виникнення технології «створення ситуації успіху».
 2. Концептуальні положення технології «створення ситуації успіху».
 3. Мета і завдання технології «створення ситуації успіху».
 4. Зміст технології «створення ситуації успіху».
- Основні рекомендовані прийоми.
5. Роль і місце педагога у технології «створення ситуації успіху».

література основна [3,4,5,6]
додаткова [13, 14, 34,56, 59]

Самостійна робота:

Законспектувати матеріал до теми «Школа успіху і радості С. Френе» (Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : підручник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2012. – 352 с. – С. 130-147).

Заняття 7.

Теоретична складова:

Тема. Технологія творчого колективного виховання.

Технологія творчого виховання як засіб реалізації триєдиної мети освіти: навчання, виховання і розвиток. Концептуальні положення. Мета і завдання технології. Вимоги до особистості педагога. Досвід роботи професійно-технічних навчальних закладів щодо впровадження технології.

Основні категорії та поняття: колективна організаторська діяльність, великий збір, колективна творча справа, колективне планування, рада справи, закони-заповіді, символи, ритуали.

[осн.: 2,3; дод. 13,14, 39,35,42]

Самостійна робота:

1. Ознайомитись з особливостями гуманного колективного виховання В.О. Сухомлинського.

2. Ознайомитись з особливостями колективного виховання за А.С.Макаренком.

3. Підготувати розробку колективної творчої справи для учнів ПТНЗ. (Школа класного керівника / Упоряд М. Голубенко. – К.: Вид. дім «Шк. світ»: Вид. Л. Галіцина, 2005. – 128 с. – С. 56-85).

4.

Заняття 8.

Теоретична складова:

Тема. Індивідуальність педагога та освітні технології

Поняття „індивідуальність педагога”. Особистість педагога у сучасних професійно-технічних навчальних закладах. Концептуальна модель індивідуальності педагога. Професійна та особистісна характеристики. Професійна та етична компетентність. Педагогічна майстерність та її складові. Педагогічні здібності, основні компоненти техніки педагога. Індивідуальність педагога та педагогічні технології. Вчитель-фасилітатор, ментор, координатор.

Основні категорії та поняття: індивідуальність педагога, педагогічна майстерність, професійна компетентність, педагогічні здібності, педагогічна техніка.

[осн.: 2,3,4, 5; дод.: 10,11,27]

Самостійна робота:

1. Розробити проект «Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності у формуванні професійного інтересу майбутнього кваліфікованого робітника».
2. Розкрити сутність понять: вчитель-фасилітатор, ментор, координатор.

Орієнтовні напрямки реалізації педагогічного проекту

«Готовність педагога до інноваційної професійної діяльності у формуванні професійного інтересу майбутнього кваліфікованого робітника»:

1. Особистісно-орієнтована професійна педагогіка як умова реалізації завдань реформування професійно-технічної освіти в Україні.
2. Теоретичні основи сучасних педагогічних технологій.
3. Гуманістична педагогіка: історія та перспективи.
4. Сучасні парадигми освіти як спосіб реалізації гуманістичного підходу в освіті.
5. Сучасні трактування поняття педагогічної технології.
6. Особистість як об'єкт і суб'єкт педагогічної технології.
7. Педагогіка співробітництва.
8. Технології активізації пізнавальної діяльності учнів ПТНЗ.

9. Інтерактивні технології навчання.
10. Ігрові технології.
11. Тренінгові технології.
12. Технології інтенсифікації навчання на основі схемних та знакових моделей навчального матеріалу.
13. Технологія програмованого навчання.
14. Технологія диференційованого навчання за інтересами учнів – професійне навчання.
15. Концептуальні підходи професійно-технічного навчання в Україні.
16. Технології різних видів самостійної роботи учнів ПТНЗ.
17. Технологія кооперативного навчання.
18. Метод проектів в контексті сучасної освіти.
19. Інформаційно-комунікативні освітні технології.
20. Метод проектів з використанням комп'ютерних технологій.
21. Технології комп'ютерного уроку в ПТНЗ.
22. Технології використання засобів ІКТ у предметному навчанні.
23. Технології використання Інтернету у навчально-виховному процесі ПТНЗ.
24. Технології виховання і соціалізації засобами масової інформації та комунікації.
25. Технологія продуктивного навчання.
26. Технологія евристичної освіти.
27. Природовідповідні технології навчання.
28. Інноваційні технології навчання іноземної мови.
29. Технології розвивального навчання.

30. Технології саморозвитку особистості.
31. Технології організації самовиховання особистості.
32. Технології дистанційного навчання в ПТО.
33. Технології проблемного навчання.
34. Технології виховання духовної культури молодого покоління.
35. Технологія виховання в сучасній масовій професійній школі.
36. Технології додаткової професійно-технічної освіти.
37. Технології трудового і професійного виховання .
38. Технології виховання і навчання молоді з особливими потребами.
39. Технології реабілітації дітей з порушенням соціальних зв'язків і відношень.
40. Технологія колективного виховання А.С.Макаренка.
41. Технологія гуманного колективного виховання В.А.Сухомлинського.
42. Технології виховання соціальної активності особистості.
43. Технології навчання дорослих.
- 44.

ІІІ. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Бондар В.І. Дидактика. – К.: Либідь, 2005. – 264 с.
2. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології: Навч. посіб. – К: Академвидав, 2004. – 325 с.

3. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О.М.Пехота, А.З.Кіктенко, О.М.Любарська та ін.; За ред. О.М. Пехоти. – К.: А.С.К., 2004. – 256 с.

4. Нісімчук А.С., Падалка О.С., Шпак О.Т. Сучасні педагогічні технології: навч. посіб. – К.: Вид. центр «Просвіта»; Пошуково-видавниче агентство «Книга Пам'яті України», 2000. – 368 с.

5. Фіцула М.М. Педагогіка: Навч. посіб. – К.: «Академвидав», 2007. – 560 с.

6. Ягупов В.В. Педагогіка. – К.:Либідь, 2002. – 560 с.

Додаткова

7. Ананьев Б. Г. Человек как предмет познания. – СПб.: Питер, 2002. – 208 с.

8. Бех І.Д. Виховання особистості у 2-х книгах. Кн. 1. Особистісно-орієнтований підхід: Теоретико-технологічні засади: Навч. метод. посіб. / І.Д.Бех. – К.: Либідь, 2003 – 280с.

9. Бех І.Д. Виховання особистості у 2-х кн. – Кн. 2. Особистісно-орієнтований підхід: Науково-практичні засади / І.Д.Бех. – К.: Либідь, 2003. – 344с.

10. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головн. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

11. Жалдак М. И. Система подготовки учителя к использованию информационных технологий в учебном процессе. – М., 1989. – 48 с.

12. Загвоздкин В. Вальдорфський дитячий сад. В созвучии с природой ребенка. – СПб. – Москва. – 2005. – 160 с.

13. Морозов А.В., Чернилевский Д.В., Креативная педагогика и психология: Учебное пособие. – М.: Академический проект, 2004. – 2-е изд., испр., доп. – 560 с.

14. Перспективні освітні технології: Науково-методичний посібник /За ред. Г.С.Сазоненко. – К.: ГОПАК, 2000. – 560с.

15. Перспективні педагогічні технології в шкільній освіті: навч. посіб./ за ред.

С.П.Бондар . – Рівне. Редак. Вид. центр «Теніс» міжнародного університету «РЕГІ» імені акад. С.Дем'янука. 2003. – 200 с.

16. Селевко Г.К. Социально-воспитательные технологии. М.: НИИ школьных технологий, 2005. – 176 с.

17. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т.1. М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.

18. Селевко Г.К. Энциклопедия образовательных технологий: В 2 т. Т.2. М.: НИИ школьных технологий, 2006. – 816 с.

ПРОФЕСІЙНА КАР'ЄРА

*Програма факультативного курсу для учнів
професійно-технічних навчальних закладів*

Пояснювальна записка

Кар'єра - це успішне просування в області суспільної, службової, наукової і іншої діяльності. Вона є невід'ємною частиною життєвого устрою тієї людини, яка хоче добитися успіху в житті. Кар'єрне зростання - це все ті ж методи і дії, які людина може застосувати для досягнення будь-яких поставлених ним цілей.

Щоб правильно організувати своє кар'єрне зростання, передбачити всі пастки на своєму шляху, потрібно навчитися розподіляти свої сили і час, уміти вибрати потрібні цілі, ставити перед собою завдання і багато що інше.

З організаційної точки зору кар'єра розглядається як сукупність взаємопов'язаних рішень особи про вибір того чи іншого варіанта майбутньої діяльності, виходячи з можливостей, які перед нею відкриваються, подолання розбіжностей між реальним і бажаним її посадовим становищем. Оскільки ці рішення приймаються за умов браку інформації, суб'єктивної оцінки себе та обставин, нестачі часу або емоційної нестабільності, вони далеко не завжди бувають послідовними, раціональними, цілеспрямованими, та й взагалі виправданими.

Кар'єра може бути динамічною, пов'язаною зі зміною робочих місць, і статичною, яка здійснюється на одному місці та на одній посаді шляхом професійного зростання. Вона буває вертикальною, яка передбачає посадове

зростання, і горизонтальною, яка проходить в межах одного рівня управління, однак зі зміною занять, інколи професії. Суміщення двох цих підходів дає сходинкову кар'єру.

Іншими словами, успіх у кар'єрі можна розглядати як з точки зору просування від однієї посади до іншої, більш високої, так і з точки зору ступеня оволодіння певною професією, навичками та знаннями, які її складають.

XXI століття поставило зміст слова "кар'єру" на якісно новий рівень. Побудова кар'єри в сучасному світі стає обов'язковою умовою самореалізації в професійній діяльності. Уже важко собі представити успішну й стабільну компанію, яка б не анонсувала можливості кар'єрного росту. Ще складніше уявити собі фахівця, який би не мріяв про позицію керівника відділу, департаменту, компанії, холдингу... У надрах подібних прагнень і народилося нині настільки часто вживаєме слово "кар'єрист". Для багатьох воно має негативний відтінок, що припускає людину безпринципного, байдужного до інтересів колег і компанії, для професіоналів же кадрового ринку воно є скоріше позитивною характеристикою.

У сучасному світі важливо бути не просто гарним фахівцем, важливо бути кращим. Безумовно, аспектів побудови кар'єри чимало, і всі вони відіграють першорядну роль у кар'єрному росту кваліфікованого робітника. Однак результат коштує того: успіх у професії - це насамперед успіх вас як особистості, це ваша професійна й особиста самореалізація.

Сходження по щаблях кар'єрних сходів ніколи не було справою простою, особливо в сучасних умовах постійного росту компаній. Ринок праці в Україні поступово наближається до світових стандартів, освоюючи нові закони в області працевлаштування й керування персоналом.

Курс “Професійна кар'єра” розрахований на учнів професійно-технічних закладів - майбутніх кваліфікованих робітників, які прагнуть розширити свої знання та можливості та досягти якісно нового професійного рівня та побудувати власну успішну професійну кар'єру.

Мета курсу – моніторинг професійних намірів особистісного потенціалу, проектування шляхів досягнення професійного успіху учнів на полі професійної діяльності.

Завдання курсу:

- перший рік навчання – вмотивувати та навчити учнів здійснювати моніторинг професійних намірів, особистісного потенціалу для їх реалізації, визначати рівень прикладених зусиль;

- другий рік навчання - формувати навчальні професійні цілі на найближчу перспективу, оцінювати можливі шляхи їх досягнення, обирати способи нейтралізації перешкод на шляху досягнення цілей;

- третій рік навчання – готовність до проектування карти професійного росту, формувати та корегувати траєкторію професійної самореалізації на найближчу перспективу.

Програма курсу складається на основі діагностики “карти мотиваційної структури особистості”. Тому змістовно може варіюватись в залежності від суб’єктивно обумовлених даних.

Курс розраховано на три роки вивчення – 30 годину аудиторних занять (із них 9 – лекційних, 27 – семінари-тренінги; 3 – контроль знань, 12 – самостійне опрацювання. Всього 51 година.

Форма звіту: тестування, опитування, презентація творчого проекту.

Вид навчання: лекції, семінари-тренінги, практичні роботи, індивідуальна самостійна робота (творчий проект).

Вид контролю: поточне тестування, підсумкове опитування.

Навчально-тематичний план курсу

Модуль	Аудиторні заняття		Самостійна робота	Контроль знань		Всього
	Лекції	семінари		Пото ч.	Підсумковий.	
Модуль 1. Передумови успішної кар’єри	3	9	4	1	1	17
Модуль 2. Основні складові успішної кар’єри	3	9	4	1	1	17
Модуль 3. Принципи управлінн	3	9	4		1	17

я та плануван ня кар'єри. Реалізація успішної кар'єри.						
Всього	9	27	12		3	51

Програма лекційних занять курсу

	Тема лекцій	Кіл ькість год.
	Модуль 1. Передумови успішної кар'єри	1
	Тема 1.1. Соціальна сутність праці	1
	Тема 1.2. Ринок праці виробничої сфери народного господарства	1
	Тема 1.3. Трудова поведінка кваліфікованого робітника	1
	Модуль 2. Основні складові успішної кар'єри	1
	Тема 2.1. Виробнича адаптація	1
	Тема 2.2. Мотивація трудової поведінки	1
	Тема 2.3. Стимулювання праці на виробництві	1
	Модуль 3. . Принципи управління та планування кар'єри. Реалізація успішної кар'єри.	

Тема 3.1.Трудова мобільність Тема 3.2. Трудова кар'єра Тема 3.3. Трудовий колектив. Трудовий конфлікт	
Всього:	9

Програма семінарів-тренінгів курсу

Тема семінарів-тренінгів	Кількість год.
Модуль 1. Передумови успішної кар'єри	3
Тема 1.1. Що я знаю про свої можливості. Мотиви і потреби. Стратегія вибору професії.	3
Тема 1.2. Що я знаю про світ професій. Професія, спеціальність, посада. Помилки під час вибору професії.	3
Тема 1.3.Сучасний ринок праці виробничої сфери народного господарства	3
Модуль 2. Основні складові успішної кар'єри	
Тема 2.1.Професійно важливі якості особистості	3
Тема 2.2. Професія та здоров'я	3
Тема 2.3. Рівні професійної придатності. Професія та здоров'я	
Модуль 3. . Принципи управління та планування кар'єри. Реалізація	

	успішної кар'єри. Тема 3.1. Шляхи подальшої професійної освіти Тема 3.2. Шляхи подальшого працевлаштування Тема 3.3. «Плато кар'єри»	
	Всього	27

I. Змістовий блок

Лекційні заняття

Модуль 1. Передумови успішної кар'єри

Тема 1.1. Соціальна сутність праці. Зміст та функції праці. Неоднородність праці як основа соціальної диференціації праці.

Тема 1.2. Ринок праці виробничої сфери народного господарства. Особливості соціально-трудових відносин у сучасній Україні. Зайнятість та безробіття як характеристика ринку праці.

Тема 1.3. Трудова поведінка кваліфікованого робітника. Сутність характеристики трудової поведінки. Типологія трудової поведінки. Соціальне регулювання трудової поведінки кваліфікованого робітника.

Модуль 2. Основні складові успішної кар'єри

Тема 2.1. Виробнича адаптація кваліфікованого робітника. Сутність і функції виробничої адаптації робітника. Види виробничої адаптації. Керівництво виробничою адаптацією.

Тема 2.2. Мотивація трудової діяльності. Сутність, функції та моделі трудової мотивації. Процес трудової

мотивації та його компоненти. Мотиви та диспозиції особистості у регуляції трудової поведінки робітника.

Тема 2.3. Стимулювання праці на виробництві. Сутність та функції стимулювання праці. Види стимулювання праці. Вибір стратегії стимулювання праці.

Модуль 3. Принципи управління та планування кар'єри. Реалізація успішної кар'єри.

Тема 3.1. Трудова мобільність. Соціальні переміщення під впливом науково-технічного прогресу. Сутність, функції, класифікація трудової мобільності. Нестабільність та стійкість трудового колективу. Керівництво трудовою мобільністю.

Тема 3.2. Трудова кар'єра. Кар'єра і мобільність. Види кар'єри. Фактори трудової кар'єри. Етапи трудової кар'єри. Класифікація трудової кар'єри. Методика планування кар'єри. Побудова «Плато кар'єри».

Тема 3.3. Трудовий колектив. Трудовий конфлікт. Сутність, структура, функції і типологія трудового колективу. Причини трудових конфліктів. Розв'язання трудових конфліктів.

Список літератури

1. Глисон К. Оптимизация персональной деятельности. Как организовать свой труд, чтобы делать больше, а работать меньше. - М.: ЗАО "Олимп-Бизнес", 2003. - 288 с.
2. Зайверт Л. Ваше время в ваших руках. - М.: Экономика, 1995. - 231 с.
3. Огарев Г. 31 закон карьерного роста. - М.: РИПОЛ КЛАССИК, 2002. - 348 с.

4. Панкратов В.Н. Искусство управлять собой: Практическое руководство. - М.:Изд-во института психотерапии, 2000. - 256 с.
5. Персональный менеджмент: Учебник / С.Д. Резник й др. - М.: ИНФРА-М, 2004. - 622 с.
6. Яхонтова Е.С. Эффективность управленческого лидерства. - М.: ТЕИС, 2002. - 501 с.

Семінари-тренінги

Модуль 1. Передумови успішної кар'єри

Тема 1.1. Що я знаю про свої можливості. Мотиви і потреби. Стратегія вибору професії. Самооцінка та рівень домагань. Темперамент і професія. Почуття та емоції. Стрес та тривожність. Тип мислення. Увага і пам'ять. Рівень внутрішньої свободи.

Тема 1.2. Що я знаю про світ професій. Професія, спеціальність, посада. Класифікація робітничих професій. Ознаки професії. Визначення характеристики майбутньої професії. Формула професії. Професія, спеціальність кваліфікація, посада. Інтереси і нахили при визначенні (виборі) майбутньої професії. Помилки під час вибору професії.

Тема 1.3. Сучасний ринок праці виробничої сфери народного господарства. Системні характеристики ринку праці, його структура. Тенденції професійного самовизначення молодой людини. Зайнятість та її класифікація. Безробіття і його види. Особливості прояву зайнятості та безробіття у перехідній економіці.

Модуль 2. Основні складові успішної кар'єри

Тема 2.1. Професійно важливі якості особистості.
Здібності загальні та спеціальні. Здібності до практичних видів діяльності. Здібності до підприємницької діяльності. Рівні професійної придатності.

Тема 2.2. Професія та здоров'я. Травматизм та професійні захворювання. Гігієна праці та виробнича санітарія. Безпека процесів праці: електробезпека; системи, що працюють під тиском; безпека при виконанні вантажних і транспортних робіт; пожежна безпека. Перша долікарська допомога при нещасних випадках. Професія і медичні протипоказання.

Тема 2.3. Рівні професійної придатності. Витоки ставлення людини до праці. Рецептивний. Експлуаторський. Корисливий. Ринковий. Творчий

Модуль 3. Принципи управління та планування кар'єри. Реалізація успішної кар'єри.

Тема 3.1. Шляхи подальшої професійної освіти.
Матриця професійного вибору. Неперервна професійна освіта. Траєкторія професійної освіти. Шляхи підвищення кваліфікації робітничої професії.

Тема 3.2. Шляхи подальшого працевлаштування.
Навички самопрезентації. Резюме. Стратегія вибору підприємства – першого місця роботи.

Тема 3.3. «Плато кар'єри». Кар'єра. Види кар'єри. Методика побудови перспективної кар'єри.

II. Контрольно-узагальнюючий блок

Контрольний аркуш

ЗАВДАННЯ 1. Зробіть розноску по графам (див. таблицю) наступних понять, що характеризують професійну діяльність:

Професія	Трудовий пост	Посада	Спеціальність (спеціалізація)	Робоче місце	Робоча зона	Кваліфікація

1) тракторист, працівник аграрної сфери, ремонтні мастерні, фахівець 2-го класу, сержант, механік-водій, Т-150, трактородром, глибина оранки....;

2) водій, 1-ої категорії, Газ, автодром, кабіна автомобіля, працівник аграрної галузі, ангар;

ЗАВДАННЯ 2. Узгодь професії з їх змістом професійної діяльності:

1) **для двох осіб:** водій, агроном, керує транспортом, працює в сільському господарстві, вивчає особливості рослин та ґрунтово-кліматичні умови, забезпечує правильну експлуатацію автомобіля, отримує високий і стійкий врожай, по приборам систематично перевіряє тиск мастила в системі двигуна та палива, готує посадковий матеріал, впроваджує технології з боротьби зі шкідниками та хворобами рослин, транспортує сільськогосподарську продукцію.

ЗАВДАННЯ 3. Дайте відповідь на запитання:

1. Що таке професійні здібності?
2. Що таке загальні здібності?
3. У чому відмінності інтелекта від креативності?
4. Дайте визначення знань, умінь навичок.

5. Що таке професійно важливі якості?
6. Як ви розумієте поняття «професіоналізм»?
7. Чим відрізняються поняття «професіоналізм», «професіоналізація», «професійний розвиток»?
8. Чим спеціаліст відрізняється від професіонала?
9. Чи в будь якій діяльності відбувається професійний розвиток людини?

Самостійна робота

Орієнтовна тематика професійно-орієнтованих проектів

1. Взаємозв'язок між технікою і людиною у аграрному виробництві.
2. Зв'язок сільськогосподарської техніки з наукою.
3. Робітничі професії аграрної галузі і первинної переробки продукції сільського господарства.
4. Специфіка роботи у рослинництві.
5. Специфіка праці у тваринництві.
6. Вимоги до знань, психофізіологічних показників людини, яка обрала професії аграрної галузі.
7. Роль інтегральних знань і загально професійної підготовки для оволодіння професією хлібороба та успішної його роботи.
8. Перспективи особистого професійного зростання на певному виробництві.
9. Перспективна побудова особистої траєкторії кар'єрного росту кваліфікованого робітника.

10. Побудова етапів «сходження» на власне «плато кар'єри».

Рекомендована література

1. WWW.REFERATCENTRAL.ORG.UA - Я тут навчаюсь

2. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. СПб.: Питер, 2003.

3. Бодров В.А. Психология профессиональной пригодности. М., 2001.

4. Глисон К. Оптимизация персональной деятельности. Как организовать свой труд, чтобы делать больше, а работать меньше. - М.: ЗАО "Олимп-Бизнес", 2003. - 288 с.

5. Джуэлл Л. Индустриально-организационная психология. СПб., 2001.

6. Зеер Э.Ф. Психология профессий. Москва - Екатеринбург, 2006.

7. Зеер Э.Ф. Психология профессиональных деструкций. / Э.Ф. Зеер, Э.Э. Сыманюк. Москва – Екатеринбург, 2005.

8. Каунт Д. Организуй себя. - С-Пб.: Издательский дом «Нева», 2003.—234 с.

9. Климов Е.А. Введение в психологию труда. М.: Юнити, 2004.

10. Носкова О.Г. Психология труда. М.: Юнити, 2004.

11. Огарев Г. 31 закон карьерного роста. - М.: РИПОЛ КЛАССИК, 2002. - 348 с.
12. Панкратов В.Н. Искусство управлять собой: Практическое руководство. - М.:Изд-во института психотерапии, 2000. - 256 с.
13. Персональный менеджмент: Учебник / С.Д. Резник и др. - М.: ИНФРА-М, 2004. - 622 с.
14. Пряжников Н.С., Психология труда и человеческого достоинства / Н.С. Пряжников, Е.Ю. Пряжникова. М.: Academia, 2004.
15. Психология труда. Учебное пособие./ Под ред. А.В.Карпова. – М.: Владос, 2005.
16. Толочек В.А. Современная психология труда: Учеб. пособие. М., 2008.
17. Шульц Д., Психология и работа / Д. Шульц, С. Шульц. СПб.: Питер, 2003.
18. Яхонтова Е.С. Эффективность управленческого лидерства. - М.: ТЕИС, 2002. - 501 с.
19. Балабанова Л. В., Сардак О. В. Управління персоналом: Навч. посіб. / Л. В. Балабанова, О. В. Сардак. – К.: ВД „Професіонал”, 2006.
20. Гавкалова Н. Л. Менеджмент персоналу: Навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів – Харків: ІНЖЕК, 2004.
21. Крушельницька О. В., Мельничук Д. П. Управління персоналом: Навчальний посібник. – К.: «Кондор», 2005.

**Професійно спрямовані завдання з математики
для підготовки кваліфікованих робітників аграрної
галузі**

*Укладач: Павленко Р.М., викладач математики
ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей»*

**АЛГЕБРА І ПОЧАТКИ АНАЛІЗУ
ТРИГОНОМЕТРИЧНІ ФУНКЦІЇ**

1. Радіус заднього колеса трактора МТЗ-80 дорівнює 0,78 м. Колесо повернули на кут 1,4 радіан. Знайти довжину шляху, пройденого точкою обода колеса.

2. Дуга кругового сектора переднього колеса трактора МТЗ-80 становить 0,94 радіан. Обчислити площу сектора, якщо радіус колеса цього трактора дорівнює 0,46 м.

3. Знайдіть радіус колеса трактора Т-150К, якщо його дуга довжиною 0,84 м містить 1,5 радіан.

4. Колесо трактора ЮМЗ-6ЛС повертають на кути:

- 1) 30° ; 2) 45° ; 3) 60° ; 4) 90° ;
5) 120° ; 6) 135° ;
7) 150° ; 8) 180° ; 9) 210° ; 10) 225° ; 11) 270° ;
12) 330° .

Записати в радіанній мірі ці кути.

5. Знайти градусну міру дуг направляючого колеса гусеничного трактора:

- 1) $\frac{5\pi}{36}$;
2) $\frac{7\pi}{12}$; 3) $\frac{11\pi}{18}$; 4) $\frac{5\pi}{9}$; 5) $\frac{11\pi}{20}$; 6) $\frac{13\pi}{30}$; 7)
 $\frac{11\pi}{6}$; 8) $\frac{4\pi}{3}$.

6. Радіус колеса трактора Т-25 А дорівнює 0,56 м, а площа сектора колеса становить 0,72 м². Знайти дугу сектора колеса в радіанах.

7. Круговий сектор заднього колеса трактора, що має площу 0,39 м² стягується дугою в 1,4 радіана. Знайдіть радіус колеса.

8. Кути одного із трикутників навіски трактора МТЗ-80 відносяться, як 1:3:5. Обчисліть їх величини в радіанній мірі.

9. Чотири точки ділять коло колеса трактора Т-150 у відношенні 3:4:5:6. Обчисліть в радіанній мірі величини відповідних дуг.

10. Радіусом R = 0,78 м заднього колеса трактора МТЗ-82 описана дуга, радіанна міра якої дорівнює 2,5. Знайдіть довжину цієї дуги.

СТЕПЕНЕВА ФУНКЦІЯ

1. Розрахувати норму висіву озимої пшениці, якщо її числовий коефіцієнт $k = 4,5$, схожість насіння $c = 98\%$, чистота – $r = 99,5\%$, а маса тисячу зерен – $m = 42$ г. Норму висіву розрахувати за формулою:

$$\dot{I}_{\hat{a}} = ((k \cdot m) / (c \cdot r)) \cdot 10^4.$$

2. Визначити наважку насіння N (кг), яку сівалка СЗ –3,6 повинна висіяти при нормі висіву 194 кг/га насіння, за 30 обертів колеса (діаметр колеса – $D_k = 1,22$ м, ширина захвату сівалки $B_p = 3,6$ м). Розрахунок проводиться за формулою:

$$\dot{I} = (\dot{I}_{\hat{a}} \cdot i \cdot N \cdot D_k \cdot B_p) / 10^4.$$

3. Визначити наважку насіння (M кг) для перевірки норми висіву в полі, якщо відомо: норма висіву $N_b = 194$ кг/га, ширина захвату сівалки $B_p = 3,6$ м, довжина робочого шляху агрегату за один прохід $L_p = 425$ м, кількість проходів $k = 2$. Розрахунок проводиться за формулою:

$$M = (B_p \cdot N_b \cdot L_p \cdot k) / 10^4.$$

4. Для деяких фермерських господарств залежність урожаю кукурудзи від затрат на добрива і насіння виражена формулою: $\acute{o} = 15,63 \cdot \bar{\delta}_1^{0,372} \cdot \bar{\delta}_2^{0,158}$; де

$\bar{\delta}_1$ – витрати на добрива на га;
 $\bar{\delta}_2$ – витрати на насіння на га;

y – урожай кукурудзи, ц/га.

Визначити вимоги отримання максимального прибутку.

5. При роботі пневматичних сівалок СПЧ – 6М та СУПО – 6 розраховують потрібну відстань (м) між гніздами в рядку за формулою: $L_0 = (40^4)/(v_m \cdot \pi)$; де L_0 – крок посіву; v_m – ширина міжрядь, м; π – кількість гнізд на 1 га, шт.

6. Знайти діаметр труби для водопроводу, який визначається формулою:

$$D = \sqrt[5]{\frac{4Q}{V \cdot \pi \cdot 10^3}}$$

Q – розтрата води в л/с, V – швидкість руху води по трубах в м/с.

ПОКАЗНИКОВА І ЛОГАРИФМІЧНА ФУНКЦІЇ

1. Фермер купив новий інвентар (сівалки, культиватори) для обробітку ґрунту на суму 5000 гривень. Яка буде вартість цього інвентарю через рік, два роки, шість років, коли щороку на амортизацію відраховується 10% його вартості ?

Обчислити вартість інвентарю через шість років ?

2. Для внесення мінеральних добрив придбали 2000 кг. Але в середньому щорічно втрачається до 1,5% добрив (на складах, в розкидачах, випаровується).

Обчислити витрату добрив за один рік, два роки, за п'ять років?

3. В тваринницькій сфері сільськогосподарської промисловості заплановано щорічний приріст продукції на 3%. Визначити об'єм продукції в цій сфері через $t = 5, 10$ і 20 років?

4. Молоко з початковою температурою $t_n = 303$ К транспортують протягом $t = 3,5$ год. при температурі оточуючого повітря $t_k = 298$ К. Знайти кінцеву температуру молока T_k , якщо його перевозять:

□ в покритих брезентом бідонах, які вільно обдуваються повітрям, поверхня яких $F = 0,7$ м², а об'єм $V = 50$ л;

□ в цистерні, яка підлягає дії вітру (довжина цистерни $l = 3$ м, а діаметр основи $d = 1$ м). Відомо, що T_k можна визначити з рівняння:

$$\lg \frac{t_k - t_n}{t_k - T_k} = \frac{1819,6 \cdot F \cdot K \cdot t}{MC}$$

де F – поверхня ємкості, м²;

M – маса молока, кг;

C – питома теплоємність молока дорівнює 3938,6 Дж / кг · К;

K – коефіцієнт теплопровідності, який дорівнює 10, густина молока

1,032 кг/дм³.

ПОХІДНА ТА ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ

1. Переміщення поршня двигуна трактора ДТ-75 визначається за формулою:

$$S = R(1 - \cos\varphi) + \frac{R^2(1 - \cos\varphi)}{\varphi \cdot l}, \text{ де}$$

l – довжина шатуна; R – радіус валу; φ – кут переміщення. Визначити переміщення поршня при $\varphi = \frac{\pi}{2}$ і швидкість поршня в момент, якщо $R = 11$ см, $l = 32$ см.

2. Резервуар, що має форму півкулі з внутрішнім радіусом R м, наповнюється водою з швидкістю Q л/с. Визначити швидкість підвищення рівня води в резервуарі в момент, коли він буде рівний $0,5 R$.

3. При гальмуванні маховик за t с. Повертається на кут $\varphi = (3+8t) - t^2$. Знайти кутову швидкість маховика в момент часу $t = 2$ с; кутове прискорення в момент t . Визначити момент часу t , коли обертання зупиниться.

4. Експериментально встановлено, що витрати бензину в літрах автомобілем ГАЗ залежить від швидкості його руху і визначається за формулою:

$$Q = f(x) = 3 \cdot 10^{-3} x^2 - 3 \cdot 10^{-1} x + 18$$

де x – швидкість автомобіля, км/год.

Обчислити розтрату бензину при швидкості руху 50; 80; 100 км/год і найбільшу економічну швидкість автомобіля.

5. Об'єм башти циліндричної форми 27 м^3 . Яке повинно бути відношення між радіусом основи і висотою, щоб повна поверхня (з кришкою) була мінімальною?

6. Потрібно викопати силосну яму об'ємом $V = 32 \text{ м}^3$, з квадратним дном таких розмірів, щоб на оббивку її днища і стін пішла найменша кількість матеріалу. Які повинні бути розміри ями?

7. Як змінюється при нагріванні об'єм куба, ребро якого 10 см , якщо збільшення ребра дорівнює $0,02 \text{ см}$?

І Н Т Е Г Р А Л

1. Пружина на причепі розтягується на $0,02 \text{ м}$ під дією сили 60 Н . Яку роботу виконують, розтягуючи її на $0,12 \text{ м}$?

2. Ресора прогинається під вагою приблизно $1,5 \cdot 10^4 \text{ м}$ на 1 см . Яку роботу потрібно затратити для деформації ресори на 3 см ?

3. Трактор МТЗ-82 рухається прямолінійно по дорозі із швидкістю $v(t) = 2t$. На яку відстань пройде трактор через 3 секунди з моменту початку руху?

4. Автомобіль почав рухатись прямолінійно з місця із швидкістю $v(t) = 3t - 6$. Який шлях проїхав автомобіль за проміжок часу від 3 – ї до 8 – ї секунди?

5. Знайдіть шлях, пройдений автомобілем за проміжок часу від $t = 0$ до $t = 5$, якщо швидкість автомобіля змінюється за законом $v(t) = 4t - 3$.

6. Водій автомобіля, який рухається прямолінійно по дорозі, при раптовій появі пішохода на проїжджій частині почав швидко гальмувати. Швидкість автомобіля при цьому змінюється за законом $v(t) = 8 - 4t$. Чи здійснить водій наїзд на пішохода, якщо той знаходиться в момент початку гальмування на відстані 9 м від автомобіля?

ГЕОМЕТРІЯ АКСІОМИ СТЕРЕОМЕТРІЇ ТА ЇХ НАЙПРОСТІШІ НАСЛІДКИ

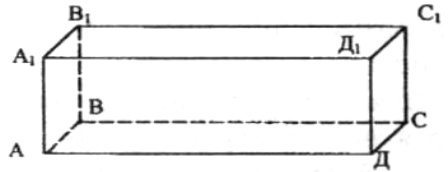
1. Скільки золотників має розподільник гідросистеми трактора Т-150 і як вони розміщені між собою?

2. Покажіть лінії перетину граней кузова причепу трактора.

3. Чи лежать в одній площині хрестовина карданної передачі? Поясніть.

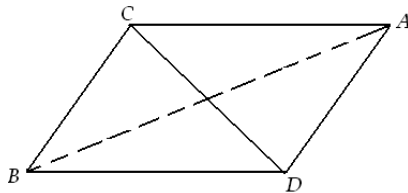
4. Кузов причепу трактора являє собою прямокутний паралелепіпед $ABCD A_1 B_1 C_1 D_1$. Якій площині належать:

- a) відрізок BC і т. A ;
- b) відрізок DC і т. A_1 ;
- c) відрізок AA_1 і т. C ;
- d) відрізок BB_1 і т. D ?

5. Доведіть, що існують безліч точок, які не належать площині рульового колеса трактора.

6. В основу конструкції плуга покладений так званий тригранний клин, який являє собою піраміда $ABCD$. По яких прямих перетинаються площини ABC , ABD , ACD , $B CD$?

7. При яких положеннях знаходяться в одній площині:

a) головки важеля коробки передач, важеля керування зчеплення редуктора пускового двигуна і важеля керування регулятором швидкісного режиму дизеля трактора ДТ-75 МВ;

- b) педалі зчеплення правого та лівого гальм і муфти зчеплення;
- c) важелі управління і головки керування щеплення редуктора пускового двигуна?

ПАРАЛЕЛЬНІСТЬ ПРЯМИХ І ПЛОЩИН

1. В якому положенні перебувають дросельна і повітряна заслінки під час роботи тракторного двигуна з навантаженням ?
2. Які деталі чи частини тракторів нагадують паралельні прямі і площини?
3. Навести приклади паралельних площин в конструкції сівалки.
4. Навести приклади мимобіжних, паралельних і прямих, що перетинаються, в конструкціях комбайна.
5. Які робочі органи керування трактора знаходяться в паралельних площинах?
6. Які деталі трактора знаходяться в паралельних площинах?
7. Як повинна бути розміщена рама плуга відносно землі для того, щоб всі корпуси орали на одну глибину?

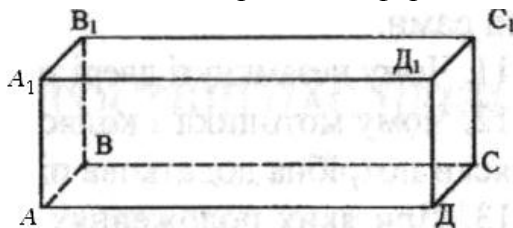
8. Стоянка тракторів знаходиться на відстані 7,5 км від поля і 4,5 км від шосейної дороги, яка розміщена паралельно до поля. Від стоянки до поля пролягає ґрунтова дорога, довжина якої до шосейної дороги 6,3 км. Знайти відстань по ґрунтовій дорозі від поля до стоянки.

9. Поле має форму прямокутного трикутника ABC з катетами $AB = a$ і $BC = b$. На якій відстані від вершини A повинна проходити паралельна катету межа, яка розділяє ділянку на дві рівновеликі частини?

10. Зерною сівалкою $C3 - 3,6$ засіяли 24 паралельних рядки пшениці, відстань між якими 15 см, поле довжиною 500 м. Визначити площу, яку засіває сівалка за один прохід.

11. Причіп 2ПТС – 4 трактора МТЗ – 80 зображено на малюнку у вигляді прямокутного паралелепіпеда. Як розміщені

- борти AA_1D_1D і BB_1C_1C ;
- борти AA_1B_1B і D_1DCC_1
- стійки D_1D , до сторони платформи AB ?

ПЕРПЕНДИКУЛЯРНІСТЬ ПРЯМИХ І ПЛОЩИН

1. Назвати деякі деталі комбайна, які знаходяться в перпендикулярних площинах?

2. Яка властивість перпендикулярності прямих і площин використовується при побудові навісу для сільськогосподарських машин?

3. Кузов причепа має форму прямокутного паралелепіпеда $ABCDA_1B_1C_1D_1$. Діагоналі основи AC і BD перетинаються в точці O . Як розміщений відрізок B_1O до діагоналі AC і чому?

4. Довести, що бічне ребро кузова трактора перпендикулярне до його основи?

5. Наведіть приклади в конструкціях тракторів і комбайнів:

- а) Двох перпендикулярних прямих;
- б) Перпендикулярних прямої і площини;
- в) Перпендикулярних площин.

6. Боковина копнувача комбайна ЕНІСЕЙ-1200 являє собою площину, до якої прикріплено перпендикулярну планку довжиною 28 см. Із верхньої точки планки відходить похилий кронштейн довжиною 35

см. Знайти проекцію кронштейна на площину боковини копнувача.

7. До боковини копнувача комбайна ЕНИСЕЙ-1200 кріпиться перпендикулярна планка, довжина якої 28 см і кутник, проекція якого 190 см. Знайти довжину кутника.

8. Плита регулювання пальцевого механізму шнека жатки комбайна НИВА є квадрат із стороною 17 см. З центра квадрата проходить вал довжиною 3 м перпендикулярно до площини квадрата. Знайдіть відстань від кінця валу до вершин квадрата.

9. В комбайні ДОН-1500 плита регулювання пальцевого механізму шнека жатки є квадратом із стороною B . Із центра квадрата проходить вал, на якому знаходиться точка A . Відстані від точки A до вершин квадрата дорівнюють a . Знайдіть довжину валу від точки A до площини плити регулювання пальцевого механізму.

МНОГОГРАННИКИ

1. Яка довжина приводного пояса транспортера картоплесортувального пункту КПС-15, якщо радіуси валів становлять 14 і 22 м, а відстань між їх центрами дорівнює 6м?

2. Довжина верхнього кола перпендикулярного перерізу циліндричної частини вихлопної труби трактора

МТЗ-80 дорівнює 180 мм, товщина сторони – 2 мм. Яка довжина внутрішнього кола перерізу?

3. Частота повертання обертальної платформи екскаватора МТП-71 дорівнює 5 об/хв. З якою швидкістю рухається при цьому хвостова частина поверхні платформи, якщо радіус хвостової частини 3 м?

4. Надсічена частина трьохгранного рашпілю шириною 20 мм нанесена по довжині 250 мм. Визначити бічну поверхню надсіченої частини.

5. Бак прямокутного перерізу 3,2 x 1,2 м вміщує 9000 л води. Скільки м.кв. оцинкованого заліза пішло на його виготовлення?

6. Верх башти має вид правильної шестикутної піраміди. Сторона основи 2 м, висота 12,2 м. Знайти поверхню верха башти?

7. Знайдіть в тракторі Т-150 деталі, які мають форму многогранників (призма, паралелепіпед, піраміда), і виконавши необхідні вимірювання, знайдіть площу її бічної і повної поверхонь. Зробіть до них малюнки.

8. Масляний бачок проріджувача цукрових буряків ПСА-2,7 має форму прямокутного паралелепіпеда, виміри якого дорівнюють 122 см, 25 см, 32 см.

Знайдіть площу його повної поверхні.

9. Підшипник соломонабивача зернозбирального комбайна є прямокутним паралелепіпедом, площа поверхні якого дорівнює 470 см^2 .

Сторони основи $15 \times 5 \text{ см}$. Знайдіть висоту підшипника.

ТІЛА ОБЕРТАННЯ

1. Відро у формі зрізаного конуса має радіуси основ – 12 і 18 см , твірну 20 см . Знайти висоту відра.

2. Силосна башта має форму циліндра, діагональ осьового перерізу якого дорівнює 14 м і нахилена до площини основи під кутом 30° . Знайдіть радіус основи і висоту башти.

3. Більший діаметр ролика конічного підшипника дорівнює 60 мм , висота 200 мм . Визначити менший діаметр ролика підшипника, якщо відношення більшого діаметра до його висоти дорівнює $1:10$.

4. Дренажерний кран ресивера трактора МТЗ-80 має форму зрізаного конуса, діаметри основ якого 14 мм і 6 мм , а висота 30 мм . Знайдіть периметр осьового перерізу ресивера.

5. Купа піску має форму конуса, радіус основи якого 28 дм. Твірна більша від висоти конуса на 8 дм. Знайдіть площу осьового перерізу купи піску.

ПЛОЩІ ПОВЕРХОНЬ ТІЛ ОБЕРТАННЯ

1. Верхня частина сінажної башти має форму півсфери висотою 2 м. Скільки квадратних метрів оцинкованого заліза потрібно на її обшивку?

2. Дах водонапірної башти на тваринницькій фермі має форму конуса із висотою 2 м і діаметром основи 4,5 м. Скільки квадратних метрів оцинкованого заліза витрачено на перекриття даху, якщо на шви і відходи пішло 15% загальної площі даху.

3. Циліндричний паровий котел з кришкою має діаметр 2 м і довжину 10 м. Обчислити площу повної поверхні котла.

4. Необхідно пофарбувати зовні в два шари циліндричну цистерну для бензину, довжина якої 6 м, а діаметр 1,8 м. Скільки кілограмів фарби необхідно для того, щоб при одноразовому нанесенні фарби на поверхню цистерни її витрати становлять $0,5 \text{ кг/м}^2$?

5. Відро у формі зрізаного конуса має діаметри основ 22 і 24 см і твірну 32 см. Скільки квадратних метрів оцинкованого заліза необхідно для виготовлення 120 таких

відер (без кришки), якщо на відходи і шви додається 10% даної площі.

6. Діаметр консервної банки 10 см і висота 8 см. Скільки витрачено квадратних метрів жерсті для виготовлення 100 консервних банок? На шви йде 10% матеріалу.

7. Діаметр циліндричного парового котла 1 м, його довжина 4,2 м, тиск пари 12 атм. Знайдіть силу тиску пари на поверхню котла.

8. Конічний дах силосної башти має діаметр 5 м і висоту 2,5 м. Скільки потрібно листків жерсті, щоб покрити цей дах, якщо розмір листка 0,7 x 1,4м, а на шви витрачається 10% площі даху?

9. Скільки жерсті піде на погонний метр труби, яка має діаметр 25 см, якщо на шви витрачається додатково 8% матеріалу?

10. Зонт самохідного комбайна має форму сферичного сегмента. Визначити поверхню зонта, якщо його висота і радіус основи відповідно дорівнюють 25 і 75 см.

ОБ'ЄМИ ТІЛ

1. Прицеп трактора МТЗ-80 має внутрішні розміри 371x200x42 см, а розміри кузова трактора Т-16 становлять 203x145x37 см. У скільки разів продуктивніше працює при відвезенні мінеральних добрив трактор МТЗ-80, якщо час на навантаження, транспортування і розвантаження добрив в обох тракторах однакові, а добрива навантажуються нарівні з бортами?

2. Скільки бетонних плит, призначених для будівництва майстерень господарства, можна завантажити на причеп трактора МТЗ-82, якщо максимально допустиме навантаження становить 4,5 т, розмір плити 90x55x35 см, густина бетону 2,2 т/м³?

3. В траншею довжиною 15 м, поперечний переріз якої квадрат із стороною 3,8 м, закладено кукурудзяний силос (густина 0,65 т/м³). Скільки тонн силосу знаходиться в траншеї, якщо силос укладено рівно з краями?

4. Обчисліть об'єм деталі трактора, яка має форму призми (необхідні дані одержать вимірюванням).

5. Середня висота снігового шару на полі становить 24 см. Чому дорівнює об'єм снігу на прямокутному полі розміром 800x300 м?

6. Робітник фермерського господарства на тракторі з бульдозером очищає від снігу дорогу між двома тваринницькими фермами довжиною 0,2 км і шириною 5м. Товщина снігового покриву 28 см, середня густина снігу становить $0,15 \text{ г/см}^3$. Скільки тонн снігу довелось очистити робітникові?

7. Поле має форму рівнобедреної трапеції з основами 410 м і 320 м і висотою 292 м. Скільки кубічних метрів вапняної муки потрібно, щоб провапнувати поле шаром 0,2 мм?

8. Який тиск на дах здійснює сніг, якщо довжина даху 10 м, ширина 8 м, товщина снігу 0,6 м, а 1 м^3 мас масу в середньому 150 кг.

9. Поле у формі трикутника із сторонами 111, 78 і 45м потрібно покрити шаром зернистого торфу товщиною 6см. Скільки кубометрів торфу потрібно для цього?

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Кисляков В.Ф., Луцик В.В. Будова і експлуатація автомобілів. - К.: Либідь, 1999.

2. Землянський Б.А. и др. Эксплуатация тракторов МТЗ-80 и МТЗ-82. - М.: 1977.

3. Артоболевський И.И. Теорія механізмів и машин. - М.: Наука, 1988.

4. Терезин Н.А. Сборник задач по математике для средних сельских профтехучилищ. -М.: Высшая школа, 1974.
5. Петров В.А. Преподавание математики в сельской школе. - М.: Просвещение, 1986.
6. Лоповок Л.М. Збірник задач з геометрії для 10-11 класів. - К.: Освіта, 1993.
7. Петров В.А. Математические задачи из сельскохозяйственной практики. - М.: Просвещение, 1980.
8. Погорелов О.В. Геометрія 10-11. - К.: Освіта, 1995.
9. Шкіль М.І., Слєпкань З.І., Дубинчук О.С. Алгебра і початки аналізу. 10-11 кл. - К.: Зодіак-Еко, 2000.
10. Рибкін М.О. Збірник задач з геометрії. - К.: Радянська школа, 1974

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО ІНТЕРЕСУ МАЙБУТНІХ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ ЗАСОБАМИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА

Стецюк В. Г., заступник директора
з навчально-виробничої роботи
ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей»

Співпраця навчального закладу і роботодавця – це перспективний шлях розв’язання багатьох проблем, що виникають у процесі підготовки і працевлаштування молодих робітників. Система професійно-технічної освіти потребує підтримки державних та місцевих органів влади, згаданої взаємодії міністерств (зокрема, Міністерства освіти і науки, Міністерства праці та соціальної політики). Поки що держава не бере активної участі в розв’язанні питань (проблем) підприємств, які допомагають реалізовувати програму професійної підготовки робітничих кадрів.

Основою інноваційного розвитку ліцею є співпраця професійно-технічного навчального закладу з роботодавцями, пошук інноваційних шляхів соціального партнерства.

Сучасні роботодавці зацікавлені в такому працівникові, який уміє думати, самостійно розв’язувати різноманітні проблеми; володіє критичним і творчим мисленням.

Для сучасної професійної підготовки кваліфікованих робітників необхідним є високий рівень самостійного оволодіння новими знаннями та вміннями. Мобільність,

творчий характер праці професіонала зумовлюють прогностичний характер змісту професійного навчання. Суть його полягає в прогнозуванні розвитку всіх компонентів праці: нових матеріалів, машин, механізмів, технологій, об'єктів праці, способів її організації, що є неможливим без співпраці навчального закладу з широким колом соціальних партнерів.

Сьогодні роботодавцям необхідна оновлена профтехосвіта. Це стосується швидшого навчання, надання вмінь і навичок виконання технологічних операцій, максимальна пристосованість до умов конкретного виробництва.

Наш педагогічний колектив чітко усвідомив, що найважливішим чинником підвищення якості професійного навчання, адаптації молодих робітників до нових економічних умов, закріплення їх на робочих місцях в сучасних умовах ринку праці є соціальне партнерство. Тому важливого значення набуває така функція професійної освіти як соціальна, сутність якої полягає в забезпеченні високого рівня соціального захисту випускників ліцею на основі здобуття ними якісної професійної освіти. Крім того, соціальне партнерство колективів сприяє соціальному захисту учнів ліцею, поліпшенню професійної підготовки, обґрунтованому розподілу та працевлаштуванню випускників, зростанню ефективності роботи підприємств.

Ми розуміємо, що в сучасних умовах господарювання, з розвитком малого і середнього бізнесу, в умовах створення нових типів підприємств, застосування нового

обладнання і технологій, зростання конкуренції на ринку праці та вимог до рівня кваліфікації майбутніх робітників необхідна тісна взаємодія ПТНЗ з роботодавцями, приватними підприємцями та іншими суб'єктами праці.

**ВІДНОВЛЕННЯ І ЗМІЦНЕННЯ ЗВ'ЯЗКІВ ІЗ
СОЦІАЛЬНИМИ ПАРТНЕРАМИ ВІДКРИВАЄ НАСТУПНІ
ДОДАТКОВІ МОЖЛИВОСТІ:**

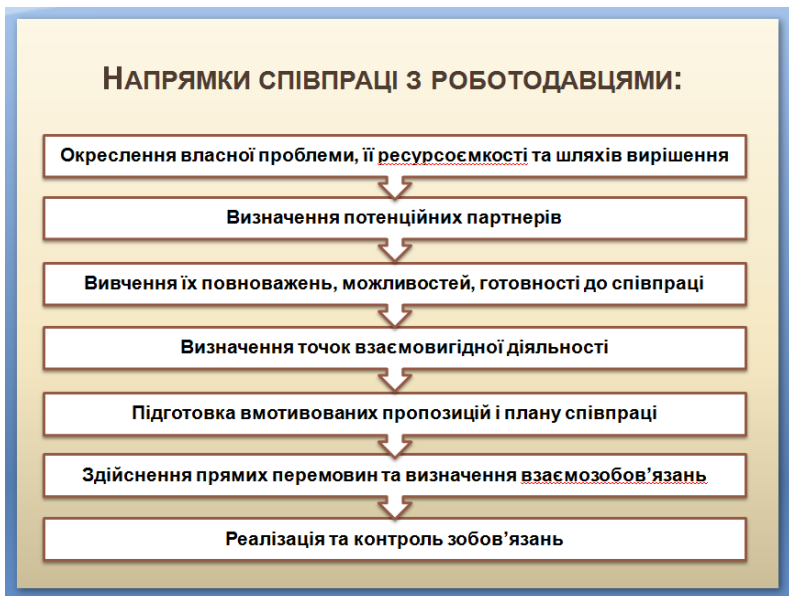
- спрощується доступ до інформації про ринок праці;
- забезпечується врахування вимог роботодавців;
- спрощується процедура коректування старих і розробки нових навчальних матеріалів і програм;
- відкриваються більш широкі умови для організації практики для учнів ліцею;
- з'являються умови для організації короткострокового стажування працівників ПТНЗ;
- розширюються можливості працевлаштування випускників.

Безпосередньо для нашого навчального закладу відновлення і зміцнення зв'язків із соціальними партнерами відкриває наступні додаткові можливості:

- ✚ спрощується доступ до інформації про ринок праці;
- ✚ забезпечується врахування вимог роботодавців;
- ✚ спрощується процедура коректування старих і розробки нових навчальних матеріалів і програм, що відповідають вимогам роботодавців;

- ✚ відкриваються більш широкі умови для організації практики для учнів ліцею;
- ✚ з'являються умови для організації короткострокового стажування працівників ПТНЗ для ознайомлення з новими виробничими технологіями й устаткуванням;
- ✚ розширюються можливості працевлаштування випускників.

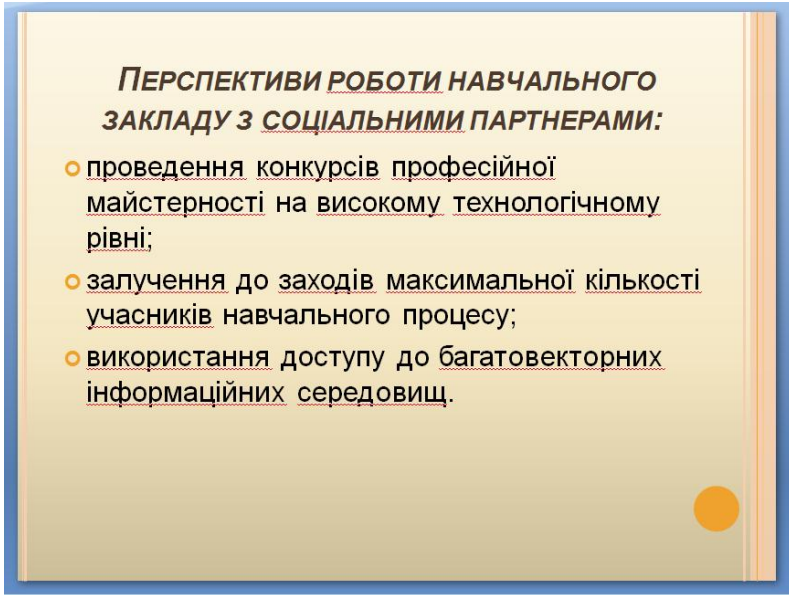
Початок співпраці з роботодавцями розпочинається із таких напрямів:

Система партнерства сприяє позитивним зрушенням у роботі навчального закладу і дає можливість:

- ✚ проводити конкурси профмайстерності на високому технологічному рівні,

- ✚ залучати до заходів максимальну кількість учасників навчального процесу,
- ✚ проводити заходи інтелектуально та методично насичено,
- ✚ використати доступ до багатовекторних інформаційних

середовищ.

Спільною діяльністю навчального закладу з роботодавцями передбачені різні форми співробітництва:

- ✚ укладення договорів соціального партнерства між професійним ліцеєм і підприємствами-замовниками кадрів;
- ✚ забезпечення учнів ліцею робочими місцями під час проходження виробничого навчання і виробничої

практики, які відповідають вимогам кваліфікаційних характеристик;

✚ спільне формування замовлень на підготовку робітничих кадрів;

✚ проведення семінарів-практикумів представниками підприємств-соціальних партнерів з метою ознайомлення педагогів ліцею з новими технологіями і прогресивними методами праці;

✚ залучення передовиків і новаторів сільськогосподарського виробництва до участі у заходах, які проводяться в ліцеї.

ФОРМИ СПІВРОБІТНИЦТВА НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З РОБОТОДАВЦЯМИ:

- укладення договорів соціального партнерства між професійним ліцеєм і підприємствами-замовниками кадрів;
- забезпечення учнів ліцею робочими місцями під час проходження виробничого навчання і виробничої практики;
- спільне формування замовлень на підготовку робітничих кадрів;
- проведення семінарів-практикумів представниками підприємств-соціальних партнерів;
- залучення передовиків і новаторів сільськогосподарського виробництва до участі у заходах, які проводяться в ліцеї.

***ІНДИКАТОРИ
РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ ТА ЕФЕКТИВНОСТІ РОБОТИ
ПТНЗ З РОБОТОДАВЦЯМИ:***

- місце та значимість навчального закладу на ринку професійно-освітніх послуг;
- показники затребуваності випускників на сучасному ринку праці;
- якість професійної підготовки випускників

Індикаторами результативності і ефективності роботи ПТНЗ з роботодавцями є:

- ✓ місце та значимість навчального закладу на ринку професійно-освітніх послуг;
- ✓ показники затребуваності випускників на сучасному ринку праці;
- ✓ якість професійної підготовки випускників

Але, організації системи соціального партнерства заважають багато об'єктивних і суб'єктивних причин.

***ОРГАНІЗАЦІЇ
СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА
ЗАВАЖАЮТЬ:***

Об'єктивні причини

- неузгодженість ринкових механізмів підготовки і перепідготовки кваліфікованих робітників і фахівців;
- дефіцит інформації про ринок професійних освітніх послуг;
- відсутність пільгової податкової політики як у відношенні освітніх установ, так і підприємств;
- недолік нормативної бази, що регламентує сферу освітніх послуг;
- дефіцит фінансування системи професійно-технічної освіти.

Об'єктивні причини:

- + неузгодженість ринкових механізмів підготовки і перепідготовки кваліфікованих робітників і фахівців;
- + відсутність аналізу і прогнозу попиту на підготовку робітників, у тому числі в розрізі професій;
- + дефіцит інформації про ринок професійних освітніх послуг;
- + відсутність пільгової податкової політики як у відношенні освітніх установ, так і підприємств;
- + недолік нормативної бази, що регламентує сферу освітніх послуг;
- + дефіцит фінансування системи професійно-технічної освіти.

**ОРГАНІЗАЦІЇ
СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ПАРТНЕРСТВА
ЗАВАЖАЮТЬ:**

Суб'єктивні причини

- відсутність нормативно-правового забезпечення функціонування системи соціального партнерства;
- інертність мислення багатьох керівників освітніх установ і підприємств в нових економічних умовах;
- роз'єднаність підприємств і їхня відсутність на ринку професійних освітніх послуг.

Суб'єктивні причини:

- ✚ відсутність нормативно-правового забезпечення функціонування системи соціального партнерства;
- ✚ інерційність мислення багатьох керівників освітніх установ і підприємств до роботи в нових економічних умовах;
- ✚ роз'єднаність підприємств і їхня відсутність на ринку професійних освітніх послуг.

Шляхом детального аналізу співпраці навчального закладу з роботодавцями ще у 2010 році було визначено основне коло соціальних партнерів – замовників кадрів. В кінці кожного навчального року адміністрація ліцею разом з педагогічним колективом проводить детальний аналіз роботи з соціальними партнерами та визначає нові шляхи співпраці.

Соціальні партнери ліцею з професій сільськогосподарського напрямку

- ТЗОВ «Еталон-2007», голова Аллазаров Ю.Є.
- ДП Атлантик ФАРМЗ №1, директор Свіря Д.Д.
- ФГ «Дар», голова Блех М.М.
- ДАН-ФАРМ «Україна», директор Іроденко М.М.
- ФГ «Аеліта», голова Осадчий М.О.
- Агрофірма «Перемога», голова Павлюк П.М

Наші учні є бажаними практикантами на цих підприємствах.

Учні ліцею разом з майстрами виробничого навчання здійснюють виїзди до господарства ДАН-ФАРМ «Україна», де мають можливість ознайомитися із сучасною

потужною технікою вітчизняного та іноземного виробництва, побачити її в роботі і разом із досвідченими механізаторами господарства попрацювати на ній.

Також вони ознайомлюються із зразками техніки, яка працює за супутниковим навігатором, новітніми технологіями зберігання врожаю в спеціальних рукавах, а не в складських приміщеннях чи елеваторах, дізнаються про технології постановки техніки та агрегатів на довготривале зберігання в осінньо-зимовий період.

З даним господарством було укладено угоду на проходження виробничої практики 5 учнями II курсу з подальшим працевлаштуванням, а також надано ліцею елітний посівний матеріал (пшениця) для посіву у навчальному господарстві.

Вболіває за навчальний заклад ТзОВ «Еталон 2007», яке очолює Алазаров Юрій Єгорович (до речі, наш колишній випускник). Він допомагає налагоджувати

зв'язки з іншими підприємствами регіону та надає посильну допомогу.

Соціальні партнери ліцею з професій «Слюсар з ремонту автомобілів, водій автотранспортних засобів (категорія «С»))»

- *ФГ «Широкоступ», голова Широкоступ О.В.*
- *ФГ «ЛОРАК», голова Кушнір П.С.*
- *СПД «Кириєнко Микола Петрович», директор Кириєнко М.П.*
- *«Мережа автоплюс», директор Лобуренко М.М.*
- *ТзОВ «Росьтранссервіс», директор Фурилко О.Р.*

Між фермерського господарства «ЛОРАК» та ліцеєм було укладено угоду про навчання двох учнів за професією «Слюсар з ремонту автомобілів, водій автотранспортних засобів (категорія «С»))» з подальшим їх

працевлаштуванням. А також було оплачено курсове навчання цих учнів за додатковою професією «Тракторист-машиніст с/г виробництва». На даний момент ці учні успішно працюють за здобутими професіями.

Соціальні партнери ліцею з професій «Кухар, кондитер»

- *МП «ДЖАВАРІ», директор Данелія С.Г*
- *ТВП «Контракт», директор Яловий М.П*
- *ТЗОВ «СМАК-СЕРВІС», директор Богоніс П.Л.*
- *Філія «Серійний завод «Антонов», заст. директора Асташкін В.І.*
- *НВП «АВ Нові технології», Григораш Н.І*

- *Ржищівський хлібзавод, директор Пугарський Б.М.*

На цих підприємствах учні знайомляться з регіональним компонентом нашого району, прогресивними формами обслуговування, вивчають секрети сервіровок. Неодноразово наші учні отримували схвальні відгуки від роботодавців.

На базі санаторію «Сокіл» філія «Серійний завод Антонов» 16 учнів II курсу пройшли виробничу практику, а п'ятеро найкращих після закінчення навчального закладу отримали можливість працевлаштування на даному підприємстві. Тобто, із року в рік зростає відсоток працевлаштування випускників на підприємствах – соціальних партнерах ліцею.

Протягом останніх років творчою групою нашого навчального закладу проводилося анкетування роботодавців нашого регіону, на визначення рівнів сформованості професійних інтересів робітничих кадрів яких готує ліцей.

Діаграма
«Рівнів
сформованості
професійних
інтересів
випускників»
Високий-
71%, низький-1%,
середній- 28%
Соціальними

партнерами у проведенні профорієнтаційної роботи, яка розпочинається з грудня місяця, виступають районні, міські відділи освіти Миронівського, Кагарлицького, Обухівського районів та міста Ржищів, які щорічно надають інформацію про мережу шкіл районів, кількість учнів у класах, що в свою чергу покращує профорієнтаційну роботу.

Із соціальних партнерів ліцею слід відмітити Кагарлицький, Миронівський районні центри зайнятості, Обухівський та Ржищівський міські центри зайнятості. Ліцей є постійним учасником Ярмарок професій, які організовують і проводять центри зайнятості.

Ржищівський центр зайнятості спільно з ліцеєм також проводить профорієнтаційні заходи з метою виконання плану державного замовлення та поширення інформації щодо діяльності нашого начального закладу.

З метою покращення працевлаштування випускників за нашим запитом центри зайнятості проводять моніторинг наявних вакансій про що повідомляють навчальний заклад листами. Так в листі від 11.12. 2012 р. № 01-14/420 від Кагарлицького центру зайнятості було вказано вакансії з робітничих професій. Аналогічні листи отримані від Миронівського та Обухівського центрів зайнятості. Дані результати засвідчують, що потреба у робітничих кадрах, які готує ліцей, на сьогодні є.

Назва підприємств, установ, організацій	Фактична адреса	Телефон	Юридична адреса, керівник
--	----------------------------	----------------	--

Назва підприємств, установ, організацій	Фактична адреса	Телефон	Юридична адреса, керівник
<i>Сільське господарство</i>			
1. Публічне акціонерне товариство «Миронівське»	08833, Миронівський район, с. Польове, вул. Леніна, 14		08833, Миронівський район, с. Польове, вул. Леніна, 14 Хотрошенко О.І.
2. ФГ «Терези»	08820, Миронівськ. р-н, с. Македони, вулиця Шахтобудівникі в, 37		08820, Миронівськ. р-н, с. Македони, вулиця Шахтобудівникі в, 37 Дмитренко В.В.
3. Сільськогосподарський виробничий кооператив «Заповіт Ілліча»	08740, Обухівський р-н, с. Витачів	04572 30- 210	08740, Обухівський р-н, с. Витачів Черниш В.Б.
4. ТОВ «Расавка»	09230, м. Ржищів, вул. Островського, 22		09230, м. Ржищів, вул. Островського, 22 Шевчук А.І.
5. ТОВ «Вікторівка»	08830, с. Вікторівка	37-5-31	08830, с. Вікторівка Сосюра В.П.
6. ПОСП «Дніпро»	09210, Кагарлицький район, с. Стайки, вул. Шкільна, 1		09210, Кагарлицький район, с. Стайки, вул. Шкільна, 1 Ворона А.П.
7. ФГ «Білиловець»	09213, с. Халча, вул. Жовтнева,		09213, с. Халча, вул. Жовтнева,

Назва підприємств, установ, організацій	Фактична адреса	Телефон	Юридична адреса, керівник
	44		44 Білиловець О.О.
8. ФГ «Люцерна»	09220, с. Черняхів, вул. Заводська, 94		09220, с. Черняхів, вул. Заводська, 94 Лящук М.Ф.
9. ФГ «Слобідська»	09250, с. Слобода, вул. Молодіжна		09250, с. Слобода, вул. Молодіжна Васильчук Л.І.
10. ФГ «Лещенко»	08811, Миронівський район, с. Пії, вул. Пролетарська, 5		08811, Миронівський район, с. Пії, вул. Пролетарська, 5 Лещенко О.Д.
11. СФГ «Олійник»	08811, Миронівський район, с. Пії, вул. Пролетарська, 26	04574-34-5-51	08811, Миронівський район, с. Пії, вул. Пролетарська, 26 Олійник М.Г.
12. ТОВ «Будпостач АВ»	08700, м. Обухів, вул. Київська, 15		08700, м. Обухів, вул. Київська, 15 Бердніков А.В.
13. ФО «Дикий В.В.»	09236, с. В. Прицьки	0675825877	09236, с. В. Прицьки Дикий В.В.
14. ФГ «Аеліта»	09230, м. Ржищів, вул. Шевченка, 20а		09230, м. Ржищів, вул. Шевченка, 20а Осадчий М.О.

Назва підприємств, установ, організацій	Фактична адреса	Телефон	Юридична адреса, керівник
15. СФГ «Золота нива»	м. Узин, вул. Нова, 23		м. Узин, вул. Нова, 23 Сягосар М.П.
16. «Кагма»	09200, м. Кагарлик		09200, м. Кагарлик
17. СПД «Кириєнко М.П.» СТО	09200, м. Кагарлик	5-19-94	09200, м. Кагарлик Кириєнко М.П.
18. ПСП «Росава»	09200, м. Кагарлик, вул. Жовтнева, 50		09200, м. Кагарлик, вул. Жовтнева, 50 Павлюк А.М.
19. СФГ «Мальований В.В.»	08824, Миронівський район, с. Потік	04573 3-13-21	08824, Миронівський район, с. Потік Мальований В.В.
20. СТОВ «Піщальники»	Черкаська обл., с. Піщальники	047369433 8	Черкаська обл., с. Піщальники Степаненко В.М.

**Перелік
підприємств, установ, організацій замовників кадрів на
2013 рік
ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей»**

№ з/ п	Найменування підприємства, установи, організації замовника кадрів	Напрямок підготовки			
		Автомобільний транспорт	Громадське харчування	Сільське господарство	
		Професія			
		Слюсар з ремонту автомобілів, водій автотранспортних засобів (категорія „С”)	Кухар, кондитер	Кухар	Тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісгосподарського) виробництва (категорії „А”, „В”, „С”); слюсар з ремонту сільськогосподарських машин та устаткування; водій автотранспортних засобів (категорія „С”)
	Фермерське господарство «Петрів»	10	5	–	7
	ТОВ «Компанія Еталон-2007»	5	5	–	7
	СПД «Кириєнко М.П.»	10		–	–
	НВПП «АВ Нові технології»	–	5	5	5
	ППФГ	2		2	2

	«Предченко М.В.»				
	Власне господарство по заготівлі, переробці та громадському харчуванню Кагарлицького Рай СТ	–	15	–	–
	Санаторій «Дніпро»	–	5	–	–
	ТОВ «Расавка»	2	–	–	2
	ФГ «Аеліта»	5	–	–	–
	СТОВ «Дніпро»	–	1	–	–
	Кагарлицьке РСТ ресторан «Колос»	–	5	–	–
	ПП «Причепа В.Б.»	5	–	–	–
	ПП Лобуренко М.М.	5	–	1	–
	ПП Орденко В.С.	5	–	–	2
	Санаторій «Жовтень»	–	5	–	–
	ДП «Ржищівський міськспоживкооп торг»	–	–	5	–
	Підприємство «Ржищівський ринок»	1	2	–	–
	МП «Джаварі»	–	2	2	–
	Разом	50	50	15	25

Згідно Постанови Кабміну від 20.03. 2013 р № 207 «Про порядок видачі ваучерів для підтримання конкурентоспроможності осіб на ринку праці» між Ржищівським міським центром зайнятості та ліцеєм було

укладено угоду про перепідготовку 5 осіб, які отримали ваучер за професією «Бджоляр». На майбутнє заплановано проведення перепідготовки осіб за професією «Тракторист –машиніст с/г виробництва».

Свідченням співпраці навчального закладу зі службами зайнятості є подяка навчальному закладу в особі директора від заступника голови Київської

облдержадміністрації Т. Подашевської «За майстерність фахової педагогічної діяльності, вагомий внесок у реалізацію державної політики зайнятості у Київській області»

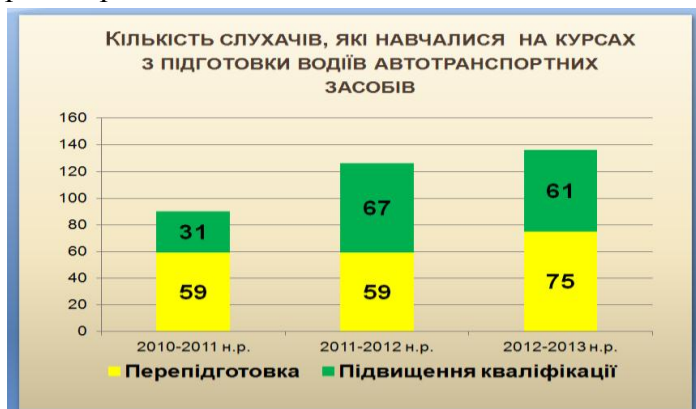
Адміністрацією ліцею проводиться робота з поглиблення відносин по соціальному партнерству з місцевими органами влади та Кагарлицькою

держадміністрацією. Міський голова Спичак М.А., голова профспілки працівників АПК Кагарлицького р-ну Цибульський П.К., заступник голови держадміністрації Лялюк З.О. є постійними відвідувачами семінарів-практикумів, конкурсів професійної майстерності, на яких відзначають кращих працівників та учнів.

Колектив ліцею тісно підтримує зв'язки з вищими навчальними закладами м. Києва та області (Київський національний університет культури і мистецтв, Коледж ресторанного господарства, Немішаєвський агротехнічний коледж, РППТ, Тарашанський агротехнічний коледж та інші).

Адміністрацією ліцею проводиться робота по розширенню соціального партнерства. Так, у липні 2013 року за власний рахунок Кагарлицького ДРБУ в рамках соціального партнерства зроблено ямковий ремонт асфальтованого покриття дороги території ліцею.

За рахунок соціальних партнерів з кожним роком зростає кількість слухачів на курсах з підготовки водіїв автотранспортних засобів

Результатом соціального партнерства є не тільки проходження виробничої практики, працевлаштування учнів, а й надходження коштів.

Отримані кошти використовуються на виконання ремонтних робіт (дахи гуртожитків, мережі водопостачання та електромережі, ремонт соціально-побутових приміщень, оновлення матеріально-технічної бази майстерень та кабінетів, ремонт навчальної та сільськогосподарської техніки). Так, придбано два мультимедійних проектори, ноутбук, відремонтовано агрегат для тюкування соломи та багато іншого.

Отже, впровадження співпраці з соціальними партнерами - перспективний шлях формування професійних інтересів майбутніх кваліфікованих робітників як інноваційного розвитку ліцею.

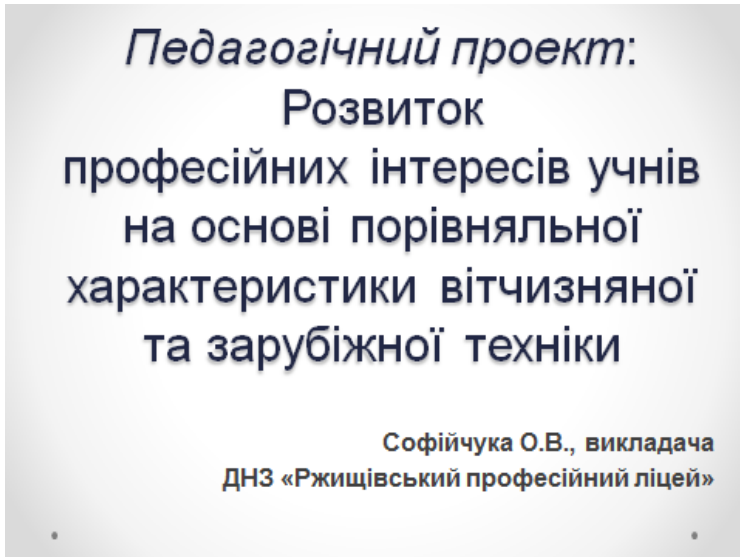

Педагогічний проект:

Розвиток професійних інтересів учнів на основі порівняльної характеристики вітчизняної і зарубіжної техніки

*Софійчук О.В., викладач
ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей»*

Слайд 1.

На жаль, ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей» не має сучасної техніки та обладнання для ознайомлення учнів, але мають підприємства – соціальні партнери. Домовленість з соціальними партнерами дає можливість здійснити практичне ознайомлення з сучасною технікою та обладнанням у виробничих умовах.

Підприємства – соціальні партнери

- ТзОВ «Еталон-2007», голова Аллазаров Ю.Є.
- ДП Атлантик ФАРМЗ №1, директор Свіря Д.Д.
- ФГ «Дар», голова Блех М.М.
- ДАН-ФАРМ «Україна», директор Іроденко М.М.
- ФГ «Аеліта», голова Осадчий М.О.
- Агрофірма «Перемога», голова Павлюк П.М.

Разом з тим, у процесі інтегративної підготовки фахівців для агропромислового комплексу в ліцеї виникає цілий ряд проблем, які не вирішуються. Наприклад:

- За останні роки не поповнюється і не оновлюється парк сільськогосподарських машин. Особливо слід відзначити, що ліцей зовсім не забезпечений сучасною сільськогосподарською технікою;
- Недостатньо забезпечений навчальний заклад новою навчальною літературою із спеціальних предметів. Значна частина бібліотечного фонду застаріла;
- Потребує поповнення і заміни значна частина технічних засобів навчання та обладнання лабораторій.

Проблем багато, але незважаючи на це педагогічний колектив продовжує творчо працювати над подальшим

поліпшенням навчально-виховного процесу, приділяє особливу увагу зміцненню матеріальної бази, удосконаленню навчальних планів і програм, актуальним проблемам викладання.

Конкурентоспроможність сучасного робітника передусім залежить від того, чи володіє він прогресивними виробничими технологіями, чи вміє виконувати роботи з використанням новітніх матеріалів, інструментів, обладнання. Аби все це не стало новиною для учнів ліцею, в нашому закладі організовано відвідування виставок та конференцій аграрної тематики. Матеріали виставок систематизуються та використовуються у навчальному процесі.

Слайд 3.

Матеріали виставок аграрної тематики

- Електронні засоби навчання за напрямом «Сільське господарство»
- Інформаційні науково-технічні видання
- Каталоги агротехніки
- Інформаційні видання в галузі агротехнологій

*Перелік електронних засобів навчання за напрямом
«Сільське господарство»:*

1. Сільське господарство Данії
2. Корпусные улья. Матководство. Словакия.
3. З досвіду роботи закладів ПТО Рівненщини. 2008
4. Сільськогосподарська техніка // ООО «РОПА Україна» // м. Біла Церква
5. Всеукраїнська нарада директорів ПТНЗ сільськогосподарського профілю // м. Погребище, 2006
6. Агротехнології в гармонії з природою // ВАТ «Червона зірка» // www.chervonazirka.com
7. Заключний етап Всеукраїнського конкурсу фахової майстерності серед учнів ПТНЗ за професією «Тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва» // смт. Хотинь Сумської обл., 2006
8. Прайс-лист РТИ // ООО «Бастион-комплект» // www.bastionrti.ru
9. Зернозбиральний комбайн «Дніпро-350» // ТОВ «ДНІПРОФ» // www.dniprof.com
10. Зернозбиральні комбайни «Сампо Розенлев» // ТОВ «ДНІПРОФ» // www.dniprof.com
11. Набор машин для подготовки почвы и посева // ТОВ ВЕДЕРСТАД, м.Жашків Черкаська обл. // www.vaderstad.com
12. ТОВ ВЕДЕРСТАД, м.Жашків Черкаська обл. // www.vaderstad.com
13. Бетанал. Науковий семінар в Інституті цукрових буряків.

14. Так теорія втілюється в практику. Каталог продукції та системи захисту рослин // «Август Україна».
15. Технології, що приносять гроші // АМАКО
16. Продукція. Інновація. Історія // CLAAS, 2013

*Перелік інформаційних науково-технічних видань
сільськогосподарського напрямку:*

1. Агробізнес Україна. – 2014, № 4, 3, 2, 1;
2. Агробізнес Україна. – 2013, № 5, 4, 3, 2;
3. Агробізнес Україна. – 2012, №5, 2;
4. Агробізнес Україна. – 2011, №6,4,3,;
5. Агробізнес Україна. – 2010, № 6, 5,4,3, 2,1;
6. Агробізнес Україна. – 2009, № 5,4,3,2;
7. Агробізнес Сьогодні. – 2013, № 12, 11,10;
8. Агробізнес Сьогодні. – 2012, №8, 7;
9. Амако – Інформ. – 2009, №1-2; 2008, №3-4;2007, №2;
2006, №2,3; 2005, №4;
10. ASTRA LAND. – 2007, №3,2;
11. Зерно. – 2011, № 11,9,8,7,3,1; 2010, №11;
12. Механізація сільського господарства. – 2012, №3;
13. Нива. – 2013, №8,3;
14. Новини Агротехніки. – 2009, №5,4,3,2,1; 2008, №6,2;
15. Пропозиція. – 2011, №2,1;
16. Ринок сівалок в Україні//Для сучасного аграрія. – 2011;
17. Современная сельхозтехника и оборудование. – 2011,
№1;
18. Техніка для сільського господарства та будівництва. –
2006, №1;
19. FARMER. – 2013, №11,10.

Миронівський інститут пшениці

ім.В.М.Ремесла Української Академії Аграрних Наук

1. Академік Ремесло Василь Миколайович (1907 – 1983) :Бібліогр. покажчик/УААН, ДНСГБ; Уклад.: В.А.Вергунов, О.О.Чергниш, В.І.Дубовий, Г.Ю.Борсук; Наук.ред. В.А.Вергунов. – К., 2006. – 192 с.
2. Каталог сортів Миронівської селекції. – Миронівка, 2008. – 126 с.
3. Проспект «Миронівський інститут пшениці імені В.М. Ремесла Української Академії Аграрних Наук». – Миронівка, 2008. – 95 с.
4. Проспект «Миронівський інститут пшениці імені В.М.Ремесла Української Академії Аграрних Наук». – Миронівка, 2007. – 90 с.
5. Рекомендації з підготовки та проведення сівби ярої пшениці і ярого ячменю та догляду за посівами зернових колосових культур у Лісостепу України врожаю 2009 року. – Миронівка, 2009. – 47 с.
6. Рекомендації з підготовки та проведення сівби озимих зернових колосових культур у Лісостепу України під урожай 2010 року. – Миронівка, 2009. – 53 с.

Перелік каталогів агротехніки

- 1.Каталог техніки, 2006 – 2007. – Техноторг.
- 2.Довідник сільськогосподарської техніки. – Технік енерджі.
- 3.Українська аграрна лізингова компанія:Каталог продукції, 2007.

- 4.Каталог с/х техніки. – Агротехцентр.
- 5.Агро-індустріальна Компанія. – Каталог 2009.
- 6.Українсько-німецьке ТОВ «Флігель». – Каталог продукції.
- 7.Ростсельмаш. – Каталог продукції.
- 8.Производственно-лизинговое предприятие «Укראгропостач». – 2006.
- 9.Каталог, 2007/2008. – KUHN.
- 10.Каталог 2012. – АІКо.
- 11.Каталог-довідник с/г техніки та обладнання для переробки с/г продукції.-2008.
- 12.Производственно лизинговое предприятие «Укראгропостач». –Каталог продукції, 2006.

Перелік інформаційних видань в галузі агротехнологій

- 1.PIONEER. Технологія успіху. – 2006, 2007, 2010,2012.
- 2.ВАССМА. Торговий дім. – 2007.
- 3.LEMBKE .Программа гибридов 2007.
- 4.Каталог пестицидов компанії «Доу АгроСайенсис». – 2007.
- 5.Ерідон тех. 2012 .
- 6.Лимагрейн 2009-2010. Семена полевых культур.
- 7.Євраліс семенс. – Каталог 2009.
8. PRONAR. – 2009, №1.
- 9.Агромаркет. - 2010, №10.
- 10.LEMBKE. Программа ярового рапса 2009.
- 11.BASF.Выращивание озимого и ярового рапса в странах СНГ.
- 12.TORNUM. Хранение и переработка зерна.

- 13.РАЙЗ. Насіння: ярі культури. – Каталог 2008.
- 14.РАЙЗ.Насіння: озимі культури. – Каталог 2008.
- 15.EURALIS. – Каталог 2011.
- 16.DEKALB. Інновації. – Каталог 2007,2012.
- 17.Імпакт К. Від кореня до стебла хвороб нема.
- 18.СHEMINOVA. Надійний партнер сучасного аграрія.
- 19.Syngenta. Гібриди кукурудзи, силосного сорго, соняшнику, цукрових буряків та озимого ріпаку.
- 20.Декалб. Інновація триває. – Каталог гібридів ріпаку 2012.
- 21.Рекордний врожай. – Весна 2009.
- 22.MONSANTO. Каталог засобів захисту рослин 2012.
- 23.Каталог гібридов подсолнечника Інститута растениеводства им. В.Я. Юрьева. – «ХЕЛП-АГРО» 2011.
- 24.Щелково Агрехим. Каталог засобів захисту рослин.
- 25.ТОВ «ХІМАГРОСЕРВІС». Засоби захисту рослин.
- 26.Хімагромаркетинг. Засоби захисту рослин. – 2007.
- 27.ВИМПЕЛ. Регулятор росту рослин.
- 28.AVGUST. Каталог засобів захисту рослин. – 2011.

Слайди 4-7.

Трактор ФЕНДТ 936 ВАРІО

На основі спільних з «Порше» попередніх досліджень, інженери фірми «Фендт» розробили зовсім новий дизайн. До елементів, які вирізняють трактор, відносяться «приталений» капот двигуна, нові елементи освітлення та нова кабіна.

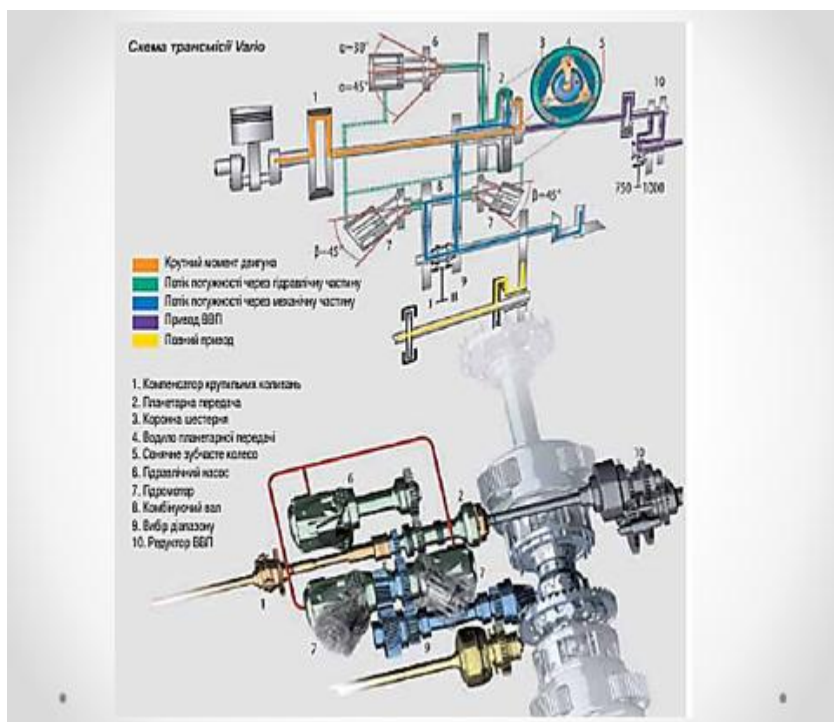
Мета розробки – гармонійно об’єднати в тракторі технічну функціональність з сучасним дизайном. Завдяки цьому, «Фендт» - єдиний виробник тракторів, відмічений премією «Red dot: best of best» (кращий з кращих), за високу якість дизайну під час відомого конкурсу «Red dot award; product desing 2006» в місті Ессен. За технічне «начиння» «фендт» отримав золоту медаль в номінації «За економічність, надійність та комфорт» на виставці «Агротехніка 2005», яка проходила в м. Ганновер.

Безступінчаста коробка передач VARIO

Щоб перетворити високу потужність тракторів у велике тягове зусилля, «Фендт» обладнав свої машини

безступінчастою коробкою передач ВАРІО, що сьогодні не має аналогів у світі.

Переваги трансмісії ВАРІО вже в тому, що традиційно коробка передач має більше трьох десятків шестерень, а у ВАРІО їх лише чотири пари! І при цьому вона дозволяє розвинути безступінчастий діапазон швидкостей від 0 до 60 км/год. Коробка передач Fendt ML 260 забезпечує високий ККД трансмісії як для важких польових умов, так і для транспортних робіт. Максимальна швидкість – 60 км/год досягається вже при економічних 1900 об/хв.

Мотор від Deutz. Велика потужність, мала витрата пального

При постійному збільшенні вартості дизельного пального економічність трактора стає знаковим моментом. Для ВАРІО 936 з метою підвищення продуктивності фірма ФЕНДТ зупинила вибір на шестициліндровому двигуні нової концепції **Deutz** серії TCO 2013 4064 V. Потужний двигун з робочим об'ємом 7,2 літри має систему впорскування Common – Rail, яка регулює подачу пального в залежності від кількості обертів двигуна під тиском до 1600 бар. Також двигун має електронне регулювання EDC-7.

Підтримка високотехнологічної системи впорскування нового Фендта виконується за допомогою системи вторинного використання відпрацьованих газів AGRex.

За рахунок визначеного дозування при вторинному використанні відпрацьованих газів досягаються оптимальні умови процесів горіння, що в підсумку призводить до зниження витрати пального. У ФЕНДТ витрата пального складає 198 г/кВтг.

Електронна система управління вентилятором Viscotronic відповідає за оптимальну кількість його обертів. При цьому разом з охолодженням двигуна враховується охолодження коробки передач та повітря, яке нагнітається. Як результат – значне збільшення ККД завдяки зменшенню витрат енергії.

Трактор ФЕНДТ 936 ВАРІО має 600-літровий паливний бак. Завдяки насосам впорскування, які мають зовнішню

систему мащення, можливе використання альтернативного пального (біодизель).

Суперсила за допомогою супергуми передається на землю

Велика потужність, між іншим, не є достатньою умовою досягнення великої тяги. Перетворення потужності ФЕНДТ в тягу забезпечують нові шини. Важливий фактор – можливість використання на задніх осях трактора коліс з діаметром 2150 мм і на передніх 1750 мм.

Порівняно з попередніми варіантами це дозволяє збільшити площу контакту коліс з землею на 15%.

Для кращого перетворення потужності в тягову силу в арсеналі Фендт є модульна система балансування: попереду трактор може нести до 2500 кг з переднім підйомним пристроєм або без нього. В задній можливе монтування двох дискових балансирів по 1000 кг без наступного зниження швидкості руху трактора. Задні балансири інтегровані в колісні диски таким чином, що вони не збільшують габаритні розміри трактора.

Гідравлічна система для високих запитів

Гідравлічне серце 936 ВАРІО – це 160-літровий аксіально-плунжерний насос. На замовлення може встановлюватися насос з більш потужними показниками – 216л/хв.

Висока мобільність завдяки 60 км/год на трасі

Трактор Фендт є першим трактором, який без обмеження можливостей на польових роботах може мати максимальну швидкість 60км/год. Базою для цього досягнення служить нове швидкісне шасі: симбіоз передньої осі з незалежною підвіскою коліс, системи стабілізації FSC, реактивної рульової системи та пневматичної гальмівної системи особливої конструкції.

Без потреби технічного обслуговування гідропневматична система підвіски передньої осі має робочий хід 300 мм, що є рекордним показником серед серійних тракторів. Повністю автоматичне регулювання рівня забезпечується постійним робочим ходом підвіски при максимальному навантаженні на передню вісь до 8 тонн. Для навіски балансирів вручну, для точної роботи з переднім начіпним обладнанням, робочий хід передньої осі можливо заблокувати, вільний поперечний хід осі при цьому збережеться.

Кабіна – комфортне місце для високоякісної роботи

Нова кабіна для ФЕНдт, яка є в даний момент самою великою кабіною серійних тракторів, забезпечує оператору чудовий круговий огляд, першокласну шумоізоляцію, має суцільне тоноване переднє та бокове скло, крісло на пневматичній подушці. Рівень шуму в кабіні нижчий 70 дб. Нова концепція трьох точкової підвіски кабіни забезпечує м'яке кріплення з корпусом трактора і мінімальну передачу вібрацій та акустичних шумів. Крім того, знижує похилі рухи та коливання. Освітлення може встановлюватися

індивідуально, по периметру кабіни. А також є опція з ксеновим освітленням.

Концепт управління Variosepter – новий стандарт

Трактор Фендт, обладнаний системою Variosepter, використовує найсучасніший в тракторобудуванні концепт, в якому всі системи управління зосереджені на джойстику та багатофункціональному підліктьовику. Підліктьовик за бажанням може бути налаштований як горизонтально, так і вертикально, при цьому можливі додаткові індивідуальні регулювання. Оператор має доступ до всіх функцій

трактора, які інтегровані в підліктвовик поряд з терміналом VARIO на джойстику. За його допомогою можливо зручно контролювати напрям та швидкість руху, передній та задній вали відбору потужності, гідравлічну систему.

Абсолютно нова система повороту робочого місця, яка дозволяє повернути всі елементи управління, в тому числі і педалі, на 180⁰, відкриває для професіоналів широкі можливості використання ресурсів трактора.

Проектно-дослідницька робота учнів «Діти Яровіта»

Автор: Софійчук О. В., викладач спецдисциплін

ДНЗ «Ржищівський професійний ліцей»

Галузь застосування: сільське господарство

Основні питання: Чи є сучасні технології природозберігаючими?

Тематичні:

- Чим краще обробляти ґрунт?
- Чи готові ми до жнив?
- Чи потрібно знати географію хліборобу?

Змістові:

- Що таке сучасні технології?
- Чим обробляють землю?
- Які бувають ґрунти?

Ключові слова: сільське господарство, агрономія, сільськогосподарські машини, трактори, хліборобство, рослини, агротехнологія .

Мета впровадження:

- використання інформаційних технологій у навчально-виробничому процесі;
- підготовка кваліфікованих робітників для агропромислового комплексу;
- розвиток творчої особистості майбутнього фахівця на основі впровадження прогресивних освітніх та сучасних виробничих технологій;

- підвищення якості професійного навчання до рівня, що відповідає високому змісту сучасних техніки та технології.

Стислий опис інновації:

У проекті беруть участь майстри виробничого навчання та професійно здібні учні I та II курсів, які навчаються за професією «тракторист-машиніст сільськогосподарського виробництва, водій автотранспортних засобів, слюсар –ремонтник». Їхня дослідницька та пошукова робота дасть змогу впроваджувати нові технології виробництва у навчально – виробничий процес.

Під час роботи над проектом учні вивчають історію розвитку землеробства, порівнюють енергозатрати плуга та плоскоріза в Київській та Дніпропетровській областях, технології обробітку ґрунту в різних регіонах, досліджують ефективність використання сільськогосподарських машин для обробітку ґрунту.

Навчальні цілі та очікувані результати проекту:

- Для кращого розуміння та усвідомлення теми учні будуть вивчати с/г машини, трактори, історію, географію, хімію.
- Для виявлення рівня осмислення теми учні пройдуть тестування.
- Навчатимуться розподіляти ролі у команді.
- Формуватимуть навички аналізу та синтезу.
- При підготовці і створенні презентацій учні навчатимуться коротко формулювати свою думку,

структурувати свою доповідь, використовувати різні мультимедійні засоби і можливості, стисло, чітко відбирати найяскравіші переконливі факти для демонстрування думок та ідей.

- При демонстрації презентації розвиватимуть навички виступати перед аудиторією.
- Навчатимуться працювати в групах, усно та письмово висловлювати власні оцінки щодо прочитаного.
- При складанні діаграм учні будуть порівнювати, аналізувати, співставляти цифри, факти, добирати необхідний матеріал.
- Кінцевою метою проекту буде складання збірки рекомендацій щодо ефективного використання плугів та плоскорізів в різних регіонах України.
-

Діяльність учнів:

На початку роботи учні знайомляться з метою проекту, з ключовим та тематичними питаннями, обирають тему для дослідження. Наступним етапом є створення груп та планування роботи над дослідженнями:

1 група – вивчають ефективність використання різних знарядь обробітку ґрунту. Результати подають у вигляді презентації.

2 група - досліджують готовність навчального закладу до жнив 2013. Результати представляють у вигляді публікації.

3 група - досліджують особливості землеробства у Київській та Дніпропетровській областях. Результати дослідження представляють у вигляді веб-сайту.

Приблизний час, необхідний для реалізації проекту: один місяць.

Вхідні знання та навички:

Вміння користуватись ІКТ та необхідні знання з хімії, історії, географії та предметів сільськогосподарського циклу.

Учнівський проект: Чим краще обробляти землю?

*Чорнобай Р., Карась О., учні 22 групи
ДНЗ «Ржищівськи професійний ліцей»*

Чим краще обробляти землю?

ВИКОНАЛИ:

Чорнобай Р,

Карась О.

учні 22 групи

Ми вирішили дізнатися:

- Яке знаряддя менш енергоємне?

Для цього ми порівняли енергозатрати
пруга та плоскоріза в Київській та
Дніпропетровській областях

Ось які дані ми отримали:

Висновок:

Провівши дослідження, ми прийшли до висновку, що в залежності від географічної зони можуть використовуватись різні знаряддя обробки ґрунту.

**Практико-орієнтований учнівський проект:
Індустріальна технологія вирощування та
збирання озимої пшениці»**

*Люди разом можуть здійснити те,
Що не в змозі зробити самотужки.*

Д. Вебстер

Мета проекту:

- формування професійно-інтегрованих знань з загальноосвітніх та спеціальних дисциплін: загальної біології, органічної хімії, математики, агротехнології, ґрунтознавства, експлуатація сільськогосподарських машин тощо у майбутніх кваліфікованих робітників;
- формування професійно орієнтованого інформаційного простору майбутнього кваліфікованого робітника аграрної галузи;
- формування професійного інтересу учнів ПТНЗ аграрного профілю щодо пошуку, аналізу і поширення інформації про індустріальну технологію вирощування та збирання озимої пшениці.

Завдання проекту:

- планування та здійснення пошукової роботи, надання інформаційної допомоги з питань індустріальну технологію вирощування та збирання озимої пшениці ;
- створення архіву інформаційно-освітніх матеріалів (ІОМ), залучення до цієї роботи науково-практичних фахівців аграрного виробництва;
- надання можливостей учням реалізувати власні професійні інтереси та інформаційні потреби в

дружньому неформальному середовищі, власні ініціативи шляхом залучення до пошукової роботи.

Учасники проекту:

- Учні груп № 32 Ржищівського професійного ліцею;
- волонтери ;
- викладачі спец. дисциплін;
- викладачі загальноосвітнього циклу предметів, бібліотекар.

Тип проекту: груповий, середньотривалий.

Зміст проекту

I. Підготовчий етап

Визначення теми і мети.

У чому полягає задум? Здійснити міні проекти за напрямками (зібрати інформацію) біологічні особливості озимої пшениці; сорти м'якої та твердої озимої пшениці, сорти інтенсивного типу; технологія вирощування (сівозміна, обробка ґрунту, підживлення, добрива, посів, догляд за посівами, збір врожаю), безвідходна технологія збору врожа , інтенсивна технологія вирощування озимої пшениці.

Для чого це потрібно? Реалізувати власні пізнавально-професійні інтереси та інформаційні потреби в дружньому неформальному середовищі.

II. Планування діяльності

Картка-підказка «Наш проект» (для кожного члена групи)

Група: 20 учнів

Наш проект називається: «Індустріальна технологія вирощування та збирання озимої пшениці»

Що ми хочемо зробити? Здійснити пошук, аналіз і поширення інформації про індустріальну технологію вирощування та збирання озимої пшениці.

Що буде головним результатом роботи? Формування власних професійно-інтегрованих знань та професійного інтересу до майбутньої професійної діяльності.

До кого ми будемо звертатися по допомогу? До викладачів спец. дисциплін, загальноосвітнього циклів предметів, бібліотекаря, науково-практичних фахівців аграрного виробництва.

III. Виконання проекту

1. Обговорення у групі важливості проблеми.
2. Висловимо пропозиції щодо форм представлення результату.
3. Визначимо джерела потрібної інформації.
4. Розподілимо обов'язки між учасниками.
5. Зберемо необхідний матеріал.
6. Виготовимо продукт проекту (буклет, міні-посібник, публікація).

IV. Захист проекту

1. Запросимо гостей і презентуємо проект.
2. Оцінимо роботу учасників.
3. Висунемо прогностичну тему наступного проекту.

Критерії оцінки результатів діяльності творчих груп.

1. Зміст інформаційно-освітніх матеріалів (ІОМ).
2. Нетрадиційні оригінальні ідеї розробки ІОМ, щоб забезпечити бажаний результат.
3. Рівень свідомості і активності учасників проекту.

Картка учасників колективного проекту
«Індустріальна технологія вирощування та збирання озимого жита»

ПТНЗ: Ржищівський професійний ліцей
(Кагарлицький р-н, Київської області)

Група: № 32 («тракторист-машиніст
сільськогосподарського виробництва»)

Група: Давид Ф., Микола М., Сергій П., Андрій Г.,
Олексій Б., Костянтин Р., *волонтери:* Кирило Ф., Ярослав М.

Наш міні-проект: **«Ботанічна характеристика та біологічні особливості озимого жита. Районовані сорти.»**

Мета проекту: з'ясувати значення природних факторів та їх вплив на технологію вирощування озимого жита, його біологічні особливості вирощування, догляд за посівами, збір врожаю.

Основні завдання:

- збір інформаційного матеріалу теорії та досвіду практики з питань вирощування в господарствах району озимого жита;
- створення архіву інформаційно-освітніх матеріалів;
- проведення діалогів, зустрічей для реалізації власних професійних інтересів та інформаційні потреби в

дружньому неформальному середовищі, власні ініціативи шляхом залучення вирощування районованих сортів озимого жита.

Нам знадобиться під час проекту: інтернет-ресурси, бібліотечний фонд навчального закладу, міської, сільської бібліотеки; консультації агрономів, селекціонерів, педагогів професійного навчання.

Нам слід прочитати: 1. В.П. Гудзь. Землеробство з основами ґрунтознавства і агрохімії. / В.П. Гудзь, А.П. Лісовал, В.О. Андрієнко, М.Ф. Рибак. / За ред. В.П. Гудзя. 2 видання. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 408 с.

2. Бугай С.М. Растениеводство / С.М. Бугай, А.И. Зинченко, В.И. Моисеенко, Н.А. Горак. – К.: Вища шк. Головное изд.-во, 1987. – 328 с.

Ми будемо звертатися по допомогу і поради: до педагогів професійного навчання.

План виконання роботи:

1. Обговорення у мікрогрупі важливості проблеми. Висловимо пропозиції щодо форм розв'язання завдань, шляхів досягнення та представлення результату.

2. Визначимо джерела потрібної інформації. Розподілимо обов'язки між учасниками.

3. Зберемо необхідний матеріал. Аналіз та систематизація матеріалів.

4. Обговорення забраного матеріалу. Виготовимо кінцевого продукт проекту.

5. **Захист проекту: Презентація усного журнал: «Ботанічна характеристика та біологічні особливості озимого жита»,**

6. **Семінар-практикум «Районовані сорти озимих зернових (пшениці, жита)».**

7. Підіб'ємо підсумки: *Чи ми виконали те, що задумали?* Так!

Що було зроблено добре? Аналіз першоджерел і спілкування фахівцями агарного виробництва району, та пізнавально-професійне спілкування з фермером Богданом С. господарство якого вирощує озиме жито.

Що особливо запам'яталось? Міні-експедиція «Районовані сорти озимих зернових та їх продуктивність».

8. **Висунемо прогностичну тему наступного проекту: Третикале – кормова культура (отримана схрещенням твердої пшениці та жита). Технологія вирощування.**

ВИКОРИСТАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Агапова, М.Б. Формування професійних інтересів учнів професійно-технічних навчальних закладів у процесі фахової підготовки / М.Б. Агапова.: Автореф. дис...канд. пед наук: 13.00.04. / ЖДУ ім. І.Франка. – Житомир, 2008. – 18 с.
2. Бугерко, А.А. Організація навчально-виробничого процесу у вищому професійному училищі-агрофірмі / А.А. Бугерко: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Інститут педагогіки і психології проф. освіти. / А.А. Бугерко – К., 1999. – 23 с.
3. Буланова-Топоркова, М.В Педагогика и психология высшей школы. / М.В Буланова-Топоркова, А.В. Духонева, Л.Д. Столяренко и др.. - Ростов-н/Д., 2002 – 276 с.
4. Взаємодія ринку праці та професійно-технічної освіти. Механізм створення Державних стандартів професійно-технічної освіти з конкретних професій: Зб. мат., підгот. у рамках реалізації укр.-нім. Проекту «Підтримка реформ професійно-технічної освіти в Україні». – К., 2006. – 276 с.,
5. Вовковінський, М.І. Засоби підвищення педагогічної техніки викладача щодо профорієнтації учнів ПТНЗ / М.І. Вовковінський // Молодь і ринок. – 2011. – №2. – С. 111-116.
6. Голубенко, О. Стандартизація освіти / О. Голубенко, Т. Морозова : за і проти // К.: Вища школа. – 2008. - № 7.

7. Даниленко, М.В. Профориєнтація для випускників [Текст] : тренінг / М. В. Даниленко // Психолог. Шкільний світ. – 2009. – № 36. – С. 20-22.

8. Деркач, А.А. Акмеологические основы развития профессионала. / Анатолий Алексеевич Деркач – М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: НПО «МОДЭК», 2004. – 752 с.

9. Дубініна, О.В. Психолого-педагогічні умови формування професійної компетентності у майбутніх автослюсарів в центрах професійно-технічної освіти / Дубініна О.В.// Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія № 13. Проблеми трудової та професійної підготовки: Зб. наукових праць. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2011, - Випуск 17. – 222с.

10. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

11. Закатнов, Д.О. Концепція професійної орієнтації молоді на робітничі професії / Дмитро Закатнов // Проф.-тех. освіта. – 2011. - №1. – С. 39-42.

12. Закатнов, Д.О. Психолого-педагогічне забезпечення підготовки учнівської молоді до вибору кар'єри у процесі ПТО / Д.О. Закатнов // Професійно-технічна освіта: інноваційний досвід, перс перспективи: наук.-метод. зб. – Х., 2009. – Вип. 6. - С. 180-184.

13. Закон України “Про професійно-технічну освіту” від 10.02. 1998 р. № 103\98-ВР. [Електроний ресурс] / режим доступу: http://www.osvita.org.pravo/law_04/part_05.html.

14. Інформаційно-аналітичні та довідкові матеріали МОН України «Про перспективи розвитку професійно-технічної освіти України. / Електронний ресурс / режим доступу: http://www.mon.gov.ua/edukation/prof-tech/forma_3.dok
15. Калошин, В.Ф. Складові успіху / В.Ф. Калошин // Упр. шк. – 2007. - №32. – С. 19-23.
16. Кудикіна, Н.В. Методологія наукових досліджень: стисло й доступно для початківців/ Н.В. Кудикіна : Навчально-методичний посібник. - К.: КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2005. - 37с.
17. Лозовецька, В.Т. Теоретико-методичні основи професійного навчання молодшого спеціаліста сільськогосподарського профілю : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Лозовецька Валентина Терентіївна ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. – К., 2002. – 572 с.
18. Лузан, П.Г. Теорія і методика формування навчально-пізнавальної активності студентів. / Петро Григорович Лузан – К. Національний аграрний ун-т, 2004. – 272 с.
19. Манько, В.М. Процес підготовки фахівців // Зміст і процес підготовки фахівців з механізації сільського господарства / Г.І. Подпратов, В.М. Манько, П.Г. Лузан; За ред. В.М. Манька. – К.: Національний аграрний університет, 2003. – С. 157–276.
20. Манько, В.М. Сучасний стан галузі та аналіз підготовки кваліфікованих робітників для аграрного сектору економіки / В.М. Манько, Л.В. Нестерова, П.Г. Лузан // Підготовка фахівців у системі професійно-

технічної освіти: проблеми, технології, перспективи: зб. наук. пр. – Кривий Ріг, 2009. – С. 350-355.

21. Марковська, О.Є. Принципи структурування та відбору змісту професійно-практичної підготовки майбутніх інженерів-педагогів машинобудівного профілю / О.Є. Марковська // Зб. наук. пр. Берд. держ. пед. ун-ту: Педагогічні науки. –

22. Мельник, С.І. Підготовка кадрів для АПК // Професійно-технічна освіта. – 2011. – № 4. – С. 13-15. .

23. Мельников, С.В. Організаційні форми і методи залучення сільських школярів до підприємницької діяльності / С.В. Мельников: Автореф. дис. ...канд. пед наук: 13.00.01 / Інститут педагогіки АПН України. – К., 1997. – 23 с.

24. Михнюк, М.І. Розвиток методичної компетенції як складової професійно-педагогічної компетентності інженера-педагога / М.І. Михнюк // Професійно-технічна освіта: інноваційний досвід, перспективи: наук.-метод. зб. – К., Сімф. 2010. – Вип.1. – С. 123-128.

25. Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання [Текст] : тези доп. звітн. наук.-практ. конф. (22-23 квітня 2009 р.) / за заг. ред. В.О. Радкевич. – Х.: Компанія СМІТ, 2009 р. – 158 с.

26. Нестерова, Л.В. До проблеми формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників / Л.В. Нестерова // Педагог професійної школи: метод. посіб.: (за матеріалами Всеукр. наук.-метод семінару «Інноваційні методики у професійній підготовці

кваліфікованих робітників», (21 верес. 2009 р.) / за заг. ред. Т.М. Герлянд. – К., 2009. Вип. 1. – С. 7-12.

27. Павлов, И.П. Полное собрание сочинений./ И.П. Павлов – М.-Л.: Изд-во АПН РСФСР, 1951. – Т. 4. – 452 с.

28. Павлютенков, Е.М. Профессиональная ориентация учащихся. / Павлютенков, Е.М. – К.: Рад. школа, 1983. – 152 с.

29. Педагогический энциклопедический словарь / Гл.ред. Б.М. Бим-Бад; Редкол. др. - М.: Большая Российская Энциклопедия, 2003. – 528с.

30. Педагогічний словник / За редакцією дійсного члена АПН України М.Д.Ярмаченка.- К.:Педагогічна думка, 2001.-514с.

31. Подпратов, Г.І. Зміст і процес підготовки фахівців з механізації сільського господарства / Г.І. Подпратов, В.М. Манько, П.Г. Лузан ; За ред. В.М. Манька - К.:Національний аграрний університет, 408 с., С. 72 – 86

32. Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах України / Електронний ресурс / режим доступу: <http://www.mon.gov.ua>.

33. Постанова Кабінету Міністрів «Про затвердження Державного переліку з підготовки кваліфікованих робітників у ПТНЗ» № 1117 від 11. 09. 2007 р. / Електронний ресурс / режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1117-2007-п>

34. Професійна освіта: Словник: навч. посіб. / Уклад. С.У. Гончаренко та ін.; За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Вища шк., 2000. – 380с.

35. Психологический словарь / В.В. Давидов и др. – М.: Педагогика-Пресс, 1996. – 440 с.

36. Психология и педагогика. Учебное пособие / Под ред. К.А. Абульхановой-Славська, Н.В. Васиной, Л.Г. Лаптева, В.А. Слостенина. – М.: Изд-во «Совершенство», 1998. – 320с.

37. Радкевич, В.О. Інноваційна спрямованість змісту і технологій освіти / В.О.Радкевич / Науково-методичне забезпечення професійної освіти і навчання [Текст]: тези доп. звіт. наук. практ. конф. (22-23 квітня 2009 р.) / за заг. ред.. В.О. Радкевич. – Х.: Компанія СМІТ, 2009. – 158 с., С.7-11.

38. Радкевич, В.О. Дидактичні підходи до відбору і структурування змісту професійно-технічної освіти / В. О. Радкевич // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр – К.; Вінниця, 2010. – С.71-77.

39. Радкевич, В.О. Педагогічна конкретизація освітніх цілей професійного навчання кваліфікованих робітників / В. О. Радкевич // Професійне навчання на виробництві : зб. наук. пр. / [редкол.: Н.Г. Ничкало (голова) та ін..]. – К., 2009. – Вип. 3. – С. 13-22.

40. Романенко, Л.В. Продуктивне оволодіння знаннями як умова формування професійних інтересів майбутніх кваліфікованих робітників аграрного

виробництва./ Л.В. Романенко / Педагог професійної школи: Науково-методичний збірник. / Укладач Л.В. Нестерова. - К.; ПТОО, 2010, Випуск II. – 164 с., С. 200-204.

41. Романенко, Л.В. Якісне оволодіння знаннями як умова формування професійних інтересів майбутніх кваліфікованих робітників аграрного виробництва./Л.В. Романенко / Педагог професійної школи. Збірник наукових праць. Випуск УІІІ, К.; Науковий світ, 2007, С. 200-204, (0,5).

42. Романенко, Л.В. Пропедевтична технологія професійної підготовки педагога професійного навчання / Л.В. Романенко, І.Б. Дремова // Педагог професійної школи: Науково-методичний збірник. (За матеріалами педагогічного подіума «Авторські методики у підготовці педагога професійного навчання») / Укладач Л.В. Нестерова. – РВВ ГНПУ ім. О.Довженка, 2011. - Випуск ІІІ. – 164 с., С. 18-22.

43. Романенко, Л.В. Гра як природний засіб професійної орієнтації підростаючого покоління на майбутню виробничу діяльність / Л.В. Романенко, Н.В. Кудикіна / Теоретико-методичні проблеми виховання учнів загальноосвітніх шкіл. Науково-методичний збірник Інституту проблем виховання АПН України, 2006. – 76 с., С. 40-48.

44. Рябова, В.О. Порівняльна ефективність модульних технологій навчання в загальноосвітній школі /В.О. Рябова: Автореф.дис. ... канд.пед.наук:13.00.09 / Нац.пед.ун-тім.М.П.Драгоманова. - К.,2000.-18 с.

45. Свистун, В.І. Підготовка майбутніх фахівців аграрної галузі до управлінської діяльності : [монографія] / В.І. Свистун. / – К.: Наук.-метод. центр. аграр.
46. Сушенцева, Л.Л. Технологія постановки цілей в навчальному процесі / Л.Л. Сушенцева // Теорія та методика навчання фундаментальних дисциплін у вищій школі : зб. наук. пр. – Кривий Ріг, 2008. – Вип. 5. – С. 240-245.
47. Глумачний словник української мови: Понад 12500 статей (близько 40000 слів) / За ред. Д-ра філологічних наук, проф.. В.С. Калашника. – 2-ге вид., випр.. і доп. – Х.: Прапор, 2005. - 992
48. Тополь О.В. Формування готовності старшокласників до вибору професій сфери підприємницької діяльності / О.В. Тополь: Дис. ... канд. пед.наук: 13.00.01 / Інститут проблем виховання АПН України. – К.,1997. – 190 с.
49. Трайнев, В.А. Интенсивные педагогические игровые технологии в гуманитарном образовании (методология и практика)/ В.А. Трайнев, И.В. Трайнев – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К'», 2007. – 282 с.
50. Устемиров К. Профессиональная педагогика. [Текст] / К. Устемиров, Н.Р. Шаметов, И.Б. Васильев / Под. ред. К. Устемирова. – Алматы, 2005. – 432с.
51. Харламов И.Ф. Педагогика / И.Ф. Харламов : Учеб. пособие. – 3-е изд., перероб. и доп. – М.: Юрист, 1997. – 512 с., С. 140

52. Super D. E. The structure of work values in relation to status, achievement, interests, and adjustment // J Appl. Psychol. – 1962. - № 46. - P. 231-239